

สารบัญ

หน้า

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอสี จังหวัดลำพูน	
ธัญพิชชา มีจี, อีสริย์ ตียะพิพัฒน์ และรุ่งรติศ เมืองลือ.....	1
แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	
กาบแก้ว ปัญญาไทย, สุข บุปผา, นวภัทร โตสุวรรณ และทยากร ยุทธวงศ์	16
แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1	
อัคร พรเวียง.....	24
จากเพื่อนชาดกลุ่มเพื่อนคำกาพย์: การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดก เป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรมการสวดอ่านหนังสือของไทย	
ณัฐา คำชู.....	39
ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	
ชนดล หล้าชานา, ธดาพรพรรณ กลิ่นหอม, เนตรนภา ทองดอนจ้าว, ลลิตา ศรีเรือง และรสสุคนธ์ ประดิษฐ์.....	54
คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ ระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร	
สุวรรณี หงษ์วิจิตร, ศิริมา แก้วเกิด และ วิมลสิริ อินทเกตุ.....	69
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง	
ศักรินทร์ แรกเข้า.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร้อ จังหวัดชุมพร	
สงกรานต์ กาญจนดิษฐ์, โสภา มุขมณฑียร และ วันเพ็ญ จันทร์คง.....	102
ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี	
เกสรี สมประสงค์ และณัฐพร มาประชา.....	112

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

A study on the potential of sustainable community-based tourism:
a case study of Ban Huai Tom Community, Li District, Lamphun Provinceธัญพิชชา มีจี¹ อิศรีย์ ทิยะพิพัฒน์² และ รุ่งรติศ เมืองลือ³

Thanpitcha Mijee Itsaree Tiyaiphat and Rungradith Muanglue

Received: 5 January 2022; Revised: 25 January 2022; Accepted: 10 February 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 5 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม จำนวน 1 คน ตัวแทนกลุ่มเครื่องเงิน จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มผ้าฝ้ายลายปักกาอะญอ จำนวน 4 คน ตัวแทนวัดพระพุทธรูปห้วยต้ม จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน โดยเครื่องมือที่ใช้วิจัยคือ แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณาร่วมกับค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่าชุมชนบ้านห้วยต้มมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อ่างเก็บน้ำปู อ่างเก็บน้ำแม่ลอง และโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม วัฒนธรรมในการทำบุญตักบาตร สังฆทานผัก ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังขารครูบาชัยยะวงศาพัฒนา วัดพระพุทธรูปห้วยต้ม และเจดีย์ศรีเวียงชัย ซึ่งมีศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพด้านทรัพยากรมีมากที่สุด รองลงมา คือ ศักยภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก และน้อยที่สุด คือ ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ศักยภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านห้วยต้ม¹ นักศึกษาด้านการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : 6202051009@feu.edu² อาจารย์ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : itsaree@feu.edu³ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : Rungradith@feu.edu

Abstract

This study aimed to study the potential of Ban Huai Tom Sustainable Community-based tourism in Lamphun province. There were 15 key informants represented from 5 groups; the Huai Tom community-based tourism, silversmiths, Paganyaw cotton fabrics, Huai Tom Temple representatives, and government sector. The research method used in this research were the Huai Tom's community tourism attractions survey, the sustainable community-based tourism potential assessment, and semi-structured interviews. Also, the data were analyzed with descriptive statistics with percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that Huai Tom Community's tourism attractions are Pu (crab) reservoir, Long reservoir, Luang Pra Bat Huai Tom Project, give alms to monks culture, offering dedicated vegetables to monks, Khru Ba Chai Ya Wongsapattana's robe changing tradition, and Sri Vieng Chai Cetiya. The Huai Tom Community has high potential in community-based tourism. It was found out that the tourism attractions had highest potential, tourism activities, learning, and creating awareness respectively. The least potential was sustainable resources management ability.

Keywords: Potential, Sustainable Community-based Tourism, Huai Tom Community

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นสถานที่เที่ยวในฝันของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากเหตุผลสำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น อาหารที่มีเอกลักษณ์ ค่าครองชีพไม่สูง และผู้คนมีอัธยาศัยดี ทั้งนี้การท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่นๆ อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจการบิน โรงแรม ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้าในช่วงปี 2551-2560 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยขยายตัวสูงถึงร้อยละ 10.3 ซึ่งมากกว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลกที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 4.1 ในช่วงเวลาเดียวกัน แต่การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างล้นหลามนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดีเสมอไป ปัญหาที่ตามมาคือความเหลื่อมล้ำที่เข้ามาแทรกซึมอยู่ทุกพื้นที่ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจเพียงมิติเดียวกลับกลายเป็นการสร้างปัญหา มากกว่าสร้างประโยชน์ (Workpoint today, 2564) ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป็นการท่องเที่ยว

ทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน ด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนโดยแท้ ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น และก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561)

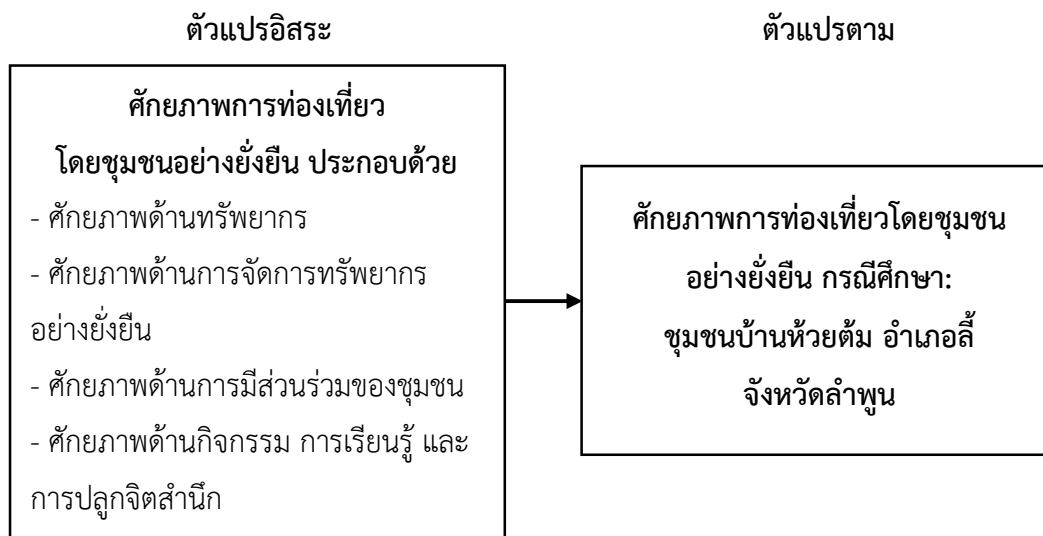
จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดในกลุ่มอารยธรรมล้านนาที่มีขนาดเล็กที่สุดในภาคเหนือ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 1,400 ปี มีชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปรากฏชุมชน และผ้าทอฝีมือดี ที่สามารถนำมาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ วิถีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกระเหรี่ยงหรือปกากะญอ สามารถพบได้มากที่สุดคืออำเภอลี้ ซึ่งมีกลุ่มปกากะญออาศัยอยู่ 24 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2565) ซึ่งชุมชนพระบาทห้วยต้มเป็นชุมชนชาวเผ่าปกากะญอขนาดเล็กที่มีความเคารพและศรัทธาต่อหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ในคราวที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสอยู่นั้นได้สนับสนุนให้ชาวปกากะญอมีความรู้ในการทำเครื่องเงินและทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ ยึดเอาหลักธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งได้สะท้อนผ่านการกิน การอยู่และการมีความสัมพันธ์ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการที่ชาวบ้านทุกวัยของที่นี่ถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ทั้งหมู่บ้านรับประทานแต่อาหารมังสวิรัต ไม่เลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร และยังคงไปตักบาตรที่วัดอยู่ทุกเช้าเป็นกิจวัตรสำคัญในชีวิตประจำวัน ชาวปกากะญอยังสวมใส่ชุดปกากะญอที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ที่ทอใช้กันเองในครอบครัว

ชุมชนพระบาทห้วยต้ม หรือชาวบ้านนิยมเรียกว่าบ้านห้วยต้มนั้นเริ่มเป็นที่รู้จักของคนต่างถิ่นมากขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน เกิดการพัฒนาอาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้มด้านศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยการศึกษาวิจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากเอกสาร ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อใช้ออกแบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และแบบประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม หมู่ที่ 12 อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 15 คน ทำการประเมินเพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

1. ตัวแทนจากกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม	จำนวน 1 คน
2. ตัวแทนจากกลุ่มเครื่องเงิน	จำนวน 4 คน
3. ตัวแทนจากกลุ่มผ้าฝ้ายลายปักเกอะญอ	จำนวน 4 คน

4. ตัวแทนจากวัดพระพุทธรูปห้วยต้ม จำนวน 3 คน

5. ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน

2. แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้รวบรวม วารสาร บทความวิจัย หนังสือวิทยานิพนธ์ รูปแบบการท่องเที่ยว เอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำการออกแบบประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านห้วยต้ม บริบท วิสาหกิจชุมชน ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และข้อเสนอแนะอื่นๆ จากประธานกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม ผู้นำกลุ่มทอผ้า ผู้นำกลุ่มเครื่องเงิน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากหลายวิธีด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเพียงพอสำหรับการวิจัย จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ถึงศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลใน 2 วิธี ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนบ้านห้วยต้ม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย เอกสารทางด้านการวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ วิสาหกิจโดยชุมชน แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแต่ละชนิด ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม นำมาวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสำรวจ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่ เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

2. ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม ผู้วิจัย โดยได้ออกแบบการประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีวิธีการแปลความหมายข้อคำถามเป็นการประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้คำนวณเกณฑ์ประเมินเป็นอันตรภาค 5 ชั้น มีค่าเท่ากับ 0.80 และได้กำหนดระดับเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง	ระดับศักยภาพมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง	ระดับศักยภาพมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง	ระดับศักยภาพปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง	ระดับศักยภาพน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง	ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด นำมาสรุปประเด็นเนื้อหาในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

จากการสำรวจซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม ควบคู่กับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด พบว่าชุมชนบ้านห้วยต้มมีแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ อ่างเก็บน้ำปู และอ่างเก็บน้ำแม่ลอง ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ลักษณะโครงการเป็น อ่างเก็บน้ำทำนบกั้น จุดเด่นของโครงการนี้มีการพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น ประหยัดและส่งเสริมความรู้ เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่สามารถดำเนินการได้จริง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นที่แพร่หลายและมีผู้รับผลประโยชน์จาก โครงการ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมี โครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม เป็นพื้นที่โครงการพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รับหมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม ให้อยู่ภายใต้ในการ ดูแลของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมการปลูกพืชเขตหนาว ตลอดจนการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม ได้จัดทำแปลงทดสอบสาธิตและส่งเสริมเกษตรกร ปลูกพืชผักภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย ส่งเสริมการปลูกป่าชาวบ้านตามแนวพระราชดำริ ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยการปลูกหญ้าแฝก รณรงค์การลดการใช้ สารเคมี และเฝ้าระวังการปนเปื้อนมลพิษในสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม ได้แก่ การทำบุญตักบาตร ชาวบ้านห้วยต้ม จะทำบุญตักบาตรเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่เช้าชาวบ้านจะทยอยมาที่วัดพระบาทห้วยต้ม แต่งกายด้วย ชุดพื้นเมืองคือชุดปกากะญอที่ทอเอง มีลวดลายและสีสันต่างกัน ถ้าเป็นเด็กผู้หญิง จะใส่ชุดยาว สีสาวตกแต่งด้วยพู่สีแดง ถ้าผู้หญิงแต่งงานแล้วจะใส่เสื้อทอกับผ้าถุง ส่วนผู้ชายจะใส่เสื้อสีแดง ครึ่งท่อนกับกางเกง พร้อมทั้ง การสังฆทานผัก ชาวบ้านห้วยต้มจะทำสังฆทานผักเฉพาะวันพระ โดยการนำผัก ผลไม้สดมาถวายที่วัด ใส่ขันดอกไม้รูปเทียนแล้วจึงตามด้วยผัก ผลไม้ ทั้งนี้สามารถ นำน้ำและขนมมาถวายได้ มีการใส่ขันเงิน คือการนำเหรียญบาท ห้าบาท สิบบาท หรือธนบัตร ใส่ใน บาตรหรือขันพาน และเมื่อได้เวลาอันสมควร ชาวบ้านนำโดยผู้ชายจะนำผัก ผลไม้ที่ชาวบ้านใส่ไว้ใน การขณะนำมาวางเรียงไว้หน้าพระสงฆ์ จากนั้นพระสงฆ์จะสวดมนต์และเทศนาธรรม

ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังฆารครุบาชัยยะวงศาพัฒนา ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ทุกวันที่ 15-17 พฤษภาคม) ถือเป็นประเพณีสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน โดยวันที่ 15 จะเป็นการเตรียม งาน พิธีต่างๆ วันที่ 16 พระภิกษุสงฆ์ คณะศรัทธาจากวัดต่างๆ ร่วมทำบุญตลอดทั้งวัน และวันที่ 17 ประกอบพิธีเปลี่ยนผ้าครองสรีระหลวงปู่ครูบาวงค์ โดยคณะศิษยานุศิษย์ พระสงฆ์และชาวบ้านจะ อัญเชิญ สรีระหลวงปู่ครูบาวงค์ ซึ่งไม่เน่าไม่เปื่อย ลงสู่ศาสนพิธี เพื่อทำการเปลี่ยนผ้าครองสรีระ

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน ได้แก่ วัดพระบาทห้วยต้ม เป็นวัดที่ใหญ่ที่สุด ของอำเภอ และยังเป็นวัดประจำหมู่บ้านชาวเขาพระบาทห้วยต้ม วัดพระบาทห้วยต้มมีสิ่งก่อสร้าง จากศิลาแลงที่ขุดได้จากบ่อศิลาแลงด้านหลังของวัดและมีองค์พระธาตุที่ได้รับการตกแต่งอย่างงดงาม

บูรณะก่อสร้างจากศรัทธาของบรรดาชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อครูบาชัยวงศา นอกจากนี้ยังมี เจดีย์ศรีเวียงชัย จำลองมาจากพระมหาธาตุเจดีย์เขตกอง ประเทศพม่า เป็นพระเจดีย์ที่ออกแบบและริเริ่มโดยครูบาวงศ์และคณะศิษยานุศิษย์ได้ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อน้อมเกล้าน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยมีพระเจดีย์องค์ใหญ่เป็นองค์ประธานอยู่ตรงกลาง และมีเจดีย์องค์เล็กเป็นบริวารอยู่โดยรอบจำนวน 48 องค์

จากการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้ทำการประเมินได้สอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 15 คน ผลการประเมินศักยภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของ บ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน	ระดับศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ศักยภาพด้านทรัพยากร	4.07	0.83	มาก
ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน	3.73	0.83	มาก
ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.96	0.72	มาก
ศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก	3.97	0.68	มาก
รวม	3.93	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับศักยภาพสูงที่สุด คือ ศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนบ้านห้วยต้ม มีค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ย 3.97 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.96 และด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม ในศักยภาพแต่ละด้าน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้มในศักยภาพแต่ละด้าน

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของ บ้านห้วยต้ม อำเภอสี จังหัดลำพูน	ระดับศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทรัพยากร			
1. สภาพภูมิอากาศและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	4.07	0.88	มาก
2. พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิวทิวทัศน์ สวยงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและกิจกรรมท่องเที่ยว	4.13	0.74	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ	4.27	0.70	มากที่สุด
4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่	3.93	0.88	มาก
5. พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต	3.93	0.96	มาก
รวม	4.07	0.83	มาก
ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน			
1. พื้นที่อำเภอสี มีแผนยุทธศาสตร์มีแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.67	0.90	มาก
2. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว แบ่งเขตพื้นที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับสิ่งอำนวยความสะดวก	3.73	0.79	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว	3.93	0.70	มาก
4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ	3.87	0.83	มาก
5. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ	3.47	0.91	มาก
รวม	3.73	0.83	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของ บ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน	ระดับศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
1. ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	3.73	0.59	มาก
2. ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว	4.40	0.63	มากที่สุด
3. ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็ง	4.20	0.56	มาก
4. จังหวัดลำพูนมีโอกาสนในการรับการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ	3.80	1.01	มาก
5. การสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.67	0.81	มาก
รวม	3.96	0.72	มาก
ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก			
1. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.50	มากที่สุด
2. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว	3.73	0.79	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว	4.00	0.75	มาก
4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมสร้างความตระหนักต่อผลกระทบด้านทรัพยากรแก่ชุมชน นักท่องเที่ยว และองค์กรต่าง ๆ	3.87	0.64	มาก
5. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่	3.87	0.74	มาก
รวม	3.97	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	3.93	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยต้ม ด้านทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ มีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาคือ พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิวทิวทัศน์ สวยงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและ

กิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.13 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่ และพื้นที่ในชุมชนบ้านห้วยต้ม เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า

ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพ แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.93 รองลงมาคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้ และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.87 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมภัยพิบัติ มีค่าเฉลี่ย 3.47

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 และน้อยที่สุดคือ การสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67

ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.00 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.73

ชาวปากะเกะอยู่ในชุมชนบ้านห้วยต้ม หลังจากฤดูกาลทำเกษตรหมดลง คนในชุมชนจะมีอาชีพเสริมที่แตกต่างกัน เพศชายจะมีการรวมกลุ่มทำอาชีพทำเครื่องเงิน มีลวดลายและเอกลักษณ์เฉพาะตัวและทำงานรับจ้างทั่วไป ส่วนเพศหญิงจะมีการรวมกลุ่มทอผ้าด้วยวิธีการทอโบราณแบบกี่เอว ลวดลายผ้าได้มาจากลายหนังงูใหญ่ มีการนำเมล็ดเดือยซึ่งเป็นวัชพืชป่า ปักบนผืนผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน พร้อมได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยคนในชุมชนใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างรายได้รอง จึงไม่ได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน ชุมชนได้จัดเตรียมสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2560)

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 คน เพื่อสอบถามศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของบ้านห้วยต้ม นั้น หัวหน้ากลุ่มห่มฝ้ายลายปากะเกะและหัวหน้ากลุ่มเครื่องเงิน มีความคิดด้านการจัดการทรัพยากรในการทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหมือนกัน คือ กลุ่มห่มฝ้ายลาย

ปกากะเอยไม่ทิ้งเศษผ้าที่เหลือจากการทอผ้าแม้แต่ชิ้นเดียว ส่วนที่เป็นเศษชิ้นเล็กๆ 3x3 นิ้ว สามารถนำไปรีไซเคิลทำเป็นกล่องดินสอ พวงกุญแจ แม้เศษผ้าแต่ละชิ้นสีจะไม่เหมือนกัน แต่นั่นยังทำให้มีความสวยงาม เพราะมีความหลากหลายสี เช่นเดียวกับกลุ่มเครื่องเงินที่ไม่ทิ้งเศษเงิน สามารถนำเศษเงินที่เหลือนั้นมาหลอมทำเส้นใหม่ได้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทอผ้า ปักชื่อทำพวงกุญแจ การย้อมสีธรรมชาติ เรียนรู้การตีเครื่องเงินและได้ลงมือปฏิบัติ มีหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ช่วยสนับสนุน เช่น หน่วยงานส่วนเอกชน โครงการหลวง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย ศูนย์ฝึกอาชีพสตรีลำพูนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการอย่างต่อเนื่อง ฯลฯ ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ รายได้กระจายเข้าสู่คนในชุมชนโดยตรง

วัดพระพุทธรูปห้วยต้ม เป็นโบราณสถานที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ ที่ตั้งมีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ภายในวัดมีการคัดแยกขยะและมีเจ้าหน้าที่นำขยะไปขายเพื่อนำเงินที่ได้จากการขาย มาเป็นค่าน้ำค่าไฟของวัด แต่ละวันจะมีการนำขยะไปทิ้งที่หลุมขยะ โดยคัดแยกขยะแล้วจึงนำไปทิ้ง คุณภาพน้ำภายในวัดมีการแบ่งแยกน้ำดื่มและน้ำที่ใช้ วัดพระพุทธรูปห้วยต้มมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนบ้านห้วยต้มคือวัด จึงมีกิจกรรมมากมายเช่น การทำบุญตักบาตร สังฆทานผัก และเชิญพระมาเทศน์สอนธรรมะ อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยพัฒนาในเรื่องของระบบไฟฟ้า และระบบประปาภายในวัด

ประธานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนพระบาทห้วยต้ม จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชนบ้านห้วยต้ม คือ อ่างเก็บน้ำปูและอ่างเก็บน้ำแม่ลอง ซึ่งเป็น 1 ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ลักษณะโครงการเป็นอ่างเก็บน้ำทำนบกั้น จุดเด่นของโครงการนี้มีการพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น ประหยัดและส่งเสริมความรู้เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สามารถดำเนินการได้จริง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นที่แพร่หลายและมีผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ ฯลฯ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือ ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังฆารครุบาชัยยะวงศาพัฒนา ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ทุกวันที่ 15-17 พฤษภาคม) ถือเป็นประเพณีสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน โดยวันที่ 15 จะเป็นการเตรียมงาน พิธีต่างๆ วันที่ 16 พระภิกษุสงฆ์ คณะศรัทธาจากวัดต่างๆ ร่วมทำบุญตลอดทั้งวัน และวันที่ 17 ประกอบพิธีเปลี่ยนผ้าครองสรีระหลวงปู่ครูบาวงค์ โดยคณะศิษยานุศิษย์พระสงฆ์และชาวบ้านจะอัญเชิญ สรีระหลวงปู่ครูบาวงค์ ซึ่งไม่เนาไม่เปื่อย ลงสู่ศาสนพิธี เพื่อทำการเปลี่ยนผ้าครองสรีระ หน่วยงานที่สนับสนุนภายในชุมชน 2 หน่วยงานหลัก ได้แก่ มูลนิธิโครงการหลวง และศูนย์พัฒนาชาวเขา ทั้ง 2 หน่วยงาน ช่วยในการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ ส่วนหน่วยงานที่สนับสนุนส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทรายและโรงเรียนห้วยต้ม เมื่อชุมชนมี

กิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนจะเข้ามาช่วยชุมชน อีกทั้งหน่วยงานดังกล่าวนี้ยังมีส่วนร่วมในการประชุมในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านห้วยต้ม เช่น การทำฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการสำรวจซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านห้วยต้มมีความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน สอดคล้องกับอัจฉราพรรณ ตั้งจตุรโสภณ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า สถานที่ท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศ ผู้คนในท้องถิ่น การมีอัตลักษณ์โดดเด่น การต้อนรับ สภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น รวมทั้งเส้นทางการเดินทาง ล้วนส่งผลถึงความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดการแนะนำบอกต่อและส่งผลต่อความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อีกทั้ง ชุมชนบ้านห้วยต้มซึ่งมีชนเผ่าปกากะญออาศัยอยู่มีวิถีชีวิตที่ยังคงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ผลการประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร จวนสง (2563) ได้ศึกษา การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พื้นที่ชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานี และชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้เชื่อมโยงเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเกี่ยวกับหมู่บ้านใกล้เคียง คือ บ้านกุ่มและบ้านตามุย ที่มีกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านกุ่ม เยี่ยมชมสวนผลไม้ปลอดสารพิษ และชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคบ้านตามุย รวมถึงเชื่อมโยงไปแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ทำให้บ้านท่าลั้งเป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ส่วนบ้านหนองหารมีวัดมหาพรหมโพธิราช เป็นวัดเก่าแก่ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมโบราณที่แสดงถึงประวัติศาสตร์มากมาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 คน พบว่า ชุมชนบ้านห้วยต้มมีเอกลักษณ์ของชาวปกากะญอที่ไม่เหมือนใคร มีการแปรรูปผ้าทอเหลือใช้ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ รายได้กระจายเข้าสู่คนในชุมชนโดยตรง เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณี อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย และหน่วยงานยังให้การสนับสนุนต่างๆ เข้ามาพัฒนาอาชีพชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

ที่กล่าวว่า ด้านการเรียนรู้ มีลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจ ในวิถีชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านใน ชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดย พัทรินทร์ จิงประวัติ (2560) กล่าวว่า ชุมชนท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความ ต้องการมีส่วนร่วมในการติดตาม และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้ยั่งยืน และสอดคล้องกับ ญัตติพัชร มณีโรจน์ (2560) กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ จะสมบูรณ์ได้นั้น ต้องมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภายในชุมชนและหน่วยงานภายนอก ชุมชนที่ประสานงานกันอย่างสมบูรณ์ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ตัวแทนกลาง ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว ผู้ให้ การสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ประสานกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็น กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพโดยชุมชน อีกทั้ง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีศักยภาพ
2. ชุมชนท้องถิ่นหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ในการ สร้างความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และช่วยสร้าง รายได้ให้กับคนในชุมชนต่อไป
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนผ่านช่องทางสื่อออนไลน์หลากหลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนคาร์บอนต่ำของชุมชนบ้านห้วยต้ม เพื่อเป็น แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวแบบลึกซึ้งกับชุมชน ปกาเกอญอเพื่อเห็นคุณค่าวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใกล้ชิด
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัย และ เพิ่มมูลค่าสินค้า

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ. 13(2), 25-46.
- พัชรินทร์ จีประวัตติ. (2560 มกราคม – มิถุนายน). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 12(1), 36-49.
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2560). ผ้าฝ้ายทอมือ ชุมชนป่าแก่งอู บ้านห้วยต้ม ลำพูน สร้างลวดลาย ด้วยธรรมชาติใกล้ตัว. เข้าถึงได้จาก https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_16543 (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).
- ภาสกร จวนสง. (2563). การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัย. ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2566-2570).
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). Low Carbon Tourism : การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน. TAT REVIEW. 4(3), 54-57.
- อัจฉราพรรณ ตั้งจตุรัสโสมณ. บุษยา วงษ์สวัสดิกุล และธนวรรณ แสงสุวรรณ. (2563). โมเดลสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อจุดหมายปลายทาง ในการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 14(2) 174-188.
- Workpoint today. (2564, 20 กันยายน). สถิติธุรกิจ : ท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำในยุคดิจิทัล. เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/rural-tourism-in-digital-world/> (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ
อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Path of Local Personnel Development : A Case study of Mae Tho
Subdistrict Administrative Organization in Mueang Tak District, Tak Province

กบแก้ว ปัญญาไทย¹, สุข บุบผา², นวภัทร โตสุวรรณ³ และทยากร ยุทธวงศ์⁴
Kabkeaw Panyathai Suk Bubpha Nawaphat Tosuwan and Tayagon Yuttawong

Received: 7 January 2022; Revised: 30 January 2022; Accepted: 14 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร จำนวน 63 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับ มาก ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับ มาก ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาองค์การ อยู่ในระดับ มาก 2) แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การต้องมีการประเมินในการพัฒนา ต้องมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน ต้องส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลากรต้องมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, บุคลากรท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

⁴ นักวิจัยอิสระ

Abstract

The purposes of this research was 1) to study the condition of personnel development of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. 2) to study the guidelines for personnel development of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. Data were collected with a population of 63 people. By using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings of the research indicated that; 1) Personnel Development Conditions of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. It was found that overall and very level. When considering each aspect in descending order of mean, it was found that The side with the highest mean was. The aspect of career development was at a high level, followed by further education at a high level, training at a high level, self development at a high level, and the last aspect with average was Organizational development is at a high level. 2) Personnel development guidelines of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. Organization must have a budget for development. There must be a clear development plan. Must promote, support and stimulate the learning and self-development of personnel on a regular basis. Personnel development must focus on the common good based on the principles of morality and ethics for effective work.

Keywords : Development guidelines, local personnel, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์และเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละวันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมายและไร้ขอบเขต มีนวัตกรรมใหม่ ๆ และเทคโนโลยี ๆ ที่ก้าวหน้าล้ำสมัย เพื่อตอบสนองให้มนุษย์ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้แบบไร้พรมแดน ประชากรโลกเติบโตอย่างรวดเร็วมีความต้องการอย่างหลากหลายและซับซ้อน มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน เทคโนโลยี ตลาดเงิน ตลาดทุน และวัฒนธรรมได้สะดวกขึ้นส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งวัฒนธรรมและการบริหารจัดการ จากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การภาครัฐที่มีโครงสร้างการจัดการองค์การที่ใหญ่ มีสายงานเป็นลำดับชั้นบังคับบัญชา มีการยึดกฎระเบียบเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และมีการรวมศูนย์กลางอำนาจการบริหารและมีวัฒนธรรมเฉพาะขององค์การ ส่งผลให้ประสิทธิภาพขององค์การมีระดับต่ำกว่าภาคเอกชน นับว่าเป็นความท้าทายและยากลำบากอย่างยิ่งของภาครัฐที่จะต้องเร่งพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และตอบสนองความต้องการของประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไปหรือตามวิทยาการสมัยใหม่นั้นก็คือการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบัน เพื่อที่จะทำให้สังคมสามารถเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร (สมาน รังสิโยภุชญ์, 2530 : 18; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 1) ในด้านเศรษฐศาสตร์นั้น หมายถึง การเพิ่มทุนมนุษย์ และการลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านรัฐศาสตร์ หมายถึง การเตรียมประชาชนสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะประชาชนในระบอบประชาธิปไตย (จิระ หงส์ลดารมภ์, 2533 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 2) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นยัง หมายถึง การจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนทำงาน เกี่ยวกับการกำหนด และการดำเนินนโยบายในด้านการวางแผนกำลังคน การจัดหา และคัดเลือกคนทำงาน การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การประชาสัมพันธ์ เพื่อการธำรงรักษากำลังคน การพัฒนาสภาพการทำงานอย่างเป็นธรรม เพื่อความมุ่งหมายให้คนทำงานอยู่ดี และเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จขององค์กร (พะยอม วงศ์สารศรี, 2537 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 2) ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการทั่วไปจึงนับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยมองว่าควรศึกษาหาคำตอบ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต องค์ความรู้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ จึงเป็นความท้าทายในการจัดสรร การนำเอาองค์ความรู้ของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน (วิเชียร วิทย์อุดม, 2549 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและขีดความสามารถในการแข่งขัน (นิสสารก์ เวชยานนท์, 2548 : 42; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 3) อีกทั้งต้องพัฒนาตัวเองให้ได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ศักยภาพในการทำงาน และการปรับพฤติกรรมให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อองค์กร ทำให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น (สุนันทา เลาพันธ์, 2546 : 224; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพมีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้ทันต่อความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น มุ่งเน้นให้บริการประชาชน จึงมีความจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาองค์กร เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความเข้มแข็งพัฒนาได้ตามศักยภาพอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

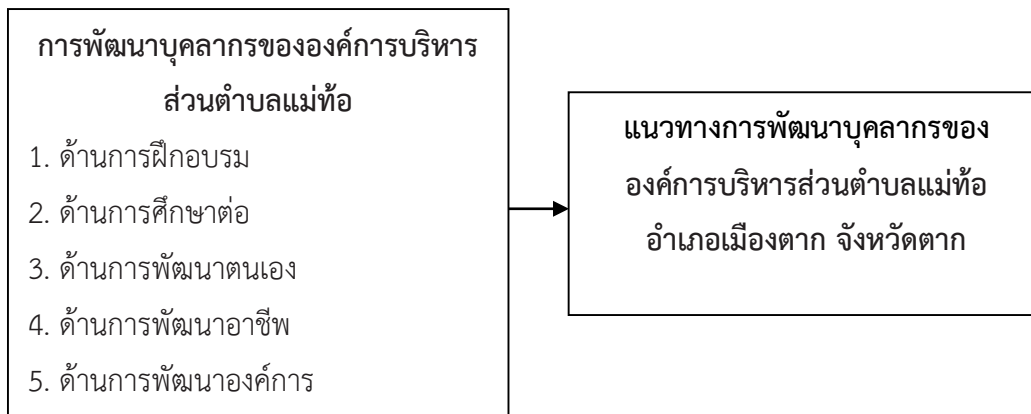
1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รายงานการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการพัฒนาอาชีพ และ 5) ด้านการพัฒนาองค์กร มีลักษณะเป็นการตั้งคำถามแบบปลายปิด ซึ่งเป็นการกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับ มาก รองลงมา คือ ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับ มาก ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับ มาก ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาองค์กร อยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การต้องมุ่งงบประมาณในการพัฒนา ต้องมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน ต้องส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลากรต้องมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การใช้รูปแบบในการพัฒนาบุคลากร ดังนี้ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการพัฒนาอาชีพ และ 5) ด้านการพัฒนาองค์กร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การเห็นถึงความสำคัญของบุคลากรที่จำเป็นต้องพัฒนา จึงมีแผนและโครงการในการพัฒนาบุคลากร และมีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ บุญสนอง (2555) ที่ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยด้านองค์การแห่งการเรียนรู้และปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริณัฐ์ สิทธิกรเจริญ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ ปิยนราวิชญ์ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กับประสิทธิภาพของการของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านการฝึกอบรม องค์การควรจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรที่ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานจริง อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากรได้

1.2 ด้านการศึกษาต่อ องค์การควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้สูงขึ้น และมีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์การ

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง องค์การควรกระตุ้น สนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองในเรื่องต่าง ๆ โดยองค์การอาจเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการหาความรู้เพิ่มเติมของบุคลากร หรืออาจหากิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง โดยมีเงินรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจเกิดขวัญกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น

1.4 ด้านการพัฒนาอาชีพ องค์การควรสร้างกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในองค์การ ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความรักและความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน และมีเป้าหมายความสำเร็จของตนเองและเป้าหมายขององค์การไปในทิศทางเดียวกัน

1.5 ด้านการพัฒนาองค์การ องค์การควรจัดหลักสูตรการใช้ระบบสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถทำให้บุคลากรมีทักษะและความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์การมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม เพียงอย่างเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรวิจัยในมิติและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จิระ หงส์ดารมณ. (2533). **แนวคิดและหลักการ ขอบข่าย ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบไทย ๆ.** กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2537). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิญญาภา เมธีวรฉัตร. (2557). **รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2.** หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2549). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพฯ : อีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สมาน รังสิโยภุชญา. (2530). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน.
- สิริณัฐ ลิทธิกรเจริญ. (2557). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์.** สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุนันทา เลานันท์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธารการพิมพ์.
- อนันต์ บุญสนอง. (2555). **อิทธิพลขององค์การแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลขององค์การ.** วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 31-45.
- อนุชาติ ปิยนราวิชญ์. (2559). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลขององค์กรของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเกริก.

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกล
ผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการ
เฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
Guidelines for promoting learning management using New Distance
Learning Television (New DLTV) for Small-Size Schools
with specific needs Under the Chiang Mai Primary Educational
Service Area Office 1.

ธัชกร พรเวียง¹Taschakorn Ponwiang¹

Received: 20 January 2022; Revised: 11 February 2022; Accepted: 28 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้การสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมและรายประเด็น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะฯ ดังนี้ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้ทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอน

¹ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 Email : taschakorn.t@esdc.go.th เบอร์โทร 061-7955-653

โดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ฯลฯ ให้แก่ คณะครู ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้กับโรงเรียนขนาดเล็กๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้, การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่, โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ

Abstract

The research purposes were to study the problems and guidelines for promoting learning management using New Distance Learning Television (New DLTV) for Small-Size Schools with specific needs Under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. This study used qualitative research which data were acquired by questionnaire, focus group and workshop. The data were analyzed by using Mean, Standard Deviation, and Content Analysis. The research results were found as follows: 1) The problems of promoting learning management using New DLTV for Small-Size Schools with specific needs was in high level of Mean in the holistic and each item. The ranking of Mean from high to low, the readiness aspect, management aspect, instruction aspect, and learners aspect. Guidelines for promoting learning management using New DLTV for Small-Size Schools with specific needs; Should provide training for teachers to review teaching management in the main subject such as English, science, etc. for teachers who graduated in other fields, Experts from university or institute of expertise should be invited to give advice on classroom management techniques. Classroom control, reinforcement, innovative learning management development Teaching techniques using New DLTV, learning the basics of tribal languages, etc. for teachers, Administrators and teachers using New DLTV should be developed through meetings, trainings, exchanging knowledge. or school with good practice to transfer knowledge, experience, and techniques for teaching and learning by using New DLTV, and It should target specific learning outcomes for Small-Size Schools with specific needs to be used to develop in accordance with their own context.

Keywords : Guidelines for promoting learning management, New Distance Learning Television, Small-Size Schools with specific needs.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดเน้น ยุทธศาสตร์ 6 ประการ ให้สอดคล้องกับนโยบายของนายกรัฐมนตรี โดยนำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ซึ่งมีสาระที่สำคัญได้แก่ การใช้สื่อการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้กับเด็ก ลดความเหลื่อมล้ำ จัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ (DL Thailand) ให้บูรณาการเข้ากับสถานีวิจัยเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (Educational Television: ETV) ได้กำหนดจุดเน้นและตัวชี้วัดด้าน ICT เพื่อการศึกษา ให้หน่วยงานทุกระดับ พัฒนาการศึกษากว้างไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology : DLIT ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานเพิ่มขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ เช่น ครูสอนไม่ครบชั้นเรียน โดยส่งเสริมให้มีการใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง เต็มรูปแบบ โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์ให้เป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนในพื้นที่พิเศษด้วย ได้แก่ พื้นที่สูง ชายแดน เกาะแก่ง เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นประเด็นสำคัญในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต และคุณภาพทางการศึกษาที่แตกต่าง ไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนทั่วไป บางโรงเรียน เป็นพื้นที่ทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก การสื่อสารยังไม่เสถียร รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปาที่ไม่ดีพออีกทั้งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาประสบปัญหาในการเดินทางและการดำรงชีวิตที่ยากลำบาก ปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการโยกย้ายบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการศึกษา ขณะเดียวกันปัญหาการสื่อสารเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เนื่องจากแต่ละพื้นที่ก็มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเฉพาะของตน มีความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา เช่น การอ่าน

ออกเขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงมีความยุ่งยากลำบากและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) แม้ว่าจะมีความพยายามในแก้ไขปัญหาระบบคุณภาพของผู้เรียนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในต้นปีการศึกษา 2561 ได้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ “New Distance Learning Television: New DLTV” โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังนี้ (สำนักงานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) 1) การปรับผังรายการใหม่ที่มีมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมผู้เรียนในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู และประชาชนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันสอดคล้องกับสภาวะการณ์การศึกษาของโลกในยุคปัจจุบัน 2) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแนวจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 3) การเปลี่ยนระบบการออกอากาศจากการออกอากาศสดเป็นแบบบันทึกเทป โดยมีการวางแผนการถ่ายทำรายการ การทำ Story Board 4) การปรับห้องเรียนต้นทางที่ใช้ในการออกอากาศและอุปกรณ์สถานีโทรทัศน์ให้มีความทันสมัย 5) เพิ่มช่องทางการเข้าถึง DLTV โดยพัฒนาเว็บไซต์ (website) และแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์พกพา (Application on mobile) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น มีเป้าหมายที่สำคัญคือ “ลดช่องว่าง สร้างโอกาสทางการศึกษา ปรับห้องเรียน เปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน” แต่โอกาสและคุณภาพทางการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ ยังมีช่องว่างระหว่างกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ยังพบกับวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับกระทบปัญหาเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาคุณภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 35 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) มาใช้

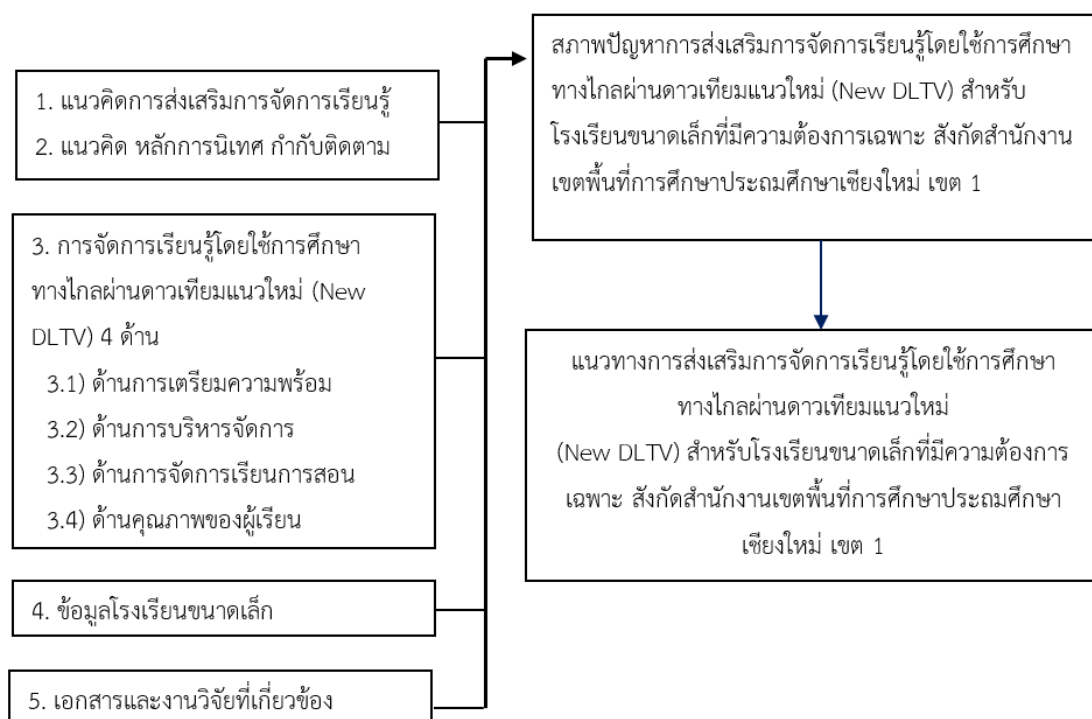
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญตลอดจนเห็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะ

สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ใหม่ (New DLTV) ให้มีความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะคุณภาพผู้เรียน ให้ได้รับโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้แบบสอบถาม ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) มาใช้ ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 35 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดทำแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ยืนยันสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้การสนทนากลุ่ม ประเด็นในการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อยืนยันปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2.2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นในการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จาก ขั้นตอนที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ศึกษานิเทศก์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมและรายประเด็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ

ผลการยืนยันสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อม ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อรองรับการเข้าถึง New DLTV ผ่าน Website หรือ Application on Mobile ค่าสัญญาณอินเทอร์เน็ตจัดสรรไม่ต่อเนื่อง และอุปกรณ์สำหรับการกระจายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเก่า 2) การเตรียมอุปกรณ์เพื่อรองรับความคมชัดในระบบ HD (High Definition) 3) การเตรียมสื่อ 60 พรรษา เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านการบริหารจัดการ ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดอุปกรณ์สำหรับจัดวางโทรทัศน์มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย 2) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ จานดาวเทียม กล่องรับสัญญาณและอุปกรณ์เชื่อมต่อครบทุกห้องเรียน 3) การจัดวางโทรทัศน์อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับระดับสายตาและการได้ยินที่ชัดเจนสำหรับผู้เรียนทุกคน

ด้านการจัดการเรียนการสอน ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) การนำผลการวัดและประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ พื้นฐานของผู้เรียนที่แตกต่างกันทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ไม่ทันกับผู้เรียนโรงเรียนต้นทาง 2) การสอนซ่อมเสริมที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ปัญหาบริบทและเนื้อหาที่นำมาใช้สอนของโรงเรียนต้นทางและปลายทางที่แตกต่างกัน เช่น เล้าไก่ บนดอยไม่มี ฯลฯ 3) การสร้างความเข้าใจ ดูแลช่วยเหลือและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโรงเรียนต้นทาง

ด้านคุณภาพผู้เรียน ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ฯลฯ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 2) ผู้เรียนมี

ผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างหลากหลาย ได้แก่ การขาดอุปกรณ์ในการเข้าถึงการเรียนรู้แบบ Active Learning เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแบบใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้พบทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรระดมทรัพยากรในการจัดเตรียมอุปกรณ์สำรองที่สามารถเปลี่ยนทดแทนของเก่าได้ทันทีไว้ ณ ศูนย์เครือข่ายในแต่ละอำเภอ ควรนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยวิธีปกติ เช่น รูปแบบการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ การยกเลิกการจัดซื้อแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริงให้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมเชียงใหม่เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ควรจัดประชุมชี้แจงและกำหนดข้อตกลงระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV ก่อนการใช้งานจริง ควรให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการเตรียมใบงาน การศึกษาเนื้อหา การเข้า Facebook “โรงเรียนวังไกลกังวล” เว็บไซต์ 60 พรรษา line ครูตู้ DLTV เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างน้อยล่วงหน้า 1 วัน ฯลฯ

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนโดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ฯลฯ แก่คณะครู ควรพัฒนาครูเพื่อการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการใช้ New DLTV เทคนิคการสอนเด็กพิเศษ เรียนรวม การสอบคววชั้น ฯลฯ ก่อนการใช้ New DLTV ควรสร้างข้อตกลงระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในการปฏิบัติในการใช้ New DLTV ได้แก่ จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน เตรียมการสอนล่วงหน้า ร่วมจัดการเรียนรู้กับครูต้นทาง ร่วมสรุปสาระสำคัญวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสอนซ่อมเสริมอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คำถามกระตุ้น ให้กำลังใจและเสริมแรง และในระหว่างเรียนคอยสังเกต ตรวจสอบผู้เรียนทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยถอดบทเรียนและใช้เทคนิคจากครู

ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเทคนิคการสอนภาษาไทยแบบแจกรูปสมคำโดยเฉพาะชั้น ป.1-2 เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของเด็กอย่างน้อย 3 เดือน และพัฒนาเทคนิคการสอนเด็กพิเศษที่เรียนรวมอยู่ในห้องเรียน New DLTV

ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมยกย่องผู้เรียนที่มีผลงานซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ควรร่วมกับสถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพื่อการมีงานทำและมีรายได้สำหรับผู้เรียน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายประเด็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่ดี อีกทั้งบางโรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่เป็นชนเผ่า การคมนาคม มีความยากลำบาก การสื่อสารยังไม่เสถียรและเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประสบปัญหาในการปฏิบัติงานที่ยากลำบากกว่าโรงเรียนที่มีความพร้อม ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน และโยกย้ายบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู ครูไม่ครบตามสาขาวิชาเอก และครูส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ที่ยังขาดประสบการณ์ในด้านการจัดการเรียนรู้ และ ใช้การสอนควบคู่เนื่องจากครูไม่เพียงพอ จึงทำให้สภาพปัญหาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะมีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของประสาท วันทนะ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการจัดกิจกรรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่องผู้เรียนบางคนเรียนตามเนื้อหาไม่ทัน ขาดสื่อการเรียน

การสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมชำรุดบอย โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ การจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในกรณีที่มีครูย้ายบอย ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมให้กับผู้เรียน ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และควรมีการจัดซ่อมบำรุงอุปกรณ์รับสัญญาณจานดาวเทียม

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแบบใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้ทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรระดมทรัพยากรในการจัดเตรียมอุปกรณ์สำรองที่สามารถเปลี่ยนทดแทนของเก่าได้ทันทีไว้ ณ ศูนย์เครือข่ายในแต่ละอำเภอ ควรนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยวิธีปกติ เช่น รูปแบบการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ การยกเลิกการจัดซื้อแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริงให้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมเชียงใหม่เพื่อหาทางแก้ไข ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มศึกษานิเทศก์ มีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับพื้นที่ ให้ข้อมูลด้านการจัดสรรงบประมาณ การดูแลความขาดแคลนด้านวัสดุอุปกรณ์ ดูแลการจัดสรรสื่อเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ให้สามารถจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบมาเป็นต้นทุนในการดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การพัฒนาครูสำหรับการใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ และยังสามารถประสานความร่วมมือต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกัลยา ลำพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีข้อเสนอว่า หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรมและมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการผลิตใบงาน และสื่อ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนโดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ฯลฯ แก่คณะครู ควรพัฒนาครูเพื่อการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการใช้ New DLTV เทคนิคการสอนเด็กพิเศษ เรียนรวม การสอนควบชั้น ฯลฯ ก่อนการใช้ New DLTV ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการ ใช้ New DLTV ที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งด้านความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ ระบบไฟฟ้า ระบบอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ครูส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ ยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ New DLTV และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครู 3-4 คน แต่ต้องรับผิดชอบผู้เรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้การจัดชั้นเรียนมีความยุ่งยาก ในขณะที่สถานศึกษาบางแห่งตัวผู้เรียนก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีอุปสรรคด้านการสื่อสาร และการติดตามคุณภาพของผู้เรียนก็ยังใช้มาตรฐานการประเมินเดียวกับโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนในพื้นที่ที่มีความพร้อม จึงส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพโรจน์ คงเกิด (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิถีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางบางครั้งครูต้นทางสอนเร็วเกินไปนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ทัน การเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ไม่สามารถเตรียมได้ครบทุกชั้นทุกรายวิชาเนื่องจากต้องสอนผู้เรียนพร้อมกันหลายชั้น บางครั้งอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ตรงกับอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงเรียนต้นทาง แนวทางการพัฒนาโครงการ ควรมีครูคอยดูแล และให้คำแนะนำผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ครูควรเตรียมสื่อให้พร้อมทุกครั้งเพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนเหมือนกับการเรียนการสอนในโรงเรียนต้นทาง ครูควรทบทวนบทเรียนให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ควรมีอุปกรณ์รับสัญญาณสำรองไว้ที่ส่วนกลางเพื่อกรณีเครื่องรับสัญญาณเครื่องใดเครื่องหนึ่งใช้การไม่ได้ โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีตรงกับโรงเรียนต้นทาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณา เครือบคนโท (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ควรมีเอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ ตามหลักสูตร ผู้บริหารควรมีการนิเทศการจัดการเรียน การสอนของครู โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตร ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คำถามกระตุ้น ให้กำลังใจและเสริมแรง และในระหว่างเรียนคอยสังเกต ตรวจสอบผู้เรียนทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยถอดบทเรียนและใช้เทคนิคจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำ New DLTV มาใช้ในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและครูควรได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และสมรรถนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่สามารถใช้ New DLTV ได้จริง โดยมีความเห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานหรือสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ควรจะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการอบรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา และสามารถจะพัฒนาองค์ความรู้ หรือทักษะที่จำเป็นได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ศักยภาพของมหาวิทยาลัย มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ และยังสามารถถอดบทเรียนพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ New DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ เป็นหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติจริง ในพื้นที่จริงสำหรับการเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่สูงทั้งของจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด สอดคล้องกับข้อเสนอของปิยะมาศ วรรณแก้ว (2558) ที่ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มพัฒนาการศึกษาตอหหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจนโยบาย และสามารถนำไปบริหารจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน ในการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อจะได้ติดตามผล ประเมินผลและประสานงานกับโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และโรงเรียนควรมีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินผลไปใช้อย่างจริงจัง เพื่อปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริกานต์ จันทศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ตามแนวคิด วงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูควบคู่กับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการนำ สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม ยกย่องผู้เรียนที่มีผลงานซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ ถือว่าเป็นหน่วยงานหลักที่ได้ร่วมกันกำหนดจุดเน้นและตัวชี้วัดด้าน ICT เพื่อการศึกษา ให้หน่วยงานทุกระดับพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น ขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นรูปธรรม และมีความพร้อมด้านต่างๆ ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ ได้ โดยส่งเสริมให้มีการใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเต็มรูปแบบ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่สภาพบริบทและปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีที่ตั้งด้านภูมิศาสตร์ การคมนาคมที่ยากลำบาก ระบบไฟฟ้า ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ขาดแคลนครู ซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ ดังนั้นย่อมต้องได้รับการดูแล แก้ไขหรือกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิดา ห่มันดีและธีร ฤทธิยธนาสันต์ (2561) ได้นำเสนอบทความเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคการศึกษาไทย 4.0 ที่สรุปไว้ว่า ห้องเรียนควรมีโครงสร้างพื้นฐานของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีคุณภาพ ติดตั้งไว้อย่างเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะทำให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนในประเทศไทยต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ห้องเรียนควรมีสื่อที่จะมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น คอมพิวเตอร์แบบพกพา หรือ Tablet สื่อมัลติมีเดีย หนังสือประกอบการเรียนรู้ต่างๆ ที่พร้อมให้ผู้เรียนได้ใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองในห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรพัฒนาแนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตาม และมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (New DLTV) มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยให้การติดตามในพื้นที่จริงรวมถึงการใช้การนิเทศทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ควรใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ New DLTV เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน หรือการใช้ New DLTV แทนครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ใบงาน รวมทั้งครู อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งควรพิจารณาถึงความแตกต่างและศักยภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนมาประกอบการใช้งาน

3. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรให้ความสำคัญ มุ่งมั่น ตั้งใจร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จริงจังเพื่อให้การใช้ New DLTV เป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ลำพันธ์. (2560). การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิตา หมั่นดีและธีร หฤทัยธนาสันต์. (2561). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคการศึกษาไทย 4.0. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประสาธ วันทนะ. (2552). ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการจัดกิจกรรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ปิยะมาศ วรรณแก้ว. (2558). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มพัฒนาการศึกษาตอหหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ไพโรจน์ คงเกิด. (2553). การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิถีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน วัดท่าพญาอำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วรรณา เครือคนโท. (2560). การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่าน ดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศิริกานต์ จันทศิริ. (2559). การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการศึกษา โรงเรียนพื้นที่ชายแดน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการคัดเลือกโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่น ทุรกันดารและมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). “New dltv” สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://dltv.ac.th/about-us>.

จากเทวันธชาตสู่เทวันคำกาพย์: การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดก
เป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรมการสวดอ่านหนังสือของไทย

From Devandha Jataka to Thewan Kham Kap:
An Adaptation of Literary Presentation
from Pannasa Jataka to Kap Folktale for Rhythmic Reading

ณัฐา คำชู¹
Nattha Khamchoo

Received: 9 February 2022; Revised: 1 March 2022; Accepted: 14 March 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาเทวันธชาดก ในปัญญาสชาดก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 2 ปัจฉิมภาค ลำดับที่ 6 และเทวันคำกาพย์ ซึ่งบันทึกไว้ในสมุดไทยด้วยภาษาไทยโบราณ ปัจจุบันต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ในด้านการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่าเทวันธชาดกมีรูปแบบการนำเสนออย่างชาดกในนิบาตแต่ไม่เคร่งครัด ส่วนเทวันคำกาพย์มีรูปแบบการนำเสนออย่างนิทานประพันธ์ด้วยคำกาพย์หรือกลอนสวด ด้านการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอพบว่า กวีดัดแปลงส่วนต้นเรื่องจากปัจจุบันวัตถุซึ่งเป็นการกล่าวถึงสาเหตุการเล่านิทานเรื่องนั้น ๆ ของพระพุทธเจ้ามาเป็นบทไหว้ครู อธิวิพากษ์ของกวีและปรารภเรื่องในนิทานคำกาพย์ ดัดแปลงส่วนเนื้อเรื่องจากอดีตวัตถุคือตัวนิทานชาดกซึ่งอ้างว่าเป็นเรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าและคาถาคือบทร้อยกรองภาษาบาลีมาเป็นการดำเนินเนื้อเรื่องนิทานโดยมิได้กล่าวว่าเป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า และดัดแปลงส่วนลงท้ายเรื่องจากประชุมชาดกซึ่งเป็นการเชื่อมโยงว่าตัวละครในเรื่องกลับชาติมาเกิดเป็นบุคคลใดในสมัยพุทธกาลมาเป็นอวสานบท การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวทำให้นิทานคำกาพย์มีรูปแบบการนำเสนอที่สอดคล้องกับธรรมเนียมนิยมในการประพันธ์นิทานสำหรับสวดอ่านเป็นท่วงทำนองเพื่อความบันเทิงซึ่งเป็นที่นิยมของชาวบ้านชาววัดของสังคมไทยในอดีต ทำให้นิทานมีชีวิตอยู่ในบริบทสังคมวัฒนธรรมขณะนั้นได้

คำสำคัญ: ปัญญาสชาดก, นิทานคำกาพย์, การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรม

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: nkhamchoo@hotmail.com โทร.081-7231011

Abstract

This article presents the literary presentation adaptation of Devandha Jataka (the story number 6 in volume 2, the final episode, of Pannasa Jataka version of National Library) into Thewan Kham Kap (inscribed in ancient Thai writing and at the present kept at the National Library in Bangkok). It was found that the presentation of Devandha Jataka was not very strict to the convention while the Thewan Kham Kap was presented in a tale-like style using kham kap (a Thai poetic pattern) or klon suad (a poetic style for rhythmic reading or chanting). For the adaptation, it was found that the story begins with Lord Buddha's present life which describes the reason for narrating the story, poet self-critique, and the introduction. The body of the story was adapted from a Lord Buddha's past life (but not explicitly claimed as his) and mantra (which is in poetic form written in Pali words). The end of the story was the reincarnation of characters in Lord Buddha's time which is to show the connection of the characters and the story. The result of the adaptation is the Kap folktale which agrees with composition convention of tales for rhythmic reading and is a popular style among laymen in traditional Thai society.

Keywords: Pannasa Jataka, Kap folktale, Literary Presentation Adaptation

บทนำ

ปัญญาสชาดกคือชาดกนอกนิบาตหรือชาดกที่ไม่มีในพระไตรปิฎก สันนิษฐานว่าพระภิกษุชาวเหนือประพันธ์ขึ้นโดยเรียบเรียงเลียนแบบชาดกในนิบาตหรือในพระไตรปิฎก (เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร, 2529, หน้า 3) ชาดกกลุ่มนี้มีอิทธิพลและเป็นต้นเค้าของนิทานร้อยกรองไทยในภายหลังอีกหลายเรื่อง (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, 20) นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดและผลิตซ้ำจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยผู้แต่งนิยมดัดแปลงรูปแบบหรือองค์ประกอบในการนำเสนอเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งความนิยมของสื่อและวัฒนธรรมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย เช่น สมุทโฆษชาดกหรือสมุทโฆษคำฉันท์ พหุลาวีชาดกหรือเสือโคคำฉันท์ ปาจิตตกุมารชาดกหรือท้าวปาจิตนางอรพิมพ์ รถมณฑลชาดกหรือพระรถเมรีหรือนางสิบสอง สุธนชาดกหรือพระสุธน – มโนราห์ สีสุธชาดกหรือพระสีเสิร์กลอนสวด เป็นต้น แต่กระนั้นก็ตามยังมีปัญญาสชาดกอีกหลายเรื่องที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

เทวัญชาตกเป็นนิทานเรื่องหนึ่งในปัญญาสชาตก มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงเทวัญโอรสของท้าว กาสีกราช วันหนึ่งพระราชกษัตริย์กษัตริย์และแปลงกายเป็นพระราชเจ้าเข้ามาในวัง เทวัญธ นี้องสาว และม้าคู่ใจจึงพากันหนีออกจากเมือง เมื่อยักษ์รู้จักติดตามหาและได้ฆ่าม้า ฝ่ายพระอินทร์ ทราบเรื่องได้มาช่วยชุบชีวิตม้าให้มีชีวิตเป็นราชสีห์ จากนั้นเทวัญธและบริวารเดินทางผ่านอุปสรรค ต่าง ๆ จนกระทั่งเทวัญธได้พบคู่ครอง ได้กลับมาครองเมือง และมีลูกหลานสืบราชสมบัติสืบไป

จากการศึกษาความเป็นมาของชาตกเรื่องนี้สันนิษฐานได้ว่าน่าจะเป็นชาตกที่แต่งขึ้นมาใน ภายหลังเนื่องจากมีโครงเรื่องซับซ้อนและไม่เน้นนำเสนอเรื่องราวการบำเพ็ญบุญบารมีหรือคุณสมบัติ ที่ประเสริฐยิ่งของพระโพธิสัตว์ ในอดีตนิทานเรื่องนี้ น่าจะเป็นที่นิยมและรู้จักกันดีเพราะนอกจากจะมี ปรากฏในปัญญาสชาตกของประเทศไทยแล้วยังมีปรากฏในปัญญาสชาตกฉบับเขมร ในลำดับที่ 43 โดยมีชื่อเรื่องว่า “เทวัญ” (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 55 และหน้า 59) นอกจากนี้ยัง สันนิษฐานว่าเป็นต้นเค้าหรือที่มาของนิทานเรื่องเทวัญคำกาพย์ ซึ่งเป็นนิทานที่แต่งด้วยคำประพันธ์ กาพย์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กาพย์ยานี กาพย์ฉก และกาพย์สุรางคนางค์ อาจมีคำประพันธ์ประเภทอื่น แทรกบ้างเล็กน้อย ประพันธ์สลับกันไปตลอดทั้งเรื่อง เพื่อใช้สำหรับสวดอ่านเป็นท่วงทำนองในที่ ประชุมชนหรือในครัวเรือนตามความนิยมของคนไทยในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเป็นยุคสมัยที่ เทคโนโลยีการพิมพ์และสื่อบันทึกยังไม่เจริญก้าวหน้าอีกด้วย

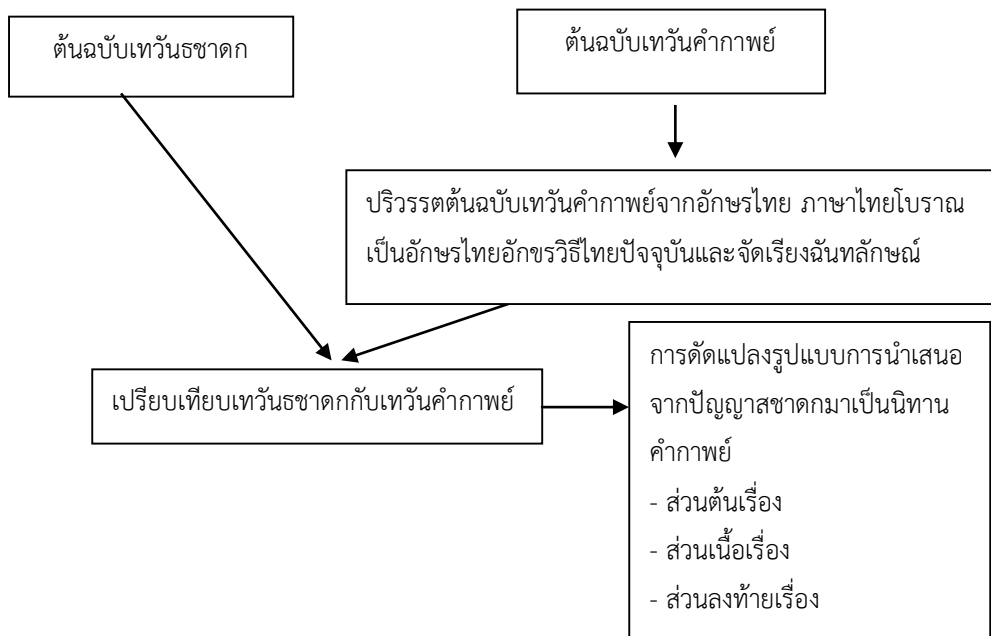
ปัจจุบันการรับรู้เรื่องเทวัญชาตกและเทวัญคำกาพย์ในสังคมไทยลดน้อยลงมาก อีกทั้งเป็นที่ น่าสนใจว่าเมื่อกวินำปัญญาสชาตกซึ่งเป็นนิทานศาสนา มาประพันธ์เป็นนิทานคำกาพย์เพื่อความ บันเทิง กวีมีการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ นิทานอย่างไรให้นิทานนั้นมีรูปแบบที่สอดคล้องกับความ นิยมของผู้่านผู้ฟังและบริบทสังคมวัฒนธรรมของการสวดอ่านหนังสือของสังคมไทยในขณะนั้น เพื่อ เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับปัญญาสชาตกและนิทานคำกาพย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวัญชาตกมาเป็นเทวัญคำกาพย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการเปรียบเทียบและการดัดแปลงวรรณกรรม โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสชาดก นิทานคำกาพย์ และการดัดแปลงรูปแบบวรรณกรรม

1.2 ต้นฉบับนิทานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.2.1 ต้นฉบับเทวณชาดก ในปัญหาสชาดก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 2 ปังฉิมภาค ลำดับที่ 6 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2549 พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร

1.2.2 ต้นฉบับเอกสารโบราณตัวเขียนเทวณคำกาพย์ จำนวน 2 เล่ม¹ ได้แก่ 1) เจ้าเทวณสมุด 1 เลขที่ 170 หมวดยวรรณคดี หมู่กลอนสวด ประเภทสมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทยโบราณ เส้นหมึก บันทึกลงหน้าละ 5 บรรทัด จำนวน 153 หน้าสมุดไทย และ 2) เทวณ เล่ม 2 เลขที่ 169 หมวดยวรรณคดี หมู่กลอนสวด ประเภทสมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทยโบราณ เส้นหมึก บันทึกลงหน้า

¹ ปัจจุบันต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ละ 5 บรรทัด จำนวน 132 หน้าสมุดไทย ทั้ง 2 เล่ม บันทึกประวัติว่าหม่อมเจ้าหญิงจรัส ประทาน พ.ศ. 2450 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปริวรรตเป็นอักษรไทย อักษรวิจิไทยปัจจุบัน จัดเรียงวรรคตอนตามแบบ แผนการประพันธ์แต่ละชนิด โดยหากมีคำหรือข้อความที่เป็นคำท้องถิ่น คำโบราณ หรือคำภาษาปาก จะรักษาอักษรวิจิให้ใกล้เคียงแบบเดิมมากที่สุด

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์การดัดแปลงรูปแบบการ นำเสนอจากเทวัญชาตกมาเป็นเทวัญคำกาพย์

3. ขั้นสรุปผลการวิจัย ได้แก่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเสนอ ผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวัญชาตกมาเป็นเทวัญคำกาพย์มี ผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนำเสนอของเทวัญชาตกและเทวัญคำกาพย์

เทวัญชาตกมีองค์ประกอบของเรื่องคล้ายคลึงกับวรรณคดีชาตกหรือชาตกในนิบาต เพราะ กลวิธีแต่งและลักษณะของชาตกในปัญญาสชาตกได้เลียนแบบมาจากชาตกในนิบาต กล่าวคือ ประกอบไปด้วยปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา ไวยากรณ์ และสโมธาน แต่ปัญญาสชาตกไม่มี องค์ประกอบส่วนที่เรียกว่า “ไวยากรณ์” ซึ่งคือการอธิบายศัพท์ที่ใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แต่ง ปัญญาสชาตกไม่ได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะของภาษา เนื่องจากความไม่ชำนาญในด้านภาษาบาลี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 71) เทวัญชาตกจึงมีรูปแบบการนำเสนอตามรูปแบบของชาตกใน นิบาตแต่ไม่เคร่งครัดนัก คือ มีปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา และสโมธานหรือประชุมชาตก

ส่วนเทวัญคำกาพย์เป็นนิทานที่ประพันธ์ด้วยคำประพันธ์กาพย์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กาพย์ 11 หรือยานี กาพย์ 16 หรือฉับ และกาพย์ 28 หรือสุรางคนางค์ สลับกันไปตลอดทั้งเรื่อง จึงเรียกนิทาน ประเภทนี้ว่า “นิทานคำกาพย์” ตามลักษณะคำประพันธ์ สันนิษฐานว่าในอดีตกาลนิยมนานิทาน ประเภทนี้มาใช้สวดอ่านเป็นท่วงทำนองในที่ประชุมชน เช่น ที่วัด หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมา รวมตัวกันประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และใช้สวดอ่านในครัวเรือน จึงนิยมเรียกนิทานประเภทนี้อีกอย่าง หนึ่งตามลักษณะหน้าที่ของนิทานว่า “กลอนสวด”

นิทานคำกาพย์มีธรรมเนียมนิยมหรือหลักเกณฑ์ในการประพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของชาวบ้าน ซึ่งอาจจะเหมือนหรือ แตกต่างจากวัฒนธรรมหลวงก็ได้ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 21) กล่าวคือนิทานคำกาพย์ส่วนใหญ่ มักมีองค์ประกอบที่เรียกว่าบทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ อธิวิพากษ์ของกวีหรือผู้คัดลอก

ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และประมุขชาดกหรืออวสานบท อาจมีปณิธานของกวีหรือผู้คัดลอก วาตะจาก กวีหรือผู้คัดลอกถึงผู้สวดหรือผู้ฟัง หมายเหตุท้ายเรื่อง บอกให้ทราบว่าใครเป็นผู้สร้าง ผู้เขียน หรือผู้ คัดลอก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 122 - 131) นอกจากนี้อาจมีการบอกวัน เดือน ปีที่ประพันธ์ หรือสร้างนิทานนั้นสำเร็จด้วย สำหรับรูปแบบการนำเสนอของเทวันคำกาพย์มีลักษณะตามรูปแบบ ของนิทานคำกาพย์หรือกลอนสวด ได้แก่ มีบทไหว้ครู อธิวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และ อวสานบท

เมื่อนำเทวันชาดกและเทวันคำกาพย์มาเปรียบเทียบกับกันจะพบได้ว่านิทานทั้งสองเรื่องมี รูปแบบการนำเสนอแยกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนตอนต้นเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้ายเรื่อง โดยในแต่ละส่วน มีองค์ประกอบกรนำเสนอที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างนิทาน ประเภท และหน้าที่ของนิทานที่ต่างกัน

2. การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาชาดกเป็นนิทานคำกาพย์

เมื่อนำรูปแบบการนำเสนอของเทวันชาดกและเทวันคำกาพย์มาเปรียบเทียบกับกันจะพบว่ากวี มีการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ ดังนี้

2.1 ดัดแปลงส่วนต้นเรื่อง: จากปัจจุบันวัตถุเป็นบทไหว้ครู อธิวิพากษ์ของกวี และปรารภเรื่อง

ส่วนต้นเรื่องของปัญญาชาดกขึ้นต้นด้วยปัจจุบันวัตถุ คือ เหตุการณ์เริ่มต้นซึ่งเป็นสาเหตุที่ พระพุทธเจ้าหยิบยกเรื่องราวในอดีตมาตรัสเล่า หรือเรื่องปัจจุบันในสมัยของพระพุทธเจ้า เรื่องที่ เกิดขึ้นในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ประทับอยู่ที่ไหน ปรารภใคร เล่าให้ใครฟัง เล่าเมื่อใด เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นจึงทำให้พระพุทธองค์ตรัสเล่าถึงนิทานอันเป็นเรื่องในอดีตชาติของพระองค์เอง เพื่ออธิบายว่าเหตุการณ์ดังกล่าวได้เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีตชาติ ไม่ใช่เฉพาะปัจจุบันชาติเท่านั้น บุคคล ที่ดำเนินเหตุการณ์ในส่วนนี้อาจเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น บรรดา สาวกต่างก็ถกเถียง มีข้อสงสัยในเหตุการณ์นั้น ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ทรงรู้ด้วยพระญาณจึงเสด็จไปที่ที่ สาวกกำลังถกเถียงกันอยู่ก่อนที่จะบรรดาสาวกจะไปถึงที่ประทับ นับเป็นกลวิธีของผู้แต่งที่จะอ้างให้ผู้ฟัง เชื่อว่านิทานนั้นมาจากพุทธวจนะ (เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร, 2529, หน้า 6)

สำหรับปัจจุบันวัตถุที่ปรากฏในเทวันชาดกเป็นการกล่าวอ้างว่าพระอานนท์เป็นผู้ที่สดับ เรื่องราวนี้ของพระพุทธเจ้ามาเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ที่วัดเชตวันหรือเชตวันมหาวิหาร ซึ่งเป็นอารามที่อนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้สร้าง ดังความว่า

เอวมเม สุตฺ เอกํ สมยํ ภควา วิหริติ เชตวนเณ อนาถปิณฑิกสส อารามเณ ตตร โข ภควา ภิกขุ อามณ เตสิ ภิกขโวติ ภทฺทเนตติ เต ภิกขุ ภควโต ปจฺจสโสสุ

คำว่า เอวมเม สุตฺ นี้ ตามหลักฐานที่มาเป็นคำของพระอานนท์ปัญญานตนว่า พระสูตรนี้ชาดกนี้ ตนได้สดับมาแต่สำนักพระผู้มีพระภาค หาได้ตรัสรู้ด้วยตนเองไม่ ในเทวันชาดกนี้มีนิทานวจนะว่า สมัย กาลครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อันเป็นอารามของอนาถปิณฑิกคฤหบดี

สร้างถวายใกล้กรุงสวตถี ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายด้วยคำว่า ภิกขโว ดังนี้ พระภิกษุทั้งหลายรับพุทธฎีกาว่า ภพทนเต ดังนี้แล้ว พระผู้มี พระภาคตรัสว่า...

(เทวัญชาตก ใน ปัญญาสาตก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 322)

ส่วนนิทานคำกานี้กวีได้ดัดแปลงส่วนต้นเรื่องเป็นการไหว้ครู อธิวิพากษ์ของกวี และปรารภเรื่อง ดังนี้

บทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ เป็นการสรรเสริญสิ่งที่สูงค่าหรือสูงศักดิ์กว่าตัวผู้แต่งและผู้อ่านผู้ฟัง เช่น พระรัตนตรัยและเทพเจ้าซึ่งเป็นเทวดาของชาวบ้าน ได้แก่ พระอินทร์ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 122) นอกจากนี้ยังมีพระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม ฯลฯ ความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ บิดามารดา ครูอาจารย์ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ที่ผู้แต่งเคารพนับถือ เนื่องจากคนไทยถือว่าครูเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เปรียบประดุจดวงประทีป ทำให้เกิดปัญญา ผู้แต่งจึงไหว้ครูเพื่อความเป็นสิริมงคล อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความกตัญญู

สำหรับบทไหว้ครูของเทวัญคำกานี้เป็นการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงค่าที่กวีเคารพเลื่อมใสและศรัทธา ดังความว่า

...๑ ข้าไหว้ประนม	นบนิ้วเหนือผม	ไหว้พระศาสดา	
ไหว้พระธรรมเจ้า	ปกเกล้าเกศา	ไหว้พระสังฆา	สารนาคมคัล
๑ ไหว้คุณบิดา	ทั้งคุณพระมารดา	วงศาเผ่าพันธุ์	
ทั้งครูอุปชา	มรณาอาสญ	ล่วงลับแล้วนั้น	ข้าวันทาไป
๑ เดชพระครู	สั่งสอนให้ดู	รู้แปรแก้ไข	
ให้เราเล่าเรียน	ขีดเขียนเพียรไป	กุลบุตรจึงได้	รู้ในวิชา
๑ พระคุณทั้งนี้	ยกใส่เกศ	ไว้ทุกเวลา	
ขอให้พ้นทุกข์	เป็นสุขสังขาร	ไปสู่กามา	ฉ้อฟ้าเรื่องศรี...

(เจ้าเทวัญสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 2)

จะเห็นได้ว่าบทไหว้ครูในเทวัญคำกานี้เป็นการไหว้พระคุณของพระรัตนตรัย ไหว้พระคุณของบิดามารดา บรรพบุรุษ ครูบาอาจารย์ทั้งที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยังคงประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอให้สิ่งที่กวีเคารพนับถือช่วยอำนวยพรให้กวีพ้นจากความทุกข์ ประสบแต่ความสุขทั้งทางกายเมื่อยามที่มีชีวิตและเมื่อสิ้นชีวิตก็ได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์

อธิวิพากษ์ของกวี คือ การกล่าวถึงตนเองหรือวิพากษ์วิจารณ์ตนเองของกวี ผู้แต่ง ผู้เขียน หรือผู้คัดลอก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 124) ส่วนใหญ่ปรากฏต่อจากบทไหว้ครู เป็นการออกตัวหรือถ่อมตนของกวีว่าตนมีความสามารถน้อย ยังไม่เชี่ยวชาญ หากผลงานมีข้อบกพร่อง ขอให้นักปราชญ์ทั้งหลายช่วยแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ดังความว่า

๑ ข้าขออาภัย	บทบาพขาดไป	ไม่สู้ถ้วนถี่	
บทไรเห็นแคลง	ช่วยแต่งให้ดี	ปัญญาข้านี้	มิสู้ว่องไว
๑ ไว้สำหรับบ้าน	ให้ลูกให้หลาน	อ่านตามจนใจ	
ดีกว่ายืมเขา	ไม่เอาของใคร	ถึงจะยับไป	ไม่มีทุกข์ภัย
๑ ตัวข้านี้เล่า	ไซ่งค์พงศ์เผ่า	พวกเหล่ามุกโต	
รู้แต่จำ (เลือนราง)	เพราะอาจารย์โย	โหดเขลาเงาโง	โตอยู่ถมไป
๑ ผู้ได้นักปราชญ์	ปัญญาฉลาด	เห็นฉลาดที่ไหน	
(ชำรุด) พิจารณา	อัคราต่อไป	ข้าขออาภัย	อย่าให้นินทา
๑ เราผู้เพียงนี้	ผู้ใดใครดี	เห็นมิชอบไซ้	
อย่าเขียนอุตลุล	ในสมุดข้า	เจ้าของต้องว่า	นำมาขัดใจ...

(เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 2 - 3)

จะเห็นได้ว่ากวีกล่าววิพากษ์ตนเอง ขอภัยหากตนยังแต่งไม่ดี ขอให้ท่านผู้รู้ช่วยแก้ไขให้ด้วย และแม้กวีจะเปิดโอกาสให้ผู้รู้แก้ไขผลงานของตนได้แต่กวีก็ขอไว้ว่า “อย่าเขียนอุตลุล ในสมุดข้า” นอกจากนี้ยังทำให้เห็นบรรยากาศของวัฒนธรรมการสวดอ่านกลอนสวดในสมัยอดีตด้วยการสวดอ่านที่บ้านในแต่ละครัวเรือนด้วย บ้านใดไม่มีหนังสือของตนเองก็ต้องยืมหนังสือของบ้านอื่นหรือจากวัดไปอ่าน บางคนยืมไปแล้วไม่รักษาหนังสือ ทำให้เจ้าของหนังสือต้องฝากคำเตือนถึงผู้ยืมเอาไว้ด้วย

ปรารภเรื่อง คือ การกล่าวนำเพื่อเข้าสู่เนื้อเรื่อง มีหลายวิธี เช่น การสรุปแนวคิดสำคัญของเรื่อง การอ้างว่าเป็นพุทธวจนะ เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า (ตรีศิลป์ บุญจรรยา, 2547, หน้า 125 - 127) เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจเนื้อเรื่องชัดเจนตั้งแต่เริ่มเรื่องหรือเกิดความศรัทธาว่ากำลังฟังเรื่องราวของพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ สำหรับเทวันคำกาพย์กวีกล่าวนำเข้าสู่เนื้อเรื่องว่านิทานเรื่องนี้มีอยู่ในพระคัมภีร์ ดังความว่า

...๑ เขียนที่จำได้	ที่หลงลืมไป	จำไม่มั่นคง	
แต่มีแต่งแปลงใส่	โดยใจจ้านง	ท่านเล่ามั่นคง	อย่าสงสัยเลย
๑ ดึกว่านึ่งเฉย	ท่านเออย่านินทา	นิทานผูกนี้	
มีในกัมภีร์	พาไป (เลือนราง)	นะท่านเอ	อ่านเล่นตามจน
ตามตนไม่เสบาย	ดึกว่านึ่งเฉย	ท่านเออย่านินทา	
๑ ถ้ามิชอบใจ	อย่าทิ้งทิ้งไว้	ให้ล่วงเวลา	
เจ้าของร้องบ่น	ว่าคนโมหันธ์	ไม่มีอชฌา	เอามาบึงเสีย
๑ อ่านแล้วเอาไป	ส่งเสียให้ได้	อย่าให้ไฟเสีย	
(เลือนราง)ริมกัศ	สารพัดจะเสีย	มักทำต่ำเตี้ย	เสียยับเยินมา...

(เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 3 - 4)

จะเห็นได้ว่ากวีกล่าวนำเข้าสู่เนื้อเรื่องว่านิทานนี้มีอยู่ในคัมภีร์ โดยมีได้ระบุเจาะจงว่าคัมภีร์ใด ทั้งนี้ก็อาจทราบหรือไม่ทราบแน่ชัดว่าเรื่องนี้มาจากคัมภีร์ปัญญาสชาดกก็ได้ นอกจากนี้กวีได้ชี้แจง

ที่มาของเรื่องว่าเป็นเรื่องที่ตนได้ฟังเรื่องราวสืบต่อกันมาแล้วนำมาเขียนตามที่จดจำได้ อาจหลงลืม
ดัดแปลงเสริมแต่งไปบ้าง วอนผู้อ่านผู้ฟังอย่าสงสัยและอย่าติฉินนินทา อย่างน้อยก็ดีกว่าการอยู่เฉย ๆ
และฝากถึงผู้อ่านบางคนว่าเมื่อยืมหนังสือไปอ่านแล้วก็อย่าทำให้ต้นฉบับเสียหาย ปล่อยให้ถูกไฟไหม้
หรือถูกสัตว์แทะกัด ซึ่งช่วยทำให้เห็นบรรยากาศของวัฒนธรรมการสวดอ่านนิทานในอดีตได้อีกด้วย

2.2 ดัดแปลงส่วนเนื้อเรื่อง: จากอดีตวัตถุและคาถาเป็นเนื้อเรื่องนิทาน

อดีตวัตถุ คือ ตัวนิทานชาดก เป็นเรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าที่นำมาเล่าโดยกล่าวอ้างว่า
ตัวละครเอกของเรื่องคือพระโพธิสัตว์ สำหรับอดีตวัตถุของเทวนิชาดกเริ่มด้วยคาถาว่า “ภูตบุพผ
ภิกขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องราวได้เคยมีมาแล้วอย่างนี้...” แล้วดำเนินเนื้อเรื่องต่อไปเรื่อย ๆ
จนกระทั่งจบเรื่อง ดังความว่า

ภูตบุพผ ภิกขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องราวได้เคยมีมาแล้วอย่างนี้ มีพระราชากาสิกองค์หนึ่ง
ดำรงราชสมบัติ ณ พระนครพาราณสีโดยทศพิธราชธรรม พระเจ้ากาสิกราชนั้นมีพระสนมประมาณหมื่น
หกพัน พระสนมเหล่านั้น แม้แต่คนหนึ่งก็หาได้มีโอรสและธิดาไม่ พระราชาใครจะได้โอรสซึ่งจะได้สืบ
ราชวงศ์ต่อไป จึงรับสั่งแก่พระสนมให้ช่วยกันตั้งใจหาโอรสและธิดา พระสนมทั้งหมดนั้นหกพัน ชวนกัน
บวงสรวงเทวดามีพระจันทร์พระอาทิตย์เป็นต้นขอให้ได้โอรสและธิดา ก็หาได้สมปรารถนาไม่

ฝ่ายพระอัศรมเหสีพระนามว่าวิมลลาเทวี มีสีลสัมปทาและปัญญาดี ตามวันประทีปพระนางเธอ
สมาทานเบญจศีลเป็นนิตย์ ถึงวันอุโบสถทรงสมาทานอุโบสถศีลแล้วจึงพิจารณาดูศีลของตนอันมิได้ขาด
บกพร่อง พระนางเธอทำสัจจาธิษฐานว่า ด้วยเดชศีลที่ข้าพเจ้ารักษานี้ ขอให้โอรสและธิดาจงมาเกิดในอุทร
ข้าพเจ้า คราวนั้นด้วยอำนาจปาริสุทธศีลแห่งพระนางวิมลลาเทวี พิกพแห่งท้าวโกสีย์ก็แสดงอาการร้อนขึ้น
เป็นนิมิต ท้าวเทวราชพิจารณารู้ว่านางวิมลลาปรารถนาจะได้บุตรและธิดา เวลานั้นเป็นคราวที่พระบรม
โพธิสัตว์จะสิ้นอายุแล้ว ท้าวเทวราชจึงวิงวอนเชิญพระบรมโพธิสัตว์ให้ถือปฏิสนธิในครรภ์พระนางวิมล
ลา พระบรมโพธิสัตว์รับเทวบัญชาจุติมาเกิดในครรภ์พระนางวิมลลาเทวี พระครรภ์พระนางวิมลลามีอาการ
เหมือนจะเต็มไปด้วยแก้ววิเชียร...

(เทวนิชาดก ใน ปัญญาสาตก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 322 - 323)

อดีตวัตถุของเทวนิชาดกกล่าวถึงพระราชามเหสีมีโอรสชื่อเทวัน มีพระธิดาชื่อนาง
จันทนเทวี วันหนึ่งพระราชปราชสพายุภัยเปลี่ยนแปลงเป็นเนื้อทองลงไปแล้วแปลงเป็นพระราช
าไปกินคนในวัง ต่อมาบอความจริงกับสองกุมารและพากันหนี เมื่อยักษ์รู้ก็ติดตามและกินศีรษะม้า
ฝ่ายพระอินทร์ช่วยชุบชีวิตม้ามีศีรษะเป็นราชสีห์ จากนั้นเทวันธิดาก่อนสาวและชายหนุ่มผู้ซ่อนใน
กลองลงไปที่ลิง หมี และกุ่มกัณฑ์ 4 ตนฆ่า แต่เทวันธิดากลับได้ลิง หมี กุ่มกัณฑ์เป็นบริวาร และได้ยก
ทัพรบชนะยักษ์ ต่อมาเทวันธิดาพบกับนางสุวรรณเกสรและพานางกลับเมือง ระหว่างให้นางรอที่
นอกเมือง นางยักษ์นี้ลงทำร้ายโยนนางทั้งน้ำ เทวันธิดาประกาศหาคนมาแสดงธรรมทำให้ได้พบกับนาง
สุวรรณเกสรอีกครั้ง ทั้งคู่มีโอรสธิดา ต่อมาโอรสและธิดาได้ครองเมืองสืบต่อมา ส่วนเทวันธิดาและนาง
สุวรรณเกสรปลงอนิจจังจึงออกบวช เมื่อสิ้นอายุได้จุติไปเกิดบนพรหมโลก ซึ่งเป็นการจบอดีตวัตถุ

ทั้งนี้ ในระหว่างที่กวีเล่าถึงอดีตวัตถุ กวีอาจแทรกบทสนทนาหรือคำสั่งสอนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องหรือเหตุการณ์ในเรื่องด้วย เช่น

...พระอภัยราชมารและพระนางจันทน์กุมารีสนทนาปราศรัยซึ่งกันและกัน ต่างก็มีจิตคิดรักใคร่ได้ถึงซึ่ง
สังวาสกิจต่อกันและกันเพราะเหตุดังนี้ *ธรรมดาของโลกจึงกล่าวไว้ดังนี้ว่า* ชายหนุ่มหญิงสาวอยู่ในที่ลับ
สองต่อสองแล้ว เมื่อเพ่งซึ่งกันและกันด้วยราคะก็ย่อมมีความเยื่อใยเกิดขึ้นด้วยเห็นกันบ่อย ๆ เพราะเหตุ
ดังนี้พระอภัยราชมารกับพระนางจันทน์กุมารี จึงมีความรักใคร่ได้ร่วมอภิรมย์ด้วยโลกธรรมต่อกันและ
กัน

(เทวัญชาตก ใน ปญญาสาตก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 334)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่น่างจันทน์เทวีได้พบและเจรจาปราศรัยกับพระอภัยราชมารก็เกิดความรัก ใคร่ได้สังวาสกัน กวีแทรกสังขารมของความรักว่าเป็นเรื่องธรรมดาของชายหนุ่มหญิงสาวที่อยู่กันที่
ในลับสองต่อสองที่ย่อมมีจิตราคะ ใคร่ได้ร่วมสังวาสอภิรมย์กัน

คาถา คือ คำประพันธ์ร้อยกรองภาษาบาลี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 68) เป็นส่วน
หนึ่งของอดีตวัตถุ ส่วนใหญ่เป็นบทสนทนาโต้ตอบ บทคร่ำครวญพรรณนาแสดงอารมณ์ของตัวละคร
หรือข้อธรรมะ และมีข้อความแปลกำกับไว้ด้วย (เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร, 2529, หน้า 6) สำหรับคาถา
ที่ปรากฏในเทวัญชาตกมีหลายช่วงตอน เช่น ตอนเทวัญและนางจันทน์เทวีคร่ำครวญถึงมารดา ตอน
นางวิมลารำครวญถึงโอรสและธิดา ตอนเทวัญรับพรจากท้าวสักกเทวราช เป็นต้น ดังตัวอย่างคาถา
ตอนที่เทวัญและนางจันทน์เทวีพรำพรรณนาถึงมารดาว่า

...ครั้นถึงเวลาเย็นเสด็จเข้าไปอาศัยร่มไม้ไทรต้นหนึ่งจึงเสวยพระกระยา เมื่อปรารภถึงพระมารดาได้ตรัส
คาถานี้ว่า

กี ภวิสสตีทานิ อมมา	กุที มํ ปริเยสตี
มยํ อมมํ อทิสวาน	มตฺตญฺเฐ เทสสาม ชีวตี
อมมา จ อชานนตาว	เสว มมํ อทิสวา สวีคคา
โรทนตี จ สลิสสนตี	ปริเทวนตี มริสสตี
กถํ อมมา มมํ อทิสวา	โสเกน สมปิตา ว
นิราหारा โรทมานา	อสฺสุนิ ภูตฺตชนตา มริสส

ความว่า พระชนนีปานนี้จักเป็นอย่างไร พระมารดาจะตามหาเราที่ไหนจะได้พบ เราสองราไม่
ประสบพบพระมารดาแล้วเห็นจะวอดวายตายเป็นมั่นคง รุ่งเช้าพระมารดาเจ้าเมื่อไม่รู้เห็นว่าเราไปทาง
ไหน ก็เลยสอดรินทอดพระหฤทัยทรงกรแสงให้ก็จับขอบมตรอมหฤทัยสิ้นพระชนม์ชีพ ทำไฉนเล่า พระ
มารดาเจ้ามิได้เห็นเราพี่น้องสองราก็มีแต่ว่าจะเพิ่มพูนไปด้วยความโศกาลัย...

ขุนทิเวส ครั้นวันรุ่งเช้า เหล่าแม่แ่มและทาสีมิได้เห็นสองราชกุมารก็มีความตกใจกลัว
ความผิดจึงพากันเที่ยวค้นหาไปสุโรงมรกก็ไม่เห็นมาแล้วพากันทูลพระราชามารดา เจ้ายักษ์ทราบความแล้ว
จึงให้อามาทย์ไปให้เที่ยวหาที่หาพบสองราชกุมารไม่...

(เทวัญชาตก ใน ปญญาสาตก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 328 - 329)

สำหรับเนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์นั้นก็เป็นการดำเนินเรื่องนิทานเช่นเดียวกัน หากแต่ควิมีได้กล่าวอ้างว่าเป็นอดีตของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ระหว่างที่ดำเนินเรื่องนิทานนั้นก็อาจแทรกบทสนทนาหรืออรรถกถาเพื่อบอกถึงสาเหตุของพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง พร้อมทั้งอาจสั่งสอนสอดแทรกความเชื่อเรื่องกรรม หรือชักนำให้ผู้อ่านผู้ฟังหมั่นประกอบบุญกุศลเพื่อช่วยให้หลุดพ้นจากบุญกรรมที่เคยสร้างไว้ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 128)

เนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์มีรายละเอียดแตกต่างจากเทวันธชาดกบางประการ โดยกล่าวถึงพระราชและมเหสีมีโอรสชื่อเทวัน¹ พระธิดาชื่อนางจันทร พระราชามีกรรมทำให้ยากประพาสาปาและถูกยักษ์กิน ยักษ์แปลงเป็นพระราชไปกินคนในวัง ต่อมาม้าบอกความจริงกับสองกุมารและพากันหนี เมื่อยักษ์รู้ก็ติดตามและกินศีรษะม้า ฝ่ายพระอินทร์ช่วยชุบชีวิตม้ามีศีรษะเป็นสิงห์ จากนั้นเทวันถูกน้องสาวและชายหนุ่มผู้ซ่อนในกลองลวงไปให้ลิง หมี และกุ่มภณท์ 4 ตนฆ่า แต่เทวันกลับได้ลิง หมี กุ่มภณท์เป็นบริวาร และได้ยกทัพรบชนะยักษ์ ต่อมาเทวันพบกับนางเกสรสวรรค์และพานางกลับเมือง ระหว่างให้นางรอที่นอกเมือง นางคลาลงทำร้ายโยนนางทิ้งน้ำ เทวันประกาศหาคนมาเล่านิยายทำให้ได้พบกับนางเกสรสวรรค์อีกครั้ง ทั้งคู่มีโอรส เมื่อเติบโตได้เรียนศิลปวิทยาและกลับมาครองเมือง เทวันและนางเกสรสวรรค์ปลงอนิจจังจึงออกบวช มรณะแล้วไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดุสิต

จะเห็นได้ว่ากวีดัดแปลงเนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์ให้มีลักษณะอย่างนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือนิทานมหัศจรรย์ที่ดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์เดินทางผจญภัยของตัวละครเอก มีการเผชิญปัญหาอุปสรรคและมีการคลี่คลายปัญหา จนกระทั่งตัวละครฝ่ายดีได้ประสบความสำเร็จสมหวัง

2.3 ดัดแปลงส่วนลงท้ายเรื่อง: จากประชุมชาดกเป็นอวสานบท

ประชุมชาดกหรือสโมธาน คือ การสรุปชาดก เป็นการเชื่อมเนื้อเรื่องส่วนอดีตกับปัจจุบันเข้าด้วยกัน ด้วยการระบุว่าตัวละครในเรื่องกลับชาติมาเกิดเป็นบุคคลใดในสมัยพุทธกาล โดยพระเอกของเรื่องจะกลับชาติมาเป็นพระพุทธเจ้า นางเอกจะกลับชาติมาเป็นพระนางพิมพา ตัวละครชายตัวที่ร้ายกับพระเอกที่สุดจะกลับชาติมาเป็นเทวทัต ตัวละครอื่น ๆ จะกลับชาติเป็นพระสาวกและพุทธบริษัท

สำหรับประชุมชาดกในเทวันธชาดกเป็นการกล่าวถึงการกลับชาติของตัวละครสำคัญในเรื่อง เช่น นันทยักษ์กลับชาติมาเป็นเทวทัต นางยักษ์นิลกลับชาติมาเป็นนางจิญจมาณวิกา พระดาบสกลับชาติมาเป็นพระสารีบุตร พระอภัยราชมารกลับชาติมาเป็นพระนันทะ นางจันทนเทวีกลับชาติมาเป็น

¹ นิยะดา เหล่าสุนทร (2558, หน้า 153) สันนิษฐานว่าชื่อที่ถูกต้องควรเป็น “เทวันธ” เนื่องจากความหมายสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในเรื่องตอนพระเอกกำเนิดซึ่งในชาดกพรรณนาไว้ว่า “ก็เมื่อวันประสูติพระราชโอรสนั้น ฝนตั้งขึ้นมีดคลุ้มไปในทิศทางทั้งปวง” แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ว่า “เทวัน” ตามต้นฉบับตัวเขียนที่ใช้ในการศึกษา

นางชนบทกัลยาณี ท้าวโกสีย์กลับชาติมาเป็นพระอนุรุธ นางสุวรรณเกสรากลับชาติมาเป็นพระนางพิมพา พระเทวันธกลับชาติมาเป็นพระตลาคต ดังความว่า

...นั้นทักขในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือภิกษุเทวทัต นางยักษิณีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือนางจัญจมาณวิกา พระยาอจรรราชในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือพระอุบลี พระยาพานรินทิในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระสีวลีเถระ ท้าวกุมภภัตส์ตันในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือ พระสุนักขัตเถระ ๑ พระนาคนเสนาเถระ ๑ พระกัจจายนเถระ ๑ พระมหานามเถระ ๑ พระดาบสในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระสารีบุตรเถระ พระอภัยราชกุมารในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือพระนันทเถระ พระนางจันทาเทวีราชกนิษฐาในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือนางชนบทกัลยาณี ท้าวโกสีย์ในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระอนุรุธเถระ... พระสุวรรณเกสรเทวีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพิมพาโยธรา พระชนกชนนีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือมหาราชตระกูล บริษัทนอกนั้นกลับชาติมาคือพุทธบริษัท พระเทวันธราชา ในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือเราผู้ตลาคต มีพุทธพจน์ให้จบลงด้วยประการฉะนี้แล

(เทวันธชาดก ใน ปัญญาสาตก ปังณิมภาค, 2549, หน้า 384)

ประชุมชาดกนี้นับเป็นกลวิธีหนึ่งของผู้แต่งในการพยายามสอนความเชื่อทางศาสนาและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเรื่องนิทานว่าเป็นเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าจริง ๆ

สำหรับส่วนลงท้ายเรื่องของเทวันธาคาพย์นั้น กวีได้ดัดแปลงให้แตกต่างไปจากชาดกกล่าวคือ เป็นการจบเรื่องด้วยอวสานบท

อวสานบท คือ การลงท้ายเรื่อง นิทานคำกาพย์แต่ละเรื่องอาจมีการลงท้ายเรื่องแตกต่างกัน หากเป็นเรื่องที่มีที่มาจากชาดกหรือเป็นเรื่องที่แต่งเลียนแบบชาดกมักจะลงท้ายด้วยการประชุมชาดก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 129) สำหรับเทวันธาคาพย์แม้จะมีที่มาจากเทวันธชาดก แต่กวีมิได้ลงท้ายเรื่องด้วยการประชุมชาดก กวีดัดแปลงการลงท้ายเรื่องด้วยการกล่าวถึงการจบเรื่องนิทานอย่างมีความสุขและมีข้อความถึงผู้สวดอ่านหรือผู้ฟังให้ทราบว่านิทานนี้ได้จบลงแล้ว ดังความว่า

...๑ ดาวบสทั้งสอง มิได้เศร้าหมอง ในราคะตมหา
ได้ฉานสมบัติ โดยสัตย์เมตตา ดับสังขารา มรณาไปสววรรค์
๑ พระญาติวงศ์ โอโรสนัดดา ศรัทธาตามกัน
ฟังโอวาทา พระบิดานั้น ดับชาติไปสววรรค์ น้อมขันตุลิตา
๑ เสนามนตรี พระสนมสาวศรี ยินดีเสนาหา
ทำตามท้าวไท ตายไปสุกขา สืบวงศ์พงศา ท้าวพระยาประเวณี
สิ้นฉบับ จบนิทาน แล้วนะท่านทั้งหลายเออ

(เทวัน เล่ม 2 เลขที่ 169, หน้าปลาย, หน้า 128 - 129)

จะเห็นได้ว่าแม้เทวันธาคาพย์จะมีที่มาของเรื่องจากปัญญาสาตก แต่ตอนจบเรื่องกวีมิได้จบเรื่องด้วยการประชุมชาดกตามธรรมเนียมของชาดกแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกวีหลงลืม หรืออาจเกิดจากความงุนงงใจของกวีที่ต้องการจบเรื่องด้วยความสุขอย่างนิทานพื้นบ้านจักร ๆ วงศ์ ๆ ทั่วไป

โดยผสมผสานเชื่อมโยงความเชื่อและวิถีของชาวบ้านชาววัดด้วยการให้ตัวละครปลงอนิจจังจึงออกบวชและเมื่อสิ้นอายุขัยก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดุสิต ซึ่งการลงท้ายเรื่องของเทวันคำกาพย์ที่แตกต่างไปจากนิทานต้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของการถ่ายทอดและคัดลอกวรรณกรรมพื้นบ้านที่ต้องมีลักษณะผิดเพี้ยนหรือมีการเปลี่ยนแปลงตัวบทบางตอนบางแห่งไปเพราะอาจเกิดจากการคัดลอกหรือประพันธ์จากความทรงจำตามเรื่องที่ได้ยินมา (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 39)

สรุปการเปรียบเทียบรูปแบบการนำเสนอเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์ได้ดังนี้

รูปแบบการนำเสนอ	เทวันธชาดก	เทวันคำกาพย์
ส่วนต้นเรื่อง	ปัจจุบันวัตถุ	บทไหว้ครู/ ประณามพจน์ อติวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง
ส่วนเนื้อเรื่อง	อดีตวัตถุ คาถา	เนื้อเรื่อง
ส่วนลงท้ายเรื่อง	ประชุมชาดก/ สโมธาน	อวสานบท

การศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอของเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์ทำให้เห็นว่านิทานทั้งสองเรื่องมีรูปแบบการนำเสนออย่างเดียวกัน กล่าวคือ มีส่วนต้นเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้ายเรื่อง แต่มีธรรมเนียมนิยมในการประพันธ์แตกต่างกันตามองค์ประกอบของประเภทวรรณกรรมและวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ที่ต่างกัน เทวันธชาดกมีองค์ประกอบของเรื่องอย่างชาดกในนิบาตแต่ไม่เคร่งครัด โดยประกอบไปด้วยปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา และประชุมชาดก ทำให้เทวันธชาดกมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้อ่านผู้ฟังเลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นพุทธประวัติ หรือเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า สอดคล้องกับประเพณีวรรณกรรมที่เป็นนิทานชาดกซึ่งเป็นนิทานศาสนาหรือนิทานคำสอน ส่วนเทวันคำกาพย์นำเสนอเนื้อเรื่องตามธรรมเนียมนิยมของการประพันธ์กลอนสวดองค์ประกอบของเรื่องนิยมประกอบไปด้วยบทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ อติวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และอวสานบท อันเป็นวัฒนธรรมตามประเพณีการสวดอ่านวรรณกรรมในอดีต

อภิปรายผล

การศึกษา “จากเทวันธชาดกสู่เทวันคำกาพย์: การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาชาดกเป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรมการสวดอ่านหนังสือของไทย” มีข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมนับเป็นการแสดงความรอบรู้และความสามารถของกวี การดัดแปลงนี้อาจเกิดจากความหลงลืม ความสนใจ หรือเกิดจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมของการสร้างวรรณกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนสิน ชูตินธรานนท์ (2555, หน้า 39) ที่พบว่าเหตุที่กวีดัดแปลงศิลปะแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดัดแปลงข้ามประเภทของสื่อ ข้ามรูปแบบ หรือข้ามวัฒนธรรม อาจเป็นไปเพราะปัจจัย 2 อย่าง คือ ตัวศิลปินหรือกวีและอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม ตัวกวีอาจต้องการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใหม่แทนที่งานศิลปะที่มีมาแต่เดิม อีกทั้งอาจต้องการประชันฝีมือในมิติของสุนทรียศาสตร์ ส่วนบริบทสังคมวัฒนธรรมก็มีส่วนทำให้กวีต้องปรับรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้อ่านผู้ฟังวรรณกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยด้วย

สำหรับการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวัญชาตกซึ่งเป็นชาตกหรือเรื่องพระพุทธรเจ้าที่มีมาในพระชาดิก่อน ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 375) อันเป็นนิทานศาสนา หรือนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เรื่องของศาสดาหรือสาวกในศาสนา หรือเรื่องที่ปรับปรุงเนื้อหามาจากหลักธรรมของศาสนา (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551, หน้า 24) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนธรรม กวีจึงต้องมีรูปแบบการนำเสนอที่จะเชื่อมโยงกับเรื่องราวของพระพุทธรเจ้าเพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความศรัทธาเลื่อมใส ส่วนเทวัญคำกาพย์นั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สวดอ่านเป็นท่วงทำนองเพื่อความบันเทิงสำหรับผู้อ่านผู้ฟังซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านชาวนา กวีจึงดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอให้มีลักษณะอย่างนิทานพื้นบ้านประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ รวมทั้งนำค่านิยม ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านชาวนา มาประสมประสานในรูปแบบการนำเสนอ นิทาน เพื่อให้ให้นิทานของตนเป็นที่ยอมรับและยังคงมีชีวิตอยู่ในบริบทสังคมขณะนั้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากการสำรวจเอกสารตัวเขียนเรื่องเทวัญที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบว่ายังมีต้นฉบับเอกสารตัวเขียนสำนวนอื่น ๆ เช่น กลอนบทละครเรื่องเทวัญนางकुลา ซึ่งเป็นการนำเนื้อเรื่องบางส่วนมาประพันธ์ดัดแปลงใหม่ในรูปแบบกลอนบทละคร จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไปว่าเมื่อกวีดัดแปลงนิทานชาตกเป็นกลอนบทละครนั้น กวีได้ดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ รวมทั้งเนื้อหาวรรณกรรมอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงการศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณกรรมท้องถิ่นได้

2. ควรศึกษาปัญหาชาตกและนิทานคำกาพย์หรือนิทานกลอนสวดเรื่องอื่นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน อันจะเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). **วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนสิน ชูตินธรานนท์. (2555). **สัมพันธบทของบทละครเวทีเรื่องสาวิตรีและการสร้างสรรค์ใหม่เพื่อสื่อสารอุดมคติแห่งรัก**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2558). **ปัญญาสชาดก : ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรองของไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ลายคำ.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาสชาดกฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่มสอง**. (2549). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **เจ้าเทววันสมุด 1**. สมุดไทยขาว, อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นหมึก, เลขที่ 170.
- หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **เทววัน เล่ม 2**. สมุดไทยขาว, อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นหมึก, เลขที่ 169.
- เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร. (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคในปัญญาสชาดก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Factors Affect the Achievement of Online Learning, Case Study: Phibunsongkhram Rajabhat University

ธนดล หล้าขานา¹ ธดาพรพรรณ กลิ่นหอม² เนตรนาภา ทองดอนงัว³ ลลิตา ศรีเรือง⁴ และ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์⁵
Thanadol Lamchahona Thadapornpan klinhom Naetnapa Thongdonngaw Lalita Sriuang and Rotsukhon Pradit

Received: 21 February 2022; Revised: 6 March 2022; Accepted: 15 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.17 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ ระบบเครือข่ายโดยและเทคโนโลยีเฉพาะอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการเรียนออนไลน์เป็นอย่างมากดังนั้นควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึงได้

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล Thanadol.la@psru.ac.th เบอร์โทร 061-9073327

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล Thadapornpan.k@psru.ac.th เบอร์โทร 085-5407998

³ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล Naetnapa.t@psru.ac.th เบอร์โทร 098-0047236

⁴ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล lalita.sri@psru.ac.th เบอร์โทร 092-0399818

⁵ อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อีเมล pan_cakenaka@hotmail.com เบอร์โทร 083-8750515

อย่างเท่าเทียมกัน และปัจจัยด้านผู้สอนควรสร้างเทคนิคการสอนและผลิตสื่อที่มีความน่าสนใจเพื่อให้
เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลของการเรียนออนไลน์

คำสำคัญ : ปัจจัย, ผลสัมฤทธิ์, การเรียนออนไลน์

Abstract

This research objectives were to 1) study the factors which affect the achievement of online learning and 2) study the recommendations for increasing the effectiveness of online learning achievement. It is a quantitative research. The sample were 400 people. The questionnaire was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics which were frequency distribution, percentage, average, and standard deviation. As the results, the student aspect was the highest average factor with 3.73 score which is at a high level, followed by an information technology network system with the average of 3.59 at a high level; the content and learning materials, the average was 3.17 at a moderate level; measurement and evaluation, the mean was 2.95 at a moderate level; the instructor, the average was 2.89 at a moderate level, respectively.

As the recommendations, the networking and internet-specific technologies really affects the online learning. It should, therefore, be supported by educational institutions for ensuring everyone able to access equally. In addition, as the teacher factor, the teacher should create teaching techniques along with produce interesting media for the achievement and effectiveness of online learning.

Keywords: factor, achievement, online learning

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของ COVID 19 ส่งผลกระทบไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ได้รับผลกระทบทุกมิติ ผลกระทบด้านการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ระบุว่าปีการศึกษา 2564 มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษาแล้ว 6,568 คนพบหลากหลายครอบครัวยากจนเฉียบพลัน และคาดว่าสิ้นปีการศึกษา 2564 จะมีเด็กหลุดจากระบบการศึกษากว่า 65,000 คน แบ่งเป็น ชั้นประถมศึกษา ประมาณ 4% ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 19-20% ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณ 48% ทั้งหมด นอกจากนั้น กสศ. ยังพบอีกด้วยว่า ครอบครัวยากจนต้องกู้เงินมาผ่อนมือถือ เพื่อให้ลูกเรียนออนไลน์ รวมไปถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ประชาชนจำนวนมากประสบกับภาวะ Income Shock หรือรายได้ลดลงอย่างกระทันหัน ส่งผลให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลงและมีหนี้สูงขึ้นช่วง 1 ปีที่ผ่านมา คริวเรือนไทยมีหนี้เพิ่มขึ้นประมาณ 500,000 ล้านบาท (79.8% ต่อ GDP) (อินทร์แก้ว โอภาณุเคราะห์กุล, 2564) นอกจากนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ยังพบว่าส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาจากการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะการพบปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพ ฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีนักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสที่ผู้ปกครองยากจนกลับที่ไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้

การเรียนออนไลน์มีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน คือ ตั้งใจเรียนและมีความพร้อมที่จะเรียน มีความรู้ในการเรียน มีความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม มีทักษะในการทำงาน มีพื้นฐานในเรื่องที่จะเรียน ต้องการเรียนรู้ตลอดเวลา/คิดริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งที่เป็นเหตุซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นประกอบด้วยปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการที่จะทำให้การเรียน รู้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพครูควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจในปัจจัยต่างๆเหล่านี้ให้ชัดเจน ความสำคัญของปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์ คือ มีสื่อที่หลากหลายตามความสนใจเด็ก นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ สื่อพร้อมที่จะใช้งานและให้บริการ น่าสนใจเหมาะกับเนื้อหา สื่อต้องมีประสิทธิภาพแปลกใหม่ ปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์ คือ สิ่งต่างๆที่เป็น บุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการซึ่งเป็นตัวกลางทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วเป็นเครื่องมือและตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่ตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็วเป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นักการศึกษาเรียกชื่อการสอนด้วยชื่อต่างๆ เช่น อุปกรณ์การสอน สื่อทัศนูปกรณ์

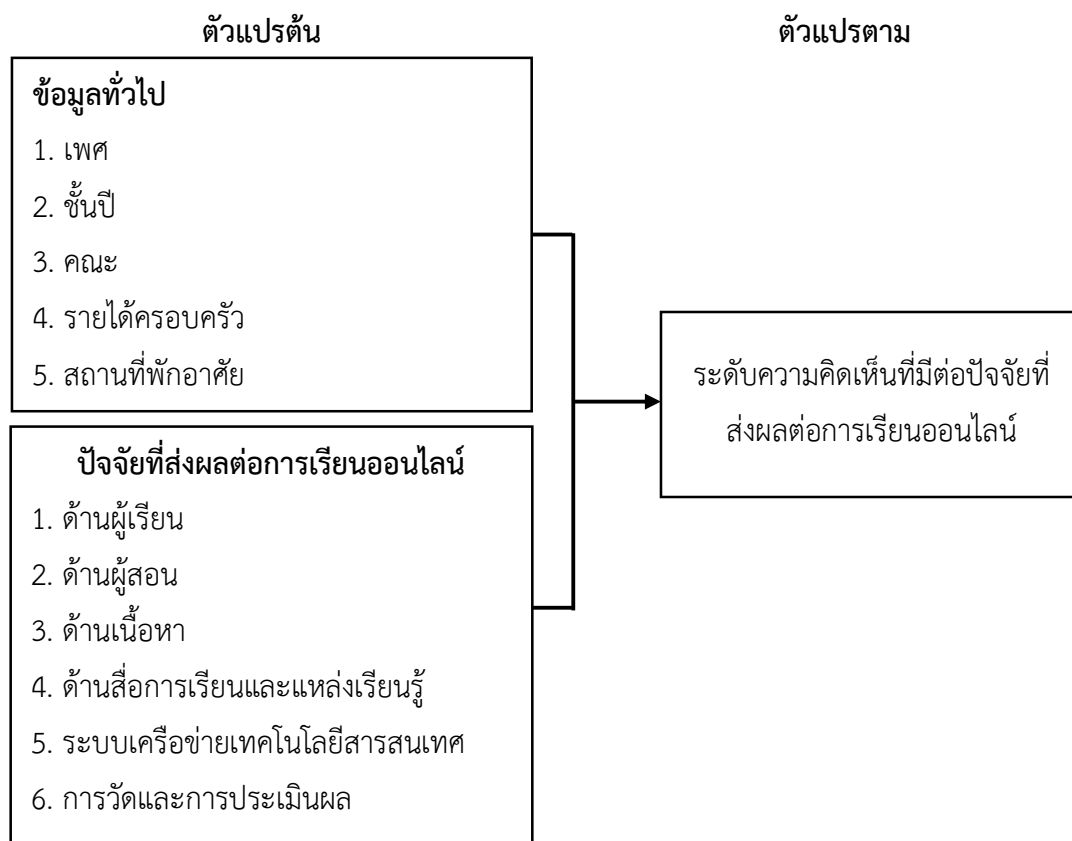
เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการเรียนการสอนสื่อการศึกษา เป็นต้น (maymatavee, 2016) ปัจจัยด้านผู้สอน คือ เปิดกว้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รับรู้ใหม่ๆทันเหตุการณ์ มีการพัฒนาตนเอง โดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหาที่สงสัย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูพร้อมที่จะทำการสอน ใช้คำถามจูงใจเด็ก ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ความสำคัญของปัจจัยด้านครูผู้สอน คือ ครูผู้สอนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะไม่เป็นผู้ชี้แนะหรือผู้ออกคำสั่งแต่จะเปลี่ยนเป็นผู้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ติดตามตรวจสอบ รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น แหล่งข้อมูล เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เว็บไซต์ อีเมล (Kanjana ninnun, 2016)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ได้เลือกรูปแบบการเรียนออนไลน์ทดแทนการเรียนในชั้นเรียน ในช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด ในช่วงปีการศึกษา 2563 - 2564 จากการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ปัญหาทางการศึกษา คือ นักศึกษามีพฤติกรรมไม่เอาใจใส่ในการเรียน และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับการเรียน ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน นักเรียนนักศึกษาไม่ทำงานและไม่ส่งงานหรือส่งงานไม่ตรงเวลา บางส่วนก็เข้าห้องเรียนออนไลน์ทิ้งไว้แต่หันไปสนใจกิจกรรมอื่นๆ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่นักศึกษาบางคนก็ไม่มีความพร้อมหรือขาดปัจจัยสนับสนุนในการเรียนออนไลน์ และปัจจัยด้านผู้สอนและด้านสื่อการสอนเองที่บางครั้งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ ดังนั้นจึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 11,951 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 % โดยกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire)

สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ดังนี้ คือ การสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งผลที่ได้จากแบบสอบถามสรุปได้ ดังนี้ คือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่ในชั้นปี การศึกษาที่ 3 จากคณะครุศาสตร์ มีจำนวนมากที่สุด มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50 รายได้ของครอบครัว 15,001 – 20,000 บาท สถานที่เรียนออนไลน์คือที่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์คือ โน้ตบุ๊ก สัญญาณที่ใช้คือ ระบบ WI-FI โดยโปรแกรมการเรียนออนไลน์ที่นักศึกษาคิดว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ Google Meet

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	161	40.3
หญิง	239	59.8
รวม	400	100.0
ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีการศึกษาที่ 1	38	9.5
ชั้นปีการศึกษาที่ 2	120	30.0
ชั้นปีการศึกษาที่ 3	172	43.0
ชั้นปีการศึกษาที่ 4	70	17.5
รวม	400	100.0

คณะ	จำนวน	ร้อยละ
ครุศาสตร์	89	22.3
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	47	11.8
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	51	12.8
วิทยาการจัดการ	85	21.3
เทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	13	3.3
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	38	9.5
สังคมศาสตร์และพัฒนาท้องถิ่น	72	18.0
วิทยาลัยการพยาบาล ป.ตรี	5	1.3
รวม	400	100.0
เกรดเฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ
เกรดต่ำกว่า 2.00	5	1.3
เกรด 2.01 – 2.50	63	15.8
เกรด 3.51 - 3.00	128	32.0
เกรด 3.01 - 3.50	156	39.0
เกรด 3.50 ขึ้นไป	48	12.0
รวม	400	100.0
รายได้ครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	29	7.2
รายได้ 5,001 – 10,000 บาท	60	15.0
รายได้ 10,001 – 15,000 บาท	90	22.5
รายได้ 15,001 – 20,000 บาท	160	40.0
รายได้ 20,001 – 25,000 บาท	8	2.0
รายได้ 25,001 – 30,000 บาท	25	6.3
รายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	28	7.0
สถานที่เรียนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
บ้าน	210	52.5
ห้องสมุด	11	2.8
หอพัก	176	44.0
ร้านอินเทอร์เน็ต	3	0.8

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	106	26.5
แท็บเล็ต	36	9.0
โน้ตบุ๊ก	136	34.0
โทรศัพท์มือถือ	118	29.5
อื่นๆ เช่น Ipad	4	1.0
รวม	400	100.0
การใช้สัญญาณที่เข้าถึงออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ระบบ WI-FI	270	67.5
ใช้ฮอตสปอตต์	30	7.5
ใช้สาย LAN (UTP)	25	6.3
ใช้อินเตอร์เน็ตบนมือถือจากโปรเน็ต	75	18.8
จัดอันดับโปรแกรม	จำนวน	ร้อยละ
Microsoft Teams	51	12.8
Google Meet	209	52.3
Zoom Meetings	72	18.0
Line	38	9.5
Facebook Live	13	3.3
อื่นๆ เช่น Discord, YouTube	16	4.0
รวม	400	100.0

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับ มาก ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.17 อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านผู้เรียน	3.73	.53	มาก
ด้านผู้สอน	2.89	.69	ปานกลาง
ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน	3.17	.56	ปานกลาง
ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.59	.63	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	2.95	.60	ปานกลาง
รวม	3.67	.60	ปานกลาง

ด้านผู้เรียนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ท่านมีความกระตือรือร้น ตั้งตัว ใฝ่รู้ รับผิดชอบและกล้าแสดงออกในการเรียนออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 4.29 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ท่านเข้าเรียนตรงเวลาและครบทุกรายวิชา และอยู่ในห้องเรียนออนไลน์จนครบเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.22 อยู่ในระดับ มาก

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านผู้เรียน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ท่านมีความกระตือรือร้น ตั้งตัว ใฝ่รู้ รับผิดชอบและกล้าแสดงออกในการเรียนออนไลน์	4.29	.75	มาก
2. ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน เช่น การซักถาม อธิบาย ตอบคำถาม หรือเปิดกล้องในขณะเรียน	3.09	1.16	ปานกลาง
3. ท่านมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	4.12	.89	มาก
4. ท่านเข้าเรียนตรงเวลาและครบทุกรายวิชา และอยู่ในห้องเรียนออนไลน์จนครบเวลา	4.22	.84	มาก
5. ในระหว่างเรียนออนไลน์ท่านตั้งใจฟัง จดบันทึกและปฏิบัติตามอาจารย์ผู้สอน รวมถึงมีการแบ่งเวลาในการอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน	2.93	1.19	ปานกลาง
รวม	3.73	.53	มาก

ด้านผู้สอนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้สอนของท่านมีความสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่มีอยู่เดิมด้วยสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ผู้สอนควรรวบรวมเอกสารประกอบการสอนหรือการบรรยาย Video link บันทึกการบรรยายหัวข้อและผลการอภิปรายผลในชั้นเรียน เพื่อเก็บบันทึกไว้ให้นักศึกษาได้ทำการทบทวนบทเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านผู้สอน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ผู้สอนของท่านมีความสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่มีอยู่เดิมด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.55	.91	มาก
2. ผู้สอนได้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตรเหมือนในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมการสอนที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ได้รับความรู้มาก	2.25	1.13	น้อย
3. ผู้สอนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.32	1.14	น้อย
4. ผู้สอนมีความเข้าใจเรื่องการเรียนออนไลน์และมีความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้ในระบบนี้	3.15	.86	ปานกลาง
5. ผู้สอนควรรวบรวมเอกสารประกอบการสอนหรือการบรรยาย Video link บันทึกการบรรยายหัวข้อและผลการอภิปรายผลในชั้นเรียน เพื่อเก็บบันทึกไว้ให้นักศึกษาได้ทำการทบทวนบทเรียน	3.20	.82	ปานกลาง
รวม	2.89	.69	ปานกลาง

ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.17 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนื้อหาการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. เนื้อหาการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.06	.92	มาก
2. ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ	3.32	.81	ปานกลาง
3. ผู้สอนของท่านใช้สื่อในการเรียนออนไลน์ที่มีความหลากหลาย มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ	3.16	.81	ปานกลาง
4. ผู้สอนใช้สื่อที่เหมาะสมและน่าสนใจ ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	3.11	1.25	ปานกลาง
5. ผู้สอนใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี	3.00	.87	ปานกลาง
รวม	3.17	.56	ปานกลาง

ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ท่านมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.11 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ที่ใช้ในการเรียนมีความสะดวก ทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียน และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ทันที มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับ มาก

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ท่านมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์เพียงพอ	4.11	.94	มาก
2. อุปกรณ์ของท่านมีความทันสมัย อยู่ในสภาพดี และพร้อมใช้งาน	3.90	.99	มาก
3. อุปกรณ์ของผู้สอนที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์ และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศมีความพร้อม	3.15	1.29	ปานกลาง
4. ระบบเครือข่ายสารสนเทศที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้การเรียนของท่านมีความราบรื่น	2.81	1.25	ปานกลาง
5. โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ที่ใช้ในการเรียนมีความสะดวก ทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียน และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ทันที	3.95	.97	มาก
รวม	3.59	.63	มาก

ด้านการวัดและการประเมินผลในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การวัดผลมีการบ้านหรืองานที่มอบหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมิน มีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนมีการนำผลกลับมาพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านการวัดและการประเมินผล	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. การวัดผลมีการบ้านหรืองานที่มอบหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมิน	4.02	.96	มาก
2. การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนมีการนำผลกลับมาพัฒนา	3.12	.78	ปานกลาง
3. การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่นการทดสอบ การปฏิบัติจริง	3.00	.82	ปานกลาง
4. การเรียนออนไลน์ของท่าน ผู้สอนมีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ได้ถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับสภาพความเป็นจริง	2.27	1.02	น้อย
5. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้แบบออนไลน์สามารถบอกระดับคุณภาพของนักศึกษาได้	2.34	1.06	น้อย
รวม	2.95	.60	ปานกลาง

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์มากที่สุด คือปัจจัยด้านผู้เรียน เนื่องจากการเรียนรู้จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉพาะการเรียนออนไลน์ ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบตนเอง ในการฟัง การจดบันทึก การส่งงาน เพราะปราศจากการควบคุมจากผู้สอนอย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับการเรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรรณ ททรัพย์ธนาตล (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน มีผลจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านรูปแบบการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของการใช้สื่อและอุปกรณ์ด้านการวัดผลและประเมินผลด้านจำนวนของรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เรียนมีความสามารถ

ในการใช้โปรแกรมห้องสนทนา (chat room) ห้องเรียนมีความสามารถในการใช้โปรแกรมอินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล (search engine) และผู้เรียนมีความสามารถในการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์ออฟฟิศ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนมากเป็นอันดับรองลงมาคือ ปัจจัยด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการเรียนออนไลน์ต้องอาศัยอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีในการเรียนไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ Ipad Tablet ต่างๆ เป็นต้น รวมถึงระบบเครือข่ายโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต WI-FI ที่ต้องมีประสิทธิภาพ และโปรแกรมออนไลน์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา มณีวงศ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันไลน์ ในช่วงวิกฤต COVID 19 พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีความจำเป็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ลดเวลาและมุ่งมั่นทำกิจกรรมอื่นๆ ได้สะดวกมากขึ้น แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการใช้อุปกรณ์และเครือข่ายด้านเทคโนโลยีที่สมบูรณ์ ทำให้ง่ายต่อการเรียนการสอนและติดต่อสื่อสาร

3. ปัจจัยด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์ได้เหมือนกับในชั้นเรียนจริง รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนยังมีไม่มากเท่าที่ควรเนื่องจากยังขาดการบังคับที่เคร่งครัดในระหว่างการเรียนรู้ที่จะต้องเปิดกล้องและไมโครโฟน รวมถึงขาดการบังคับในการรวมอภิปรายในชั้นเรียน และนักศึกษาเองก็ยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิดา ยอดสาลี, กาญจน บุญส่ง (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า คุณภาพการสอนของครู และประสบการณ์ในการสอนของครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมรู้ถึงแนวทางขั้นตอน และการแก้ปัญหาในการสอนเป็นอย่างดี รู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในแง่ต่างๆ สามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างรวดเร็วและง่ายต่อการจดจำ ซึ่งจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4. ปัจจัยด้านสื่อ พบว่า ยังขาดสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ที่มีความหลากหลาย และขาดความทันสมัย จึงควรพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ให้มีเนื้อหาที่เหมาะสม น่าสนใจ และทำให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจริย์ คุ่มสิงห์สันต์, แวก บุญมาทัน และน้ำทิพย์ ่องอาจวณิชย์ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทักษะ

ต่างๆ ไปยังผู้เรียน อาจประกอบไปด้วย วัตถุ สิ่งของ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ คำพูด ภาษาท่าทาง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ กิจกรรม หรือกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นและจำได้นาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านผู้สอน ควรสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อให้มีความน่าสนใจ มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้ และกิจกรรมให้นักศึกษาได้รู้สึกผ่อนคลาย
2. ด้านการวัดและการประเมินผล ผู้สอนควรสะท้อนกลับผลการวัดและประเมินผลให้นักศึกษาทราบ และนำมาหารือถึงแนวทางการพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
3. ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้หรือเนื้อหาควรมีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ และเนื้อหาที่เข้าถึงได้ในสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่
4. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตรเหมือนกับบรรยากาศในชั้นเรียนจริง และควรจัดกิจกรรมการสอนที่น่าสนใจ
5. ผู้สอนควรส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนกับผู้เรียน และสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน
6. ระบบเครือข่ายสารสนเทศมีความสำคัญต่อการเรียนออนไลน์ และควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา เช่น การแจกแพ็กเกจอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าถึงการเรียนออนไลน์อย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนออนไลน์
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการประเมินผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- Kanjana Ninnun. (2559). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. จาก <https://shorturl.asia/Ep34K>
- Maymatavee. (2559). ความหมายของสื่อการเรียนการสอน. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. จาก <https://shorturl.asia/QL3J5>

- ชนิตา ยอดสาลี, กาญจน บุญส่ง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. สืบค้น 28
เมษายน 2565. จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/61676/50806>
- ธนพรรณ ทรัพย์ธนาคล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียน
ออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก
<file:///C:/Users/ASUS%20GT/Downloads/boonsri1,+Journal+manager,+275.pdf>
- นิตยา มณีวงศ์. (2564). ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันไลน์ ในช่วงวิกฤต COVID 19. สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก <https://edujournal.bsru.ac.th/storage/1770/13%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A2%E0%B8%B2.pdf>
- ปาจริย์ คุ่มสิงห์สันต์, แวก บุญมาทัน และน้ำทิพย์ ่องอาจาณิชัย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ
จัดการ เรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. สืบค้น 28 เมษายน 2565.
จาก <http://research.pcru.ac.th/pcrunc2017/datacd/pcrunc2017/files/A024.pdf>
- อินทร์แก้ว โอภาณุเคราะห์กุล. (2563). โควิดระลอก 3 ผลกระทบต่อคนไทย ไม่ใช่เรื่องตลก. สืบค้น
7 ตุลาคม 2564. จาก <https://shorturl.asia/2iMO9>

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ
ระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร
QUALITY OF WORK – LIFE AFFECTING ON ORGANIZATIONAL
COMMITMENT OF OPERATIONAL LEVEL GOVERNMENT OFFICERS OF
LAND TRANSPORT (CENTRAL), BANGKOK

สุวรรณี หงษ์วิจิตร¹ สิริมา แก้วเกิด² และ วิมลสิริ อินทเกตุ³

Suwannee Hongwijit Sirima Kaewkerd and Wimon Siri Intagad

Received: 4 February 2022; Revised: 30 February 2022; Accepted: 7 March 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร จำนวน 270 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล รองลงมา คือ ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร มีผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านประชาธิปไตย

¹ อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ E-mail: Suwannee.h@rmutsb.ac.th เบอร์โทร 08 9616 3659

² รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ E-mail: Sirima.k@rmutsb.ac.th เบอร์โทร 08 1701 0857

³ นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ E-mail: Wimon Siri Intagad เบอร์โทร 09 9689 4421

ในองค์กรและด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งให้ดียิ่งขึ้นและเกิดความพึงพอใจต่อการทำงาน นำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต , การทำงาน , ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

The objectives of this study were as follow. 1) To study the level of opinions on the quality of work-life of operational level government officers of the Department of Land Transport (Central), Bangkok. 2) To study the level of opinions on organizational commitment of operational level government officers of the Department of Land Transport (Central), Bangkok. 3) To study the quality of work-life affecting on organizational commitment of operational level government officers of the Department of Land Transport (Central), Bangkok. There were 270 samples selected from operational level government officers of the Department of Land Transport (Central) by simple random sampling. The collection of data by the questionnaires. It was then analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and the hypothesis test with multiple regression analysis.

The results showed that level of opinions on the quality of work-life in overall was at a high level. Consider by descending order; the first rank was the development of human abilities, followed by democracy in the organization, the work environment, the balance between work and life, adequate and fair compensation. The organizational commitment of operational level government officers of the Department of Land Transport (Central), Bangkok was the first rank. The hypothesis testing showed that quality of work-life personality development in the issues of, the democracy in the organization, the balance between work and life affected the organizational commitment of operational level government officers of

the Department of Land Transport (Central), Bangkok. With statistically significant at level .01. The results of this study can be used as a guideline for making the development and promotion for operational level government officers, creating satisfaction on working at the organization leads to the organizational commitment of government officers of the Department of Land Transport (Central), Bangkok.

Keywords : Quality of Life , Work , Organizational Commitment

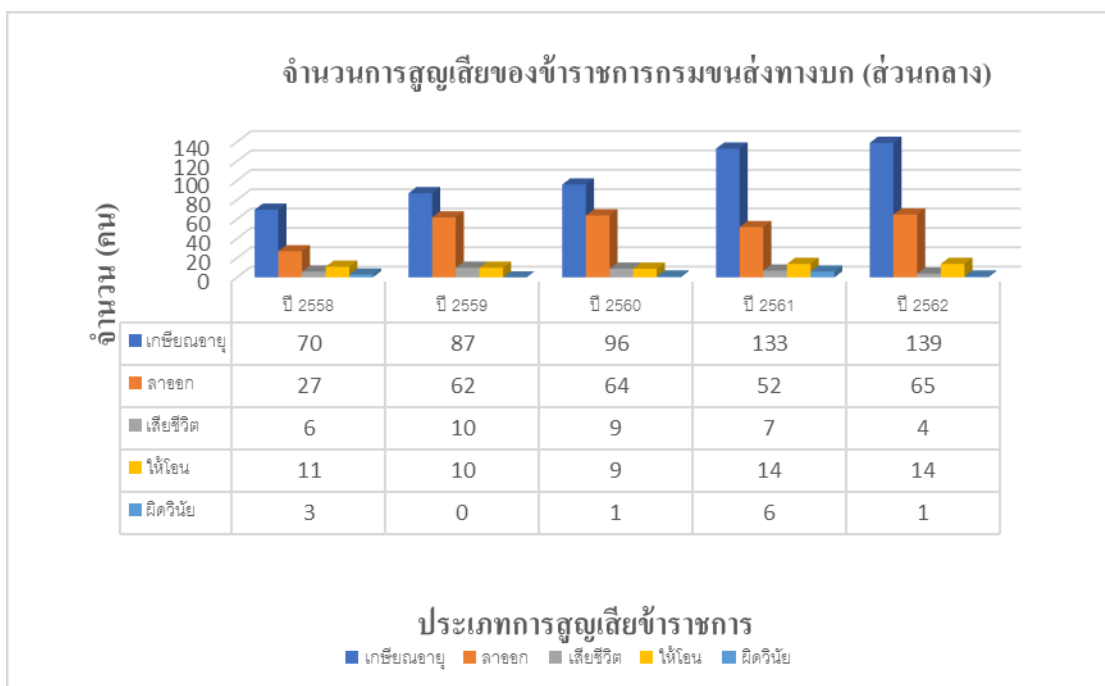
บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังต้องพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงในอีกหลาย ๆ บริบทที่สำคัญ เช่น สถานะวิกฤติเศรษฐกิจ ทั้งนี้โดยถือว่าเป็นโอกาสและข้อจำกัดในการที่จะพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของบุคคลและต้องจัดให้มีระบบที่สามารถจะปรับตัวให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (ธเนษฐศักดิ์ เพชรรัตน์, 2561) และที่จะแสวงหาผลประโยชน์ที่รู้ทันโลกาภิวัตน์สร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุก ๆ ภาคส่วนในการดำเนินงานต่าง ๆ องค์กรปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ต้องพบเจอกับการเปลี่ยนแปลง โดยทั้งด้านสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยองค์กรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายพร้อมกับวัตถุประสงค์องค์กรไว้อย่างถูกต้องและชัดเจน ซึ่งมีความจำเป็นมาก รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์องค์กร ซึ่งในแต่ละองค์กรจะมีทั้งกลุ่มที่ทำงานร่วมกันและย่อมมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน แต่กลุ่มคนนี้จะมีความต้องการในการทำงานตามเป้าหมายให้สำเร็จ และในการทำงานตามกลยุทธ์ขององค์กรจะต้องอาศัย ความร่วมแรงร่วมใจจากบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย โดยผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องคอยประสานความร่วมมือ เพื่อให้การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ไปในทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้และนอกจากนั้นองค์กรมีกลยุทธ์หรือแนวทางในการทำงานที่ดีแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่าง คือ ทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในองค์กรนั้นถือว่าเป็นแรงขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร โดยมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้และสู่ความสำเร็จได้ (วรารณา กาญจนพาที, 2556) บุคลากรในองค์กรนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรและในส่วนของคุณภาพชีวิตในการทำงานบุคลากรถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ดังนั้นองค์กรจะต้องรู้ถึงความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือแม้กระทั่งผสมผสานความต้องการให้ตรงตามเป้าหมายขององค์กร บุคลากรขององค์กรจะมีประสิทธิภาพในการทำงานได้นั้นองค์กรจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเพราะถือว่าเป็นหัวใจหลักที่องค์กรจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งคุณภาพชีวิตในการ

ทำงานนั้นถือได้ว่าเป็นการรับรู้ถึงความเป็นอยู่และความสุขในชีวิตโดยรวมของบุคลากร โดยเกี่ยวข้องกับการทำงานในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นผลตอบแทน รายได้ สภาพแวดล้อมและการทำงานที่ได้รับความปลอดภัย โอกาสความก้าวหน้าในสายงานอาชีพและความมั่นคงในสายงาน ซึ่งบุคลากรนั้นสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นได้และได้รับสิทธิส่วนบุคคลที่เท่าเทียมกันพร้อมกับความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรที่ได้ทำงานอยู่ในองค์กรได้ทำงานอย่างมีความสุข (พิมลพรรณ แซ่เหลียว และคณะ, 2559) และบุคลากรจะทำงานด้วยความทุ่มเทและเต็มใจในการทำงานได้นั้น พวกเขาต้องได้รับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานของบุคลากร เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อองค์กร และนอกจากจะมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นแล้วยังส่งผลไปยังความผูกพันต่อองค์กรที่ถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กร กล่าวได้ว่าถ้าหากว่าองค์กรใดที่สามารถทำให้บุคลากรเกิดความสุข ความพึงพอใจ ความรักองค์กรและความผูกพันที่รู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จะทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่ายากจะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป โดยจะให้ความทุ่มเท ความเต็มใจ ที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ องค์กรจึงจะต้องให้ความสนใจต่อความผูกพันของบุคลากรเพื่อเป็นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีความผูกพันในองค์กรมากยิ่งขึ้น (วรวรรณ ตอวิวัฒน์, 2555)

ความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นเครื่องชี้วัดที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการพอใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรเกิดความรู้สึกที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรก็จะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมต่อเนื่อง เช่น มีความพยายาม มีความเสียสละ การตรงต่อเวลาในการปฏิบัติไม่ขาดงานและความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อให้งานในองค์กรออกมาดีและมีประสิทธิภาพ และคิดที่จะปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรนานยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันถ้าบุคลากรไม่มีความผูกพันต่อองค์กรเมื่อพบเจอปัญหา เกิดความอึดอัด ไม่พอใจกับงานที่ทำอยู่หรือมีความคิดว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรก็จะส่งผลให้งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำนั้นออกมาในรูปแบบที่ไม่มีคุณภาพ และข้าราชการกรมขนส่งทางบกจึงถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ จากการสำรวจข้อมูล (วรารักษ์ สิลเลิศพันธ์, 2557)

กำลังคนของกรมขนส่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2562 พบว่า กรมการขนส่งทางบกมีจำนวนการสูญเสียข้าราชการเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงจำนวนการสูญเสียของข้าราชการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง)
ที่มา : เสกสรรค์, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2563

จากภาพที่ 1 จะแสดงให้เห็นว่า กรมขนส่งทางบกมีปัญหาการสูญเสียกำลังคนในภาครัฐที่มีสาเหตุมาจากการลาออกของข้าราชการที่เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2558 มีจำนวนคนที่ลาออก 27 คน และผู้ที่มีการโอนย้าย 11 คน และปี 2562 นั้น มีคนลาออก 65 คน และมีคนต้องการย้ายถึง 14 คน ทำให้เห็นว่าตั้งแต่ปี 2558 – 2562 ทิศทางแนวโน้มลาออกเพิ่มขึ้นและคิดเป็น 3 เท่า จึงทำให้กรมขนส่งทางบกเกิดการทำงานที่ล่าช้าและส่งผลกระทบต่อองค์กร เนื่องจากขาดบุคลากรในการทำงาน จึงทำให้การดำเนินงานในแต่ละวันนั้นเกิดความล่าช้าไม่ว่าจะด้านเอกสารที่ต้องใช้เวลาในการทำงานนานขึ้น ด้านการให้บริการประชาชนที่ไม่เพียงพอต่อประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งทำให้ผลงานที่ออกมาแล้วยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอเท่าที่ควร เมื่อพิจารณาแล้วไม่ว่าราชการ จะมีสวัสดิการประโยชน์อื่น ๆ ที่เกื้อกูลข้าราชการก็ตาม ที่จะสามารถทำให้ข้าราชการมีความรู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิต แต่ก็อาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้ข้าราชการกรมขนส่งทางบกตัดสินใจลาออกจากงาน และการลาออกนั้นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญของกรมขนส่งทางบก เนื่องจากงานของกรมขนส่งทางบกส่วนใหญ่ยังต้องทำงานที่ต้องใช้บุคลากรในการทำงานเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมขนส่งทางบก(ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านประชาธิปไตย ในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร โดยนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการดูแลข้าราชการกรมขนส่งทางบกให้ดียิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาการลาออกในอนาคตได้และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับองค์กรได้ยาวนานและปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงเป็นประโยชน์ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

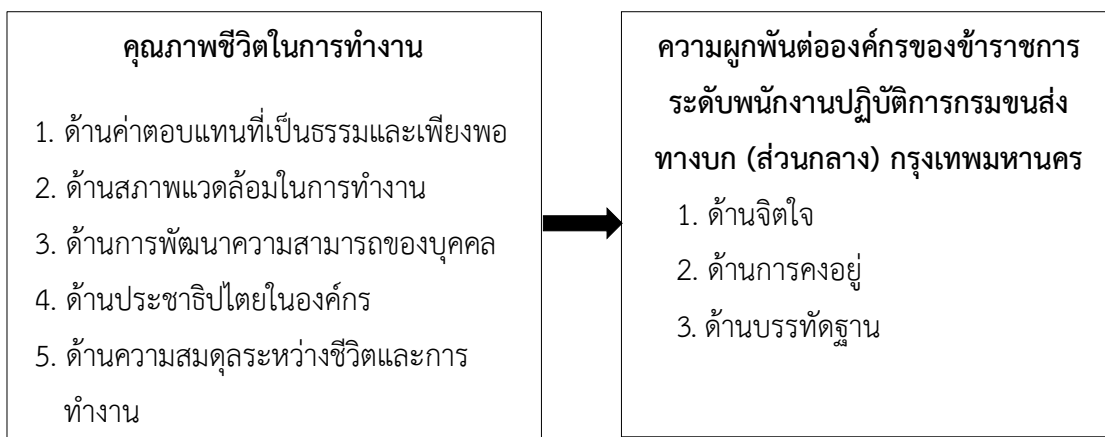
วัตถุประสงค์สอดคล้องกับชื่อเรื่องของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ ระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร จำนวน 835 คน (เสกสรรค์, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) จำนวน 270 คน จำแนกตามการจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น ส่วนกลาง 21 หน่วยงาน และใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยข้อมูล ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย 1) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร 5) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และข้อมูลปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย 1. ด้านจิตใจ 2. ด้านการคงอยู่ 3. ด้านบรรทัดฐาน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และ คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อ ความเหมาะสมของแบบสอบถาม ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความ เทียบตรงเชิงเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งนำ

ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยประเมินข้อคำถามว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องโดยกำหนดคะแนน (นพพร ธนะชัยพันธ์, 2550) จากการคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถาม

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบริษัทลูกค้าที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จำนวน 30 ชุด และนำแบบสอบถามที่ตอบแล้วมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยการวิเคราะห์หาค่าครอนบาร์คแอลฟา (Cronbach's Alpha Analysis Test) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้ควรมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) ผลจากการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้จากการตรวจสอบข้อคำถามในแต่ละด้านนั้น มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0.702 – 0.980 ซึ่งมีความมากกว่า 0.70 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามเพื่อการวิจัยมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการแบบเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามมีการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอน และรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต บทความการวิจัย รายงาน และวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็น เป็นการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ ระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านประชาธิปไตยในองค์กร และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ ระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 270 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 30 – 45 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 25,000 บาท

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และเพียงพอ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จากการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล จากการศึกษาด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านประชาธิปไตยในองค์กร จากการศึกษาด้านประชาธิปไตยในองค์กร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

2.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน จากการศึกษาด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านบรรทัดฐาน ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการคงอยู่

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นในความมั่นคงของ

องค์กร มีความพึงพอใจต่องานที่ปฏิบัติและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งและกฎระเบียบขององค์กรเพื่อต้องการรักษาการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และข้าราชการมีความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อองค์กรและเสียสละเพื่อปฏิบัติงานต่อองค์กรและพร้อมที่จะอยู่ในองค์กรต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพูนพงษ์ คุนา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานและวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูและบุคลากร ทางการศึกษาโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะโรงเรียน มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนกว่าโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ครูพร้อมที่จะมาทำงานกับทางโรงเรียนและมีความเต็มใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ของโรงเรียนเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายและค่านิยมของโรงเรียนและสอดคล้องกับการศึกษาของโย อาชา และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก เพราะเทศบาลมีวิธีการสร้างเสริมสภาพทางจิตใจ จัดกิจกรรมต่าง ๆ จนทำให้พนักงานเทศบาลเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าของการทำงานในเทศบาลของตน ซึ่งการมีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะส่งผลดีต่อการทำงาน โดยจะทำให้พนักงานเทศบาล มีความรู้สึกจงรักภักดีกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่งและกฎระเบียบขององค์กรเพื่อรักษาการเป็นสมาชิกที่ดี

3. คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษา คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพชีวิต ในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร สำหรับด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากข้าราชการไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญแต่กลับได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน จึงทำให้ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับ

การศึกษาของธนพล แสงจันทร์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานผ่านความผูกพันขององค์กรของพนักงานบริษัทประกันภัย และสอดคล้องกับการศึกษาของประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สามารถอธิบายได้ว่า พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยไม่เหมาะสมกับความสามารถที่พนักงานมีส่งผลให้ไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกที่พนักงานมีต่อองค์กรความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน เพราะรายได้ที่ได้รับนั้น ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้นในยุคปัจจุบันย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานผู้บริหารควรพิจารณาค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและคุณธรรมให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้นให้กับพนักงาน เพราะพนักงานส่วนมากมีสถานภาพที่มีครอบครัวย่อมทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตที่สูงขึ้นกว่าปกติ

3.2 คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้เนื่องจากอุปกรณ์สำนักงานไม่ค่อยทันสมัยสำหรับในยุคปัจจุบัน เช่นคอมพิวเตอร์ สถานที่จอดรถ และห้องน้ำไม่เพียงพอต่อเจ้าหน้าที่ ทำให้ข้าราชการรู้สึกว่าไม่ได้รับความสะดวกสบายในการทำงานจึงทำให้ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของประพันธ์ ชัยกิจอุไรใจ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม และสอดคล้องกับการศึกษาของพิมลพรรณ แซ่เหลี่ยว และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรสามารถอธิบายได้ว่า การดูแล สนับสนุนและส่งเสริมในด้านสถานที่อำนวยความสะดวกนั้นไม่เพียงพอต่อจำนวนบุคลากร อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ไม่เพียงพอ ระบบการดูแลความสะดวก ส่งผลให้บุคลากรไม่เกิดความผูกพัน

3.3 คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของข้าราชการระดับ

พนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การสร้างความผูกพันในการทำงานให้กับข้าราชการ คือ การพัฒนาความสามารถ การเพิ่มศักยภาพของข้าราชการให้ข้าราชการมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการเพิ่มโอกาสให้ข้าราชการ โดยการส่งข้าราชการไปอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้ข้าราชการได้ใช้ฝีมือพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ รวมทั้งการมอบโอกาสให้ข้าราชการ ได้ทำงานที่สำคัญและท้าทายกับงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะทำให้ข้าราชการรู้สึกว่าคุณค่า โดยมีการสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรินทร์ ไชยมหา และฉัฐวัฒน์ ลิ้มปัสร์พงษ์ (2558) เรื่อง อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร ของเจ้าหน้าที่ธุรกิจสัมพันธ์รายปลีกและรายกลางต่างจังหวัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และสอดคล้องกับการศึกษาของมนติชา เป้าบุญปรุง และการุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกนั้น เนื่องจากการให้ความสำคัญแก่พนักงานไม่ว่าจะส่งพนักงานให้ไปอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพและเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับบุคลากรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานที่สำคัญและท้าทาย ดังนั้นจึงทำให้พนักงานคิดว่าองค์กรเห็นความสำคัญจึงทำให้เกิดความผูกพันไปในทางบวก

3.4 คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านประชาธิปไตยในองค์กรส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านประชาธิปไตยในองค์กรส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร เปิดโอกาสให้สิทธิทุกคนในองค์กรอย่างโปร่งใสและเท่าเทียม รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของข้าราชการให้เป็นธรรมกับทุกฝ่ายมีความเป็นกันเองใส่ใจในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งทำให้ข้าราชการรู้สึกว่าคุณค่าเป็นบุคคลที่สำคัญภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพัชรินทร์ ไชยมหา และฉัฐวัฒน์ ลิ้มปัสร์พงษ์ (2558) เรื่อง อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร ของเจ้าหน้าที่ธุรกิจสัมพันธ์รายปลีกและรายกลางต่างจังหวัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และสอดคล้องกับการศึกษาของมนติชา เป้าบุญปรุง และการุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้าน

ประชาธิปไตยในองค์กรส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรสามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านประชาธิปไตยในองค์กรที่เป็นไปในทางบวกนั้น เนื่องจากผู้บังคับบัญชามีการวางแผนงานคุณภาพชีวิตการทำงานมาใช้ปรับเปลี่ยนบทบาทและทัศนคติใหม่ที่มีต่อพนักงาน เพื่อสร้างบรรยากาศระหว่างฝ่ายบริหารและพนักงานให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อถือกันและกัน โดยไม่มีความเป็นปรปักษ์ต่อกัน แผนงานคุณภาพชีวิตการทำงานจะสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือกัน จากการทำงานเป็นทีมผู้บังคับบัญชาจึงต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังไม่ว่าจะสิทธิทุกคนในองค์กรอย่างโปร่งใสและเท่าเทียม รับฟัง ความคิดเห็นและมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เพื่อให้พนักงานคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรและพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และเต็มใจในการทำงานเพื่อองค์กร

3.5 คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ได้มีการแบ่งเวลาการทำงานของข้าราชการให้เหมาะสมเพื่อส่งผลให้ข้าราชการเกิดความพอใจกับเวลา ในการทำงานขององค์กร และกรมขนส่งมีเวลาพักผ่อนและใช้ชีวิตส่วนตัวกับครอบครัวหลังเลิกงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเอกลักษณ์ ชุมภูชัย (2561) เรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา พนักงานที่ทำงานอยู่ในบริษัท สกิลพาวเวอร์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์ สาขาลำพูน) และสอดคล้องกับการศึกษาของภัทรศยา จันทราวุฒิก (2558) เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สามารถอธิบายได้ว่า คนวัยทำงานต้องการสร้างสมดุลภาพระหว่างชีวิตกับงาน เพื่อส่งผลให้ชีวิตเป็นชีวิตที่มีคุณค่า ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้พอเหมาะสมทำให้พนักงาน มีความพอใจกับเวลาในการทำงานขององค์กร โดยช่วงเวลาในการทำงานตามกฎหมายแรงงานกำหนด มีเวลาพักผ่อนและใช้ชีวิตส่วนตัวกับครอบครัวหลังเลิกงานอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กร ของข้าราชการระดับพนักงานปฏิบัติการกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ใน การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาข้าราชการแบบเฉพาะเจาะจง ในแต่ละสายงานในกรมขนส่งทาง บก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในกรมขนส่งทางบก (ส่วนกลาง) กรุงเทพมหานครเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่ ทั้งจังหวัดใกล้เคียง และเขตภาคกลาง เพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานในรูปแบบอื่น ๆ และควรทำการศึกษาด้วยการวิจัย เชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก. “หน้าที่รับผิดชอบ.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.dlt.go.th/th/dlt-role/>, 8 กรกฎาคม 2563.
- กัญญาภัทร อัสวพพระ, ขวัญลักษณ์ คำโสม, และศักรินทร์ วัฒนประปัญญา. “คุณภาพชีวิต ในการทำงานของพนักงานที่ทำงานเป็นกะที่ปฏิบัติงานภายในสนามบินสุวรรณภูมิ.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2558.
- กัญฐิกา สุระโคตร. “ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนขนาดกลาง ในอำเภอแก่งหางแมวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.
- กัลยา วาณิชบัญชา. การใช้SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 28. กรุงเทพฯ : สามลดา, 2560.
- . การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

- ชิดชนก แดงอ่อน. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลวิภาวดีกับการแสดงพฤติกรรมด้านสมรรถนะหลัก.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2557.
- ณัฐนันท์ สอดมาลัย, และทศพร มะหะหมัด. “คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานโรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ.” วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ. 28: 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561) : 85 – 96.
- ณัฐพรรณ ชาญชัย. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมชลประทาน (สามเสน).” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกริก, 2560.
- เอกลักษณ์ ชุมภูชัย. “การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรกรณีศึกษาพนักงานที่ทำงานอยู่ภายใต้การดูแลของบริษัท สกิลพาวเวอร์เซอร์วิส(ประเทศไทย) จำกัด (แมนพาวเวอร์สาขาลำพูน).” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561.
- เอกอนงค์ ศรีสำอางค์, และปิยะนุช เงินคล้าย. “การดำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร.” วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 12: 3 (กันยายน – ธันวาคม 2559) : 153 – 170.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. “On the use of Content Specialists in the Assessment of Criterion – Referenced Test Item Validity.” Dutch Journal of Educational Research. 2 (1977) : 49 – 60.
- Taro, Y. *Statistics an Introduction Analysis*. 2nd ed. New York : Harper and Row, 1973.

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์
ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

Factors Affecting Savings of the applicant for the service of the
Government Savings Bank in Lampang Province

ศักรินทร์ แรกเข้า¹
Sakkarin Reakhkha

Received: 2 February 2022; Revised: 5 March 2022; Accepted: 12 March 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปางครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมทรัพย์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง โดยได้ทำการศึกษากลุ่มคนวัยทำงานอายุตั้งแต่ 23-60 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดลำปางมีจำนวนกลุ่มคนในวัยทำงานในจังหวัดลำปางทั้งสิ้น 390,498 คน และได้สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ที่ใช้ในการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาด ด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่อง กับพฤติกรรมการออม คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินด้วยวิธีการฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นอันดับแรกมากที่สุด และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบ ของปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาด ด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องที่มีต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดลำปางนั้น จะพบว่าไม่มีเพียงปัจจัยด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมได้ ส่วนปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาดนั้นไม่สามารถใช้พยากรณ์พฤติกรรมการออมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การออมทรัพย์, ผลตอบแทน, สภาพคล่อง, พฤติกรรมการออม

¹ วิทยาลัยหอการค้าไทย คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ

Abstract

The purposes of this research were to examine the saving behaviours and study factors affecting the behaviour of the applicant who saving at the Government Saving Bank in Lampang province.

The study was conducted among working-age people aged between 23-60 years both female and male. According to the data from the Lampang Provincial Statistical Office, there are a total of 390,498 working-age people in Lampang Province. The sample was selected using convenience sampling and the questionnaire was used as the instrument for collecting data from a sample of 400 people.

The statistics used in the data analysis were descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation. The inferential statistic was used to analyse the connections between market mix and yield factors. The liquidity factor and saving behaviours used the Multiple regression analysis.

The result of the study revealed that the sample group chose to deposit money in a bank or a financial institution the most and when considering the relevant research findings factors in terms of the marketing mix, yield, and liquidity affected the saving behaviour of working-age groups in Lampang Province, It was found that only the yield and liquidity factors were able to predict the saving behaviours. The marketing mix factor was unable to predict the saving behaviours with statistical significance.

Keyword : Saving , payoff , liquidity , Saving behavior , marketing mix

บทนำ

ธนาคารออมสิน (2561) ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2456 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย แบ่งการบริหารสาขาเป็น 6 สายงาน โดยแบ่งเป็น 18 ภาค เพื่อบริหารสาขา 1,056 สาขา มีผลิตภัณฑ์และบริการ ได้แก่ ด้านเงินฝาก ด้านสินเชื่อ และด้านบริการทางการเงิน

การจำแนกลูกค้า คือ กลุ่มลูกค้าบุคคล ลูกค้าฐานราก และลูกค้าธุรกิจและหน่วยงานรัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ กระทรวงการคลัง และชุมชนที่สำคัญ คือ ธนาคารโรงเรียน และองค์กรการเงิน ชุมชนผู้ส่งมอบ (Supplier) คือ บริษัทพัฒนาระบบงานสารสนเทศ บริษัทประเมินราคาหลักทรัพย์ บริษัทรับขนส่งเงินสด บริษัทเติมเงินเครื่อง ATM บริษัทฟ้องร้องดำเนินคดี บริษัทติดตามหนี้ บริษัทวิจัยตลาด บริษัทผลิตและวางสื่อฯ พันธมิตร (Partner) คือ ทิพยประกันภัย ผู้ให้ความร่วมมือ (Collaboration) คือ หน่วยงานตามข้อตกลงสินเชื่อ

สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันมีคู่แข่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ กรุงไทย ไทยพาณิชย์ และกสิกรไทย และมีการเทียบเคียงกับ ธนาคารเฉพาะกิจ คือ ธกส. ธอส. Non-bank และกลุ่มธุรกิจ Fin-Tech มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ส่งผลต่อสถานการณ์การแข่งขัน คือ ภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล การผลักดัน Digital Economy พฤติกรรมการทำธุรกรรมการเงินผ่าน Internet Banking และ Mobile Banking มีอัตราการเติบโตสูง และการเข้ามาของ Fin-Tech

ความท้าทาย (Strategic Challenge) คือ การพัฒนานวัตกรรมทางการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาระบบเทคโนโลยี ให้พร้อมใช้ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารอัตราค่าจ้างและการพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการสร้างวิสัยทางการเงินให้ประชาชนและการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก

ความได้เปรียบ (Strategic Advantage) คือ การขยายธุรกิจในกลุ่มลูกค้าฐานราก ทั้งสินเชื่อและบริการอิเล็กทรอนิกส์ได้ ครอบคลุมทั่วประเทศ การระดมเงินฝาก และการสนับสนุนเงินทุนแก่ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

เงินออมเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการลงทุนของประเทศซึ่งเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุนให้ เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตสร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจได้เนื่องจากการออมในระดับสูงจะ ทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก แม้เศรษฐกิจจะถดถอยก็สามารถพึ่งพาการ ออมในประเทศได้ ทำให้พัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง หากเปรียบเทียบการออมของประเทศไทยกับประเทศที่มี ฐานะเศรษฐกิจ

ใกล้เคียงกันโดยวัดจากสัดส่วนการออมของประเทศต่อผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (GDP) เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซียและเม็กซิโก พบว่า การออมประเทศไทยอยู่ที่ระดับร้อยละ 31.6 เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (GDP) ซึ่งสูงกว่าประเทศเหล่านี้ ทว่าประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ต่ำกว่าประเทศไทยเกิดจากปัญหามีระบบสวัสดิการไม่เด่นชัดและไม่มั่นคงเพียงพอประชาชนจึงเห็นความสำคัญของการเก็บออมเพื่อการใช้จ่ายและดูแลตัวเองเมื่อยามชราและในยามฉุกเฉิน แต่ประเทศที่มีการพัฒนาแล้วการจัดเก็บภาษีในประเทศที่สูงมากทำให้เงินออมต่ำลง มีระบบสวัสดิการที่ดีทำให้ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีสวัสดิการที่จะดูแล เมื่อยามชราภาพในอนาคต จึงไม่จำเป็นต้องเก็บออม และไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการออมเมื่อเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่าย ทำให้ประชากรของประเทศนั้นไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องออมเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน (สำนักบัญชีประชาชาติ, 2561)

จากความสำคัญข้างต้นนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการออมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศ เป็นแหล่งที่มาของเงินที่จะนำไปลงทุนในด้านต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจให้เจริญเติบโต สำหรับประเทศไทยนั้นแหล่งเงินทุน ที่สำคัญของประเทศมาจาก 2 แหล่งคือแหล่งเงินทุนภายในประเทศและแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเข้าสู่สถานการณ์สังคมสูงวัยที่เริ่มออมเงินเพื่อการเกษียณอายุ ตอนอายุ 42 ปีสถานการณ์การออมของประชากรในสังคมไทยยังพบปัญหาหลายประการทั้งในนโยบายระดับประเทศและระดับ บุคคล อาทิ แผนการออมเงินภาคบังคับที่ใช้ไม่ได้ผลซึ่งมีทางเลือกหลักเพียงประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ทั้งระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุยังไม่ครอบคลุมประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ตลอดจนดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ เป็นต้น เมื่อพิจารณาในระดับบุคคลนั้นพบว่าประชากรไทยส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรมและผู้ใช้แรงงาน รายได้ส่วนใหญ่จึงใช้สำหรับการบริโภคเป็นหลัก การเก็บออมจึงมีน้อย ขาดวินัย การออม ขาดความรู้เรื่องการออม การลงทุน ขาดความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีการวางแผนการใช้จ่าย และ ขาดความรู้ในการแสวงหารายได้ให้มากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

จะเห็นได้ว่าการออมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการออมเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศทั้งด้านการลงทุน การผลิต และ การจ้างงานของประเทศ การออมจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญและลงมือปฏิบัติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะเข้าสู่วัยทำงานและเป็นการหลักต่อการออมของสังคมและประเทศชาติต่อไป ในอนาคต ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการออมต่อกลุ่มคนในวัยเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมทรัพย์ของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อเปรียบเทียบการออมทรัพย์ของผู้ใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

การออม ศูนย์คุ้มครองผู้ให้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ นิยามของการออมว่าเป็น การแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยการออม ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อ เทียบกับการลงทุน ดังนั้นตามนิยามของศูนย์คุ้มครองผู้ให้บริการทางการเงินนี้การออม จึงเปรียบเสมือนการสำรองเงินก่อนนำไปใช้จ่ายเพื่อสำรองไว้ใช้ในอนาคต แตกต่างจากการลงทุนที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มของเงินต้น โดยวัตถุประสงค์ของการออมนั้นแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่ การออมเพื่อการณิฉุณเงิน การออมเพื่อใช้จ่ายในระยะสั้นถึงปานกลาง การออมเพื่อวัยเกษียณ (ระยะ ยาว) และการออมเพื่อการลงทุน

ภราดร ปรีดาศักดิ์ (2549) อธิบายความหมายของการออม คือ การกัน เงินรายได้ส่วนหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อเก็บเงินนั้นมาไว้ใช้จ่ายในอนาคต โดยรายได้ที่นำมาออมไว้ส่วน นี้จะต้องสามารถสร้างผลประโยชน์ให้เพิ่มพูนขึ้นได้ จึงเรียกว่าเงินออม ตามนิยามนี้การออมจะต้อง สามารถสร้างผลประโยชน์ที่เพิ่มพูนมากขึ้นด้วย มิใช่เพียงการกันเงินส่วนหนึ่งมาเก็บไว้เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเรียกว่า การเก็บสะสม (Hoarding) ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างจากการออม

ชารวี บุตรบำรุง (2555) การออม คือ รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ซึ่ง ไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปนี้เรียกว่าเงินออม $Incomes - Expenses = Savings$ โดยทั่วไปการออมจะ เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีรายได้มากกว่าการจ่ายของเขา ทางที่จะเพิ่มเงินออมให้แก่ บุคคล อาจทำได้โดยการพยายามหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นด้วยการทำงานมากขึ้น ใช้เวลาว่างในการหา รายได้พิเศษ หรือการปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพมีรายได้สูงขึ้น เป็นต้น นอกจากนั้นการ ลดรายจ่ายลงด้วยการรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมก็จะทำให้มีการออมเกิดขึ้นได้เหมือน

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องส่วนประสมการตลาด

ศรีสุภา สหชัยเสรี (2546, น. 85) ได้ให้นิยามส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ว่า คือ “การกำหนดและจัดสรรเครื่องมือต่าง ๆ ทางการตลาด ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการตลาดที่

กำหนดของสินค้า หรือบริการ อันประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่หรือการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า 4P's ทางการตลาด”

Bearden, Ingram และ LaForge (2004, p. 11) กล่าวว่า “ส่วนประสมการตลาด คือ ข้อเสนอทางการตลาดทั้งหมดที่มีให้กับกลุ่มเป้าหมาย” ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด คือ เครื่องมือทางการตลาดที่จัดให้มีขึ้นเพื่อให้ กลุ่มเป้าหมายได้ตัดสินใจเพื่อตอบสนองตามความต้องการและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด ที่ตั้งไว้ โดยส่วนผสมทางการตลาดที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันจะทำให้เกิดความสามารถ ในการสนองความต้องการของเป้าหมายได้ดีที่สุดด้วย

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพื่อที่จะให้ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ๆ เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุดซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนี้อาจมีหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผลิตภัณฑ์มีความหมายครอบคลุมถึง องค์การ แนวความคิด และสถานที่อีกด้วย

2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อได้ชำระให้แก่ผู้ขายเพื่อรับสินค้าและบริการเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งรายละเอียดของคำว่า ราคา นั้นจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจนั้น ๆ อาทิเช่น ธุรกิจบริการให้เช่าคลังสินค้า (ค่าเช่า Rent) ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง (ค่าจ้าง Wage) ธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ (ค่าธรรมเนียม Fee) เป็นต้น ไม่ว่ารายละเอียดหรือค่านิยามที่แตกต่างกันในแต่ละ ธุรกิจจะเป็นอย่างไรแต่ผลลัพธ์คือ ราคาต้องมีความสัมพันธ์กับสินค้าหรือบริการที่ผู้ซื้อได้จ่ายให้ผู้ขาย

3) Place (สถานที่) หมายถึง โครงสร้างช่องทางซึ่งผู้ผลิตสินค้าหรือบริการใช้ในการเคลื่อนย้ายจากแหล่งผลิตไปสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อาทิเช่น การมีสาขาตามห้างสรรพสินค้า การมีสื่อออนไลน์ ในการใช้โฆษณาสินค้าหรือบริการ การมีตัวแทนจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการในเขตพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

4) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) หมายถึง การบอกกล่าวทางความคิด และการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริโภคสินค้าและบริการได้รับทราบถึงข้อมูลสินค้าหรือบริการ ว่ามีรายละเอียด อย่างไร อาทิเช่น ราคาเท่าไร จำนวนที่ใด เพื่อที่จะสร้างทัศนคติให้แก่ผู้บริโภคโดยการส่งเสริมทางการตลาดนั้นอาจใช้ พนักงานขาย หรือช่องทางใด ๆ ในการประชาสัมพันธ์ก็ได้ สรุปได้ว่า ส่วนประสมการตลาดมีองค์ประกอบทั้งหมดได้แก่ สินค้า ราคา สถานที่ และการ ส่งเสริมทาง

การตลาด ซึ่งทั้งหมดนี้สาระสำคัญของทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ที่ถูกนำมาใช้เป็น เครื่องมือในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลตอบแทน

แนวคิด Risk and Return Tradeoff หรือ การแลกเปลี่ยนชดเชยระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทน ระบุว่า บุคคลจะเลือกนำเงินไปประกอบธุรกรรมที่สร้างผลตอบแทนสูงสุด และจะหลีกเลี่ยงธุรกรรมที่มีความเสี่ยงมากกว่า แต่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลจะเสี่ยงเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เมื่อเล็งเห็นผลตอบแทนที่คาดหวังสูงเพียงพอที่จะสามารถชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่ผู้ที่ไม่กล้าเสี่ยงก็จะเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ แม้จะให้ผลตอบแทนต่ำก็ตาม ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงสูง (High Risk) ผลตอบแทนที่คาดหวังสูง (High Expected Return)

ความเสี่ยงต่ำ (Low Risk) ผลตอบแทนที่คาดหวังต่ำ (Low Expected Return)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพคล่อง

การจับจ่ายใช้สอยเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมันรถ หรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น ๆ อาทิ ค่าเบี้ยประกัน ค่ารักษาพยาบาล และค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ บุคคลจึงต้องมีเงินสดที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวกและเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หากมีเงินสดไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้ว จะนำไปสู่ปัญหาการขาดสภาพคล่อง หรือเงินสดขาดมือ อันจะนำมาซึ่งปัญหาการก่อภาระหนี้สิน ได้ในที่สุด (รัชนิกร วงศ์จันทร์, 2553)

แต่เนื่องจากเงินสดเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงที่สุดในการใช้จ่าย แต่เป็นสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หากถือครองไว้ในมือเฉย ๆ ดังนั้น บุคคลจึงเลือกบริหารเงินออมด้วยวิธีการนำไปลงทุนและเมื่อปรารถนาให้สถานภาพทางการเงินมีสภาพคล่อง จึงเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่พร้อมจะเปลี่ยนเป็น เงินสดได้ง่ายที่สุด นอกจากนี้ยังบริหารจัดการเงินสดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยการวางแผนว่าจะถือ ครองเงินสด หรือรักษาสภาพคล่องไว้มากน้อยเพียงใด จะบริหารเงินสดอย่างไร และจะกำหนดสัดส่วน ระหว่างเงินสดกับสินทรัพย์อื่น ๆ ที่มีสภาพคล่องใกล้เคียงเงินสด (Near-Cash) อย่างไร โดยยึดหลักการ ที่ว่าต้องมีเงินสดเพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็น และเมื่อต้องการใช้ จะต้องไม่มีปัญหาขาดแคลนเงินสด ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่มากเกินไป จนเสียโอกาส (Opportunity Lost) ในการนำเงินสดไปสร้าง ผลประโยชน์ตอบแทน โดยอาจนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มี

สภาพคล่อง (Liquid Assets) เช่น เงินฝาก ธนาคาร และกองทุนตลาดเงินซึ่งนับว่าเป็นการลงทุนระยะสั้นที่เมื่อต้องการเงินสดก็สามารถขายได้ทันที สภาพคล่อง (Liquidity Needs) ประชาชนจะต้องมีเงินเอาไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันซึ่ง ควรจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) การจัดสรรเงินออมเพื่อมาลงทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะการขาดสภาพคล่องเมื่อมีความจำเป็นในการใช้เงินอย่างคาดไม่ถึง เช่น เจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุฉุกเฉิน

2) ระยะเวลาของการเงิน ประชาชนจะจัดการให้สอดคล้องกับจังหวะของการใช้จ่ายใช้สอยเงินนั้น ดังนั้นการจัดสัดส่วนควรเป็น ระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาว ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

3) การรับดอกผลจากการลงทุน ประชาชนควรมีความชัดเจนว่าต้องการผลตอบแทนจากการลงทุนแบบใด เช่น ต้องการผลตอบแทนเป็นระยะ ๆ ทุกๆไตรมาส หรือต้องการให้เงินที่ลงทุน เติบโตอย่างยั่งยืนโดยไม่รับผลตอบแทนระหว่างทางเลย (สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในรูปแบบของการสำรวจ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลได้แก่ การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในวัยทำงานทั่วไปจำนวน 400 ตัวอย่าง และการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นกลุ่มคนวัยทำงานอายุตั้งแต่ 23-60 ปี เนื่องจากคนในวัยนี้เป็นผู้ที่พึงจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจนถึงก่อนเกษียณอายุ ซึ่งเป็นช่วงเวลาสะสมทรัพย์สินจากรายได้ เพื่อใช้ในอนาคต จำนวน 390,498 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง, 2562) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คนซึ่งจำนวนนี้ได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Yamane (1967)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมทรัพย์ และวิธีการออมเงินของกลุ่มคนในวัยทำงาน แบบสอบถามดังกล่าวมี รายละเอียดแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

แบบสอบถามส่วนแรกประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนเงินออมที่มีอยู่ รูปแบบการออมที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือก และ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ แบบสอบถามในส่วนที่สองนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งสิ้น 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปางทั้งหมด 10 สาขา ได้แก่ สาขาลำปาง สาขาบึงสีลำปาง สาขาสบตุ๋ย สาขาน้ำทิพย์ สาขาเกาะคา สาขาแจ้ห่ม สาขาแม่เงา สาขาเชลลพัทธพลสาขา สาขาห้างฉัตร และสาขาวังเหนือ โดยแจกแบบสอบถามสาขาละ 40 ฉบับ ผู้วิจัยและทีมงานเป็นผู้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และมีการสอบถามความสะดวกและเต็มใจของผู้ตอบแบบสอบถามก่อน เพื่อให้ได้ความร่วมมือเต็มที่และ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ การใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละในการบรรยายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงานโดยรวมทั้งตั้งแต่เริ่มทำงาน จำนวนเงินออมที่มีผู้ที่มี และรูปแบบการออมที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้ในการออมส่วนบุคคล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงิน อันได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ด้านผลตอบแทน ด้านสภาพคล่อง รวมทั้งด้านพฤติกรรมการออมด้วย

2) สถิติเชิงอ้างอิง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวเดียวกับตัวแปรหลายตัวซึ่งในที่นี้คือความสัมพันธ์ระหว่างการพฤติกรรมการออมกับปัจจัยที่มีอิทธิพล 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ผลตอบแทน และสภาพคล่อง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1) ด้านส่วนประสมการตลาด เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด(4.83) รองลงมาคือมีข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย (4.55) ที่ตั้งของสถาบันการเงินสะดวกต่อการเดินทาง (4.24) ช่องทางการทำธุรกรรมมีหลากหลาย (4.17) ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก

แพร่หลาย (4.03) อัตราค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมเหมาะสม (3.96) คุณภาพของการบริการที่ดี (3.88) และ การจัดรายการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ (3.81) ตามลำดับ

2) ด้านผลตอบแทนเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านผลตอบแทนอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าการจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.84) รองลงมาคือผลตอบแทนที่ได้รับจากการออมมีความหลากหลาย (4.67) ระยะเวลาในการสร้างผลตอบแทน (4.54) ความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่ได้จากสินทรัพย์อื่นๆ (4.51) และการได้รับกำไรจากส่วนต่างราคา (4.45) ตามลำดับ

3) ด้านสภาพคล่อง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านสภาพคล่องอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าความพึงพอใจในสภาพคล่องที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.81) รองลงมาคือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้โดยสะดวกและรวดเร็ว (4.77) วัตถุประสงค์ในการออมที่แตกต่างกัน (4.67) ความถี่ในการรับผลตอบแทนเพื่อสร้างกระแสเงินสด (4.30) และต้นทุนคงที่ทำให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องซึ่งเป็นอุปสรรคในการออม (5.14) ตามลำดับ

4) ด้านพฤติกรรมกรรมการออม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.75) รองลงมาคือการออมเพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุน (4.67) การออมเพื่อซื้อสินทรัพย์ (4.58) การออมเพื่อลดหย่อนภาษี (4.40) การออมเพื่อเป็นมรดกให้ครอบครัว (4.29) และการออมเพื่อผลตอบแทน (4.04) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบด้านความสัมพันธ์ ปัจจัยด้านผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $0.007 < \alpha 0.05$ (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านผลตอบแทนสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ โดยหากปัจจัยผลตอบแทน มีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ระดับคะแนนของพฤติกรรมกรรมการออมเพิ่มขึ้น 0.141 หน่วย ปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $0.028 < \alpha 0.05$ (Sig.) นั่นคือตัวแปรทางด้านสภาพคล่องสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ โดยหากปัจจัยด้านสภาพคล่องมี ระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ระดับคะแนนของพฤติกรรมกรรมการออมทรัพย์ลดลง 0.110 หน่วย อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $1.028 > \alpha 0.05$ (ไม่ Sig.) ส่งผลให้ตัวแปรทางด้านส่วนประสมการตลาดไม่สามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการออมทรัพย์ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การพยากรณ์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์

ปัจจัยที่มีผลกระทบ ต่อการออมทรัพย์	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย		t	Sig.
	คะแนนดิบ (B)	คะแนนมาตรฐาน (Beta)		
ด้านส่วนประสมการตลาด	0.058	0.051	1.028	0.305
ด้านผลตอบแทน	0.141	0.138	2.688	0.007*
ด้านสภาพคล่อง	-0.110	-0.111	-2.200	0.028*
ค่าคงที่ เท่ากับ 4.063	R เท่ากับ 0.195	R ² เท่ากับ 0.038	F เท่ากับ 5.225	

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่าตัวแปรที่สามารถนำมาพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ตัวแปรด้านผลตอบแทน และตัวแปรด้านสภาพคล่อง ส่วนตัวแปรด้านส่วนประสมการตลาดนั้นไม่สามารถนำมาพยากรณ์ได้ นอกจากนี้หากพิจารณาปัจจัยทั้งหมด (R²) อันได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ปัจจัยด้านผลตอบแทน และปัจจัยด้านสภาพคล่อง จะพบว่าสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ที่ร้อยละ 3.8 เท่านั้น

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1: ส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 2: ผลตอบแทนมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	สอดคล้อง
สมมติฐานที่ 3: สภาพคล่องมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	สอดคล้อง

การทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านผลตอบแทน และปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ในทางตรงกันข้ามผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์

การอภิปรายผล

ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการออมทรัพย์จากงานวิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามปัจจัยส่วนประสมการตลาดนั้นมีค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $1.028 > \alpha 0.05$ (ไม่ Sig.) จึงส่งผลให้ตัวแปรทางด้านส่วนประสมการตลาดไม่สามารถใช้ในการพยากรณ์

พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ อาจเนื่องมาจากกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่ได้รับความนิยมและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ดีในยุคปัจจุบัน ได้แก่ กลยุทธ์การใช้ทูตตราสินค้า (Brand Ambassador) ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารการตลาด ส่วนใหญ่ต้องการสร้างเอกลักษณ์ของตราสินค้าให้มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าการใช้ ฟรีเซ็นเตอร์ ซึ่งทูตตราสินค้าไม่เพียงแต่จะสร้างการรับรู้ตราสินค้าให้เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ทูตตราสินค้ายังสามารถทำหน้าที่ แทนตราสินค้าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การคัดเลือกบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้านั้นมีได้หลากหลาย รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ผู้บริหารทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้า ซึ่งเป็นการสื่อสารการตลาดที่ช่วยประหยัด งบประมาณ หรือการให้ดารา นักแสดง การคัดเลือกบุคคลทั่วไป และการให้บุคลากรในองค์การทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้าในการสื่อสารการตลาด โดยส่วนใหญ่จะกระทำโดยการให้ทูตตราสินค้าเข้าไปผูกติด กับตราสินค้าของธุรกิจ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ภาพลักษณ์ของสินค้าหรือองค์กรอยู่ในความคิดคำนึง ของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การใช้ทูตตราสินค้า จะเป็นกุญแจสำคัญที่กลายเป็นความทรงจำที่มีชีวิตของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาพร ตรีทิพย์โชค (2554) ที่ได้ทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงทุนกองทุนรวมภายใต้การบริหารของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทย พาณิษย์จำกัตนันพบว่า ความน่าเชื่อถือทั้งด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเงินนั้น สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้มีค่าเท่ากับ 4.44 ซึ่งเท่ากับมีความสำคัญมากที่สุด และสอดคล้องกับกมลชนก ไพโรจน์ (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมออมของบุคลากรจากกรมบัญชีกลาง กระทรวง การคลัง จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 255 คน ผลการวิจัยได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากกว่าร้อยละ 45 เลือกรูปแบบการออมโดยฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ และส่วนร้อยละ 50 เลือกเก็บเงินสดไว้ในมือ โดยผ่านการฝากเงินกับธนาคารและสถาบันการเงิน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5 เลือกการออมในรูปแบบ อื่น ๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยด้านผลตอบแทนที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์งานวิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ การจ่ายตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล ฯลฯ ซึ่งปัจจัยด้านผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $0.007 < \alpha 0.05$ (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านผลตอบแทนสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Risk and Return Tradeoff หรือ การแลกเปลี่ยนชดเชยระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทน ระบุไว้ว่า บุคคลจะเลือกนำเงินไปประกอบธุรกรรมที่สร้างผลตอบแทนสูงสุด และจะหลีกเลี่ยงธุรกรรมที่มีความเสี่ยงมากกว่า แต่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลจะเสี่ยงเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เมื่อเล็งเห็นผลตอบแทนที่คาดหวังสูงเพียงพอที่จะสามารถชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้

ในขณะที่ผู้ที่ไม่กล้าเสี่ยงก็จะเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ แม้จะให้ผลตอบแทนต่ำก็ตาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เดือนรุ่ง ช่วยเรือง (2555) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนในชุมชนเกาะเปาะ จังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 326 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และผลตอบแทน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยด้านสภาพคล่อง ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์งานวิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ ความพึงพอใจในสภาพคล่องที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ $0.028 < \alpha < 0.05$ (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านสภาพคล่องสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพอใจสภาพคล่อง (Theory Liquidity Preference) ความต้องการถือเงินของบุคคลประกอบด้วย การถือเงินเพื่อการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารเครื่องดื่ม และเพื่อการสนทนากการอื่น ๆ เป็นต้น การถือเงินเพื่อสำรองไว้ในยามฉุกเฉิน เช่น การซื้อยารักษาโรคเมื่อเจ็บป่วย การรักษา พยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือมีเหตุที่เหนือความคาดหมายอื่น ๆ และการถือเงินเพื่อการเก็งกำไร เช่น การถือเงินเพื่อแสวงหาส่วนต่างราคาของสินทรัพย์ เช่น ทองคำ หุ้นสามัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศิษฐ์ บิลมาศ (2557) ได้ศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี สำเร็จ การศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวช./ปวส. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนมีผู้ที่ไม่มียาได้จำนวน 1 คน และมีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ในช่วง 300,001 – 450,000 บาทต่อปี รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่จะออมเงินในรูปแบบที่ดิน คิดเป็น ร้อยละ 81.25 รองลงมาออมในรูปแบบของฝากกับธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 73.50 ออมกับ ธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ออมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 ออมในรูปแบบทองคำคิดเป็นร้อยละ 12.75 และออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 5.5 ทั้งนี้ ในส่วนปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน ได้แก่ อายุของ หัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน รองลงมาได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์ กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม รายได้ของครัวเรือนและมูลค่าทรัพย์สิน ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชารวี บุตรบำรุง (2555) ศึกษารายได้ และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุของประชาชนอายุระหว่าง 30 – 40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่ออมเงิน ด้วยการฝากธนาคาร (173 คน) แร่งบันดาลใจ

ในการออมที่ได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด คือ เพื่อ ความมั่นคงในวัยสูงอายุ (ค่าเฉลี่ย 4.54) เก็บไว้ยามเจ็บป่วยหรือยามชรา (ค่าเฉลี่ย 4.61) และเก็บไว้ให้ บุตรหลาน (ค่าเฉลี่ย 4.42) ส่วนแรงบันดาลใจที่ได้รับคะแนนในระดับน้อยคือ มีผลตอบแทนคุ้มค่าและ แนนอน (ค่าเฉลี่ย 2.37) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 2.52) นำไปลดหย่อนภาษีประจำปี (ค่าเฉลี่ย 2.54) และผู้อื่นชักชวน (ค่าเฉลี่ย 2.24) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mahdzan and Tabiani (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระดับทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) กับการออมของบุคคลในกลุ่มตัวอย่างประชากรชาว มาเลเซียในเขต Klang Valley โดยได้ทำการศึกษาโดยแบบสอบถามที่มีข้อความเกี่ยวกับความรู้ทาง การเงิน อัตราดอกเบี้ย เงินเพื่อ ตลาดหุ้น พันธบัตรและความเสี่ยง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ระดับทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์กับการออมส่วนบุคคลในทิศทางเดียวกัน นั่นคือยิ่งบุคคลมี ระดับทักษะทางการเงินมากก็ยิ่งมีแนวโน้มเป็นผู้ออมเงินเทียบกับผู้มีระดับทักษะทางการเงินต่ำ เนื่องจากบุคคลที่มีทักษะทางการเงินมักจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงิน การลงทุน มีการ ตัดสินใจที่ดีในเรื่องการใช้จ่ายและการออมเงิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 49.50 ใช้รูปแบบการออมเงินผ่านทางธนาคารสถาบันการเงิน โดยจะขอเสนอแนะสำหรับการนำผลใช้ทางธุรกิจตามตัวแปรดังนี้

ด้านส่วนผสมทางการตลาด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่จะฝากเงินไว้กับสถาบันการเงินที่มีความมั่นคง และน่าเชื่อถือซึ่งผู้วิจัยขอเสนอว่า ธนาคาร หรือสถาบันการเงินนั้น ควรสร้างความน่าเชื่อถือโดยการจัดอบรมส่งเสริมบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความน่าเชื่อถือ เช่น การให้บริการ การแต่งการ เป็นต้น ในส่วนตัวของสถาบันการเงินเองนั้น การตั้งสำรอง ความเข้มงวดของการปล่อยสินเชื่อ และการบริหารพอร์ตการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญ ธนาคารและสถาบันการเงินต้องตั้งสำรองเงินสดตามกฎหมายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อมีเงินสดสำรองไว้ใช้ฉุกเฉินในยามขาดสภาพคล่อง ส่วนความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อนั้น ธนาคาร และสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญ ต่อคุณภาพของลูกค้าที่มาขอสินเชื่อ เพราะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan) เนื่องจากเมื่อ พ.ศ. 2540 ประเทศไทยพบเจอกับวิกฤตต้มยำกุ้งซึ่งสาเหตุ เกิดจากการปล่อยสินเชื่อที่ไม่ระมัดระวังทำให้เกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จนกระทั่งระบบการเงิน ของประเทศมีปัญหาในที่สุด สำหรับการบริหารพอร์ตการลงทุนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าธนาคาร หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรมีความรอบคอบในการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ เช่น บริษัท ประกันชีวิต ประกันภัย มักนำเงินไป ลงทุนในตราสารทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง และธุรกิจมี

ความผันผวนต่ำ ได้แก่ ธุรกิจโครงสร้าง พื้นฐาน และสาธารณูปโภค เป็นต้น ดังนั้นการบริหารพอร์ตการลงทุนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการปกป้องความ มั่งคั่งของธนาคารเอาไว้ หลังจาก ที่ธนาคารสามารถทำกำไรจากการปล่อย สินเชื่อ และค่าธรรมเนียมต่างๆ แล้ว

ด้านอัตราผลตอบแทน สำหรับด้านอัตราผลตอบแทนนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับระยะเวลาการสร้างผลตอบแทน ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังนี้ ระยะเวลาในการสร้างผลตอบแทนนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ผลลัพธ์ทางการเงิน ส่วนใหญ่มีนโยบาย การจ่ายปันผล หรือดอกเบี้ย ปีละ 1 ครั้ง ซึ่งถ้าหากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับระยะเวลาของการ สร้างผลตอบแทน ผู้ศึกษาขอเสนอว่าถ้าหากมีการปรับปรุงเรื่องนโยบายจ่ายเงินปันผลจากปีละ 1 ครั้ง ให้เป็นการแบ่งจ่ายที่มีความถี่มากขึ้น อาจเป็นปีละ 2 ครั้ง หรือทุก ๆ ครั้งของการสิ้นไตรมาสอาจจะ จูงใจให้เกิดการซื้อขาย ผลลัพธ์ทางการเงินมากขึ้น เช่น ผลลัพธ์ทางการเงิน A จ่ายเงินปันผล 4% ต่อปี จ่ายปีละ 1 ครั้ง กับ ผลลัพธ์ทางการเงิน B จ่ายปันผล 4% ต่อปีเท่ากัน แต่จ่ายทุกๆ 3 เดือน จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 1% จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผลลัพธ์ B อาจได้รับความสนใจมากกว่าผลลัพธ์ A ดังนั้นสถาบันการเงิน หรือธนาคารผู้ออกแบบผลลัพธ์ทางการเงินอาจลองปรับเปลี่ยน นโยบายการจ่ายเงินปันผล หรือดอกเบี้ย เพื่อสร้างแรงจูงใจของระยะเวลาการสร้างผลตอบแทนให้แก่ ผู้ที่สนใจจะออมเงินหรือลงทุน อาจทำให้ยอดขายผลลัพธ์ดีขึ้นได้

ด้านสภาพคล่อง สำหรับด้านสภาพคล่องนั้นจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสภาพคล่องที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นดังนี้ โดยปกติแล้วผลลัพธ์ทางการเงินอื่นๆที่ไม่ใช่เงินบัญชีเงินฝาก เช่น กองทุนรวม ตราสารทุน กองทุนรวมตราสารหนี้ เป็นต้น มักมีระยะเวลาของการรับผลตอบแทนหลังจากที่ผู้ลงทุนได้ ขายหน่วยลงทุนไปแล้ว ตัวอย่างเช่น กองทุนรวมตราสารทุนนั้น เมื่อผู้ลงทุนซื้อ-ขายหน่วยลงทุนไปแล้ว จะต้องรออีก 3 วันทำการหลังจากที่ได้ทำการซื้อ-ขายหน่วยลงทุนไป (T+3) ถึงจะได้รับการส่งมอบ เงินสด ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีความสำคัญเนื่องจากผู้สนใจจะลงทุน หรือออมเงินบางกลุ่มอาจ ไม่ทราบหรือไม่เข้าใจเงื่อนไขของการส่งมอบตรงนี้ทำให้เกิดการสื่อสารที่ผิดพลาดว่าไม่ได้รับเงินสดทันทีหลังจากการทำธุรกรรม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอว่า เพื่อให้ไม่เกิดการผิดพลาดสถาบันการเงินควรชี้แจง และทำความเข้าใจเรื่องสภาพคล่องของการส่งมอบเงินสดที่มีระยะเวลาตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ กำหนดให้แก่ผู้ที่สนใจจะซื้อผลลัพธ์ทางการเงินดังกล่าวด้วย

ด้านพฤติกรรมการออม จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน สภาพคล่องของแต่ละบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกออมเงิน และลงทุน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอว่า ผลลัพธ์ทางการเงินบางผลลัพธ์ กำหนดเงื่อนไขในเปิดสถานการณ์การลงทุน หรือการซื้อขั้นต่ำไว้ค่อนข้างสูงบางครั้งประมาณ 100,000 บาท ซึ่งเมื่อ

พิจารณาจากผลของการศึกษาแล้วพบว่า อาจทำให้ ผลิตภัณฑ์บางผลิตภัณฑ์เสียโอกาสไป เนื่องจากผู้ที่สนใจจะออม หรือลงทุนนั้น อาจไม่มีมูลค่าของเงิน ออมมากพอที่จะมาซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ เพราะต้องจ่ายถึง 100,000 บาท ซึ่งถ้าอาจทำให้เกิดการ ขาดสภาพคล่องขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอว่าสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรลองพิจารณาผลิตภัณฑ์ในมือของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนให้ผู้ที่มียุทธศาสตร์เงินออมไม่มากมีโอกาสรองรับได้ โดยอาจจะปรับเงื่อนไขการซื้อขั้นต่ำลง เช่น จากเดิมเคยตั้งเงื่อนไขว่าซื้อผลิตภัณฑ์ขั้นต่ำต้องใช้เงินจำนวน 100,000 บาท เป็น 5,000-10,000 อาจได้รับความสนใจจากกลุ่มคนแพร่หลายยิ่งขึ้น และมีโอกาสในการสร้างยอดขายของผลิตภัณฑ์ ได้มากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารoundต่อไป

- 1) ขยายขอบเขตการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างไปยังพื้นที่ใกล้เคียง หรือเขตภูมิภาคอื่น ๆ เนื่องจากมีความแตกต่างกัน อาทิเช่น อัตราค่าครองชีพ สภาพแวดล้อม และค่านิยม เป็นต้น เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบ และวางแผนการตลาด กำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรศึกษาปัจจัยภายใน (ปัจจัยจิตวิทยา) เช่น การตั้งใจ การรับรู้ ค่านิยม ทักษะการตัดสินใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของลูกค้าน้อยกว่าอย่างครบถ้วน
- 3) ควรศึกษาพฤติกรรมหลังการออมทรัพย์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น
- 4) ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยทางด้านความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออมเงินส่วนบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ไพโรจน์. (2554). พฤติกรรมการออมของบุคลากรกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาวิ บุตรบำรุง. (2555). รายได้และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุของประชาชนอายุระหว่าง 30 – 40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. เข้าถึงได้จาก <http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/648/1/057-55.pdf>.
- เดือนรุ่ง ช่วยเรือง. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในภาคครัวเรือนในชุมชนเกาะเปาะ จังหวัดตรัง. เข้าถึงได้จาก <http://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1356/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานการออมปี 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages/AnnualReport2018.aspx>

- ธนาคารออมสิน. (2561). **เส้นทางสู่ความเป็นเลิศ 2017**. เข้าถึงได้จาก <https://www.tqa.or.th/wp-content/uploads/201801Government-Savings-Bank.pdf>
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2553). **การบริหารการเงินส่วนบุคคล**. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- วิภาพร ตริทิพย์โชค. (2554). **ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงทุนกองทุนรวมภายใต้การบริหารของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด**. เข้าถึงได้จาก http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789680Wipaporn_T.pdf?sequence=1.
- วิศิษฐ์ บิลมาศ. (2557). **รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์**. รายงานการวิจัยเศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ศรีสุภา สหชัยเสรี. (2546). **การตลาดในยุคเศรษฐกิจใหม่: แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: ทิปปิงพอยท์.
- สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2546). **หลักสูตรความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตลาดเงินและตลาดทุน**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง. (2562). **ภาวะการทำงานของประชากรจังหวัดลำปาง**. เข้าถึงได้จาก http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=361:12562&catid=105:2012-01-09-07-07-49&Itemid=657.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **รายงานประชากรไทย**. เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th/sites>.
- สำนักบัญชีประชาชาติ. 2561. **ความสำคัญเงินออม**. เข้าถึงได้จาก <https://www.sarut-homesite.net/การออมของไทยและวิกฤตใน>.
- Bearden, I., & LaForge, R. W. (2005). **Marketing: Principles and perspectives**. N.P.: McGrawhill.
- Saving: An Exploratory Study in the Malaysian Context. **Transformations in Business and Economics** 12: 41-55.
- Yamane, T. (1967). **Statistics: An introductory analysis**. 2nd ed. New York: Harper & Row.

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับรอง จังหวัดชุมพร Service quality of Rab Ro Subdistrict Administrative Organization

สงกรานต์ กาญจนดิษฐ์¹ โสภ มุขมณฑิต² และ วันเพ็ญ จันทรงค์³
Songkran Kanjanadit Sopha Mukmontien and Wanpen jankong

Received: 15 February 2022; Revised: 12 March 2022; Accepted: 20 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับรอง จังหวัดชุมพร (2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับรอง จังหวัดชุมพร โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 392 ชุด และวิเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกประเด็นเป็นรายพบว่ามีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้าน การให้ความมั่นใจ ด้านรูปลักษณ์ เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล รับรอง จังหวัดชุมพร

คำสำคัญ : คุณภาพ, การให้บริการ, องค์การบริหารส่วนตำบล

¹ นักศึกษาศาขการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail: Songkran99899@gmail.com เบอร์โทร 098-2544088

² นักศึกษาศาขการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี เบอร์โทร 089-6906418

³ อาจารย์สาขการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail: wanpen@tapee.ac.th เบอร์โทร 081-3687689

Abstract

The objectives of this research (1) were to study the level of opinions about the service quality of the Rab Ro Sub-District Administrative Organization, Chumphon Province (2) to find the relationship between the personal characteristics of the people. The service was used with opinions about the service quality of the Tambon Administrative Organization, Chumphon Province by using 392 questionnaires and analyzing and analyzing the data with a statistical packaged program. to find descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and the inferential statistic was Chi-square at the significance level of 0.05. The results showed that the overall service quality level was at a high level. At a high level, all 5 can be arranged in order as follows: trust Customer response and confidence appearance When testing a hypothesis It was found that personal factors, gender, age, status, education level, occupation, income/month, religion, number of service usage/year had no relationship with opinions on service quality of Tambon Administrative Organization, Rab Ro, Chumphon Province.

Keywords : quality, service, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองและจัดบริการสาธารณะโดยดำเนินงานด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดตั้งขึ้นในฐานะนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีจุดมุ่งหมายและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ตามมาตราต่างๆ ได้แก่ มาตรา 66,67, 68 และมาตรา 16 หน้าที่โดยตรงในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน ไปจนถึงการพัฒนาและบำรุงรักษาเขตพื้นที่ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ไปจนถึงทรัพยากรธรรมชาติและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครองและบริหารไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ อำนาจหน้าที่ รายได้และภาษีอากร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยทำการถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่นั้นๆดำเนินการ และจัดสรรรายได้ให้เหมาะสมกับกิจการ

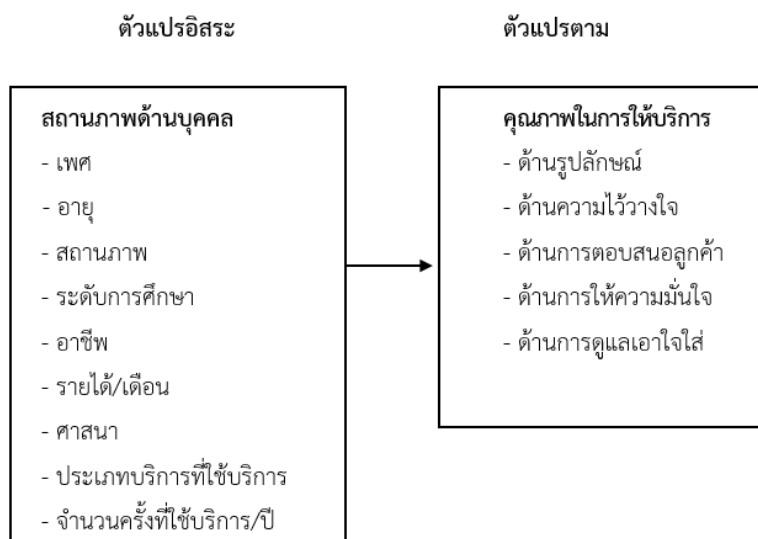
จากที่กล่าวมาในเรื่องของการกระจายอำนาจจากรัฐไปสู่หน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งรวมไปถึง องค์การบริหารส่วนตำบล การที่จะพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน เพื่อ จุดมุ่งหมายสูงสุดในการตอบสนองความต้องการและสร้างความสุขให้กับประชาชนได้นั้น การบริการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ ให้บริการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในทุก ๆ ด้านในที่สุด

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การ บริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพการ ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงานในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัด ชุมพร
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความ คิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) คือ ผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในตำบลรับรอง จำนวน 23 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด จำนวน 20,123 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Taro (1973: 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยดังสูตรต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ($\alpha = 0.05$)

$$\begin{aligned} \text{สูตร } n &= \frac{20,123}{1 + (20,123)(0.05)^2} \\ &= 392.18 \end{aligned}$$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 392 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ศาสนา ประเภทที่ใช้บริการ จำนวนครั้งที่ใช้บริการ มีลักษณะเป็นคำถามปลาย ปลายจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการของ องค์การบริหารส่วนตำบลรับรอง ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต ซึ่งมี ความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมาก
3	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์ประเมินผลดังนี้ (Best, 1977, p.174)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 392 คน ในการตอบแบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษา โดยทำการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัยเชิงวิชาการต่าง ๆ และวิชาตำราเรียนที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

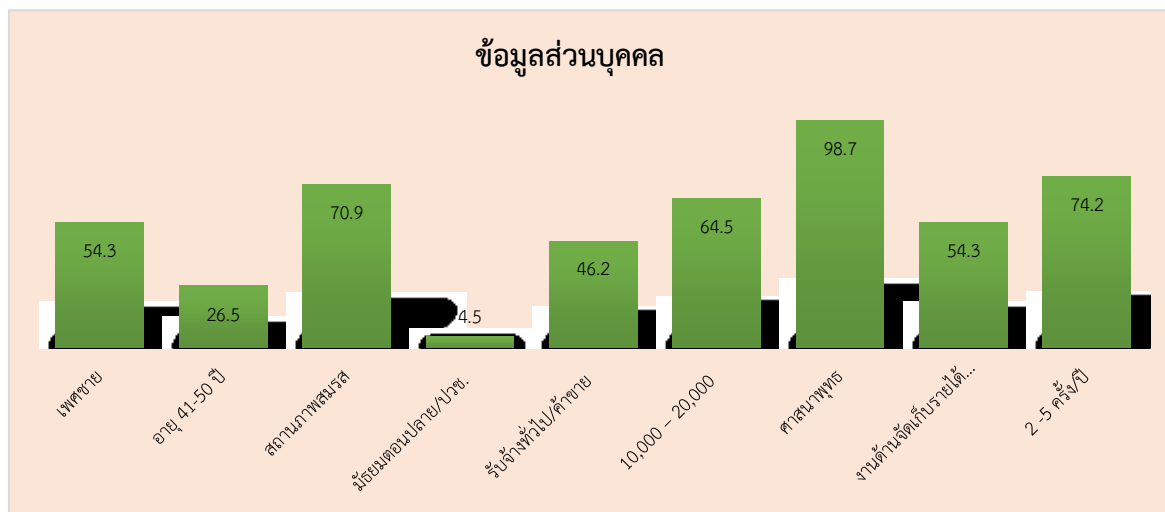
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจง ความถี่ และหาค่าร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลแต่ละรายการ เสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอเป็นตารางประกอบบรรยาย

ส่วนที่ 3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร เพื่อใช้ในการพิสูจน์ว่าสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ใช้ทดสอบสมมุติฐานโดย ใช้ค่า Chi Square (χ^2) ด้วยวิธีของเพียร์สัน

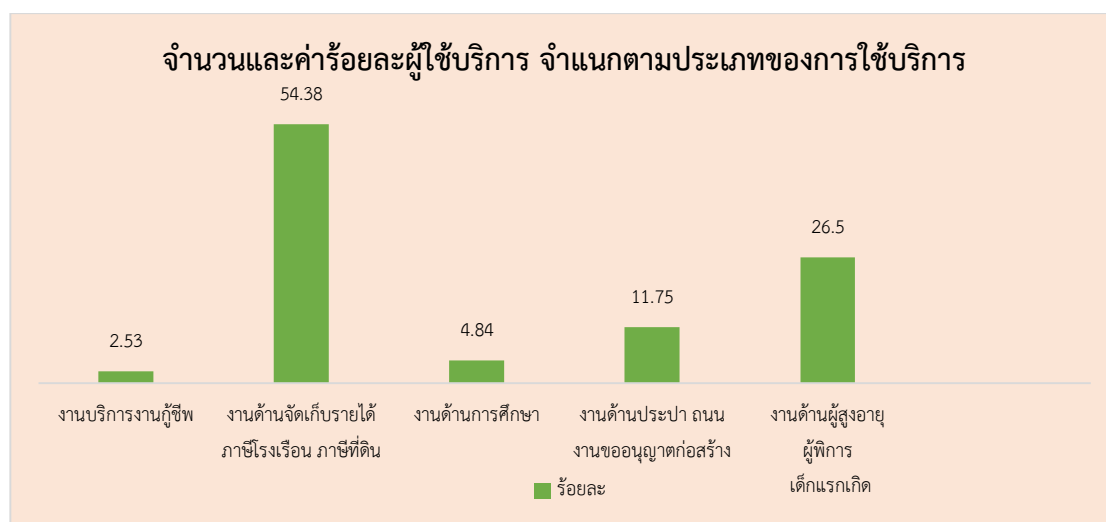
ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร

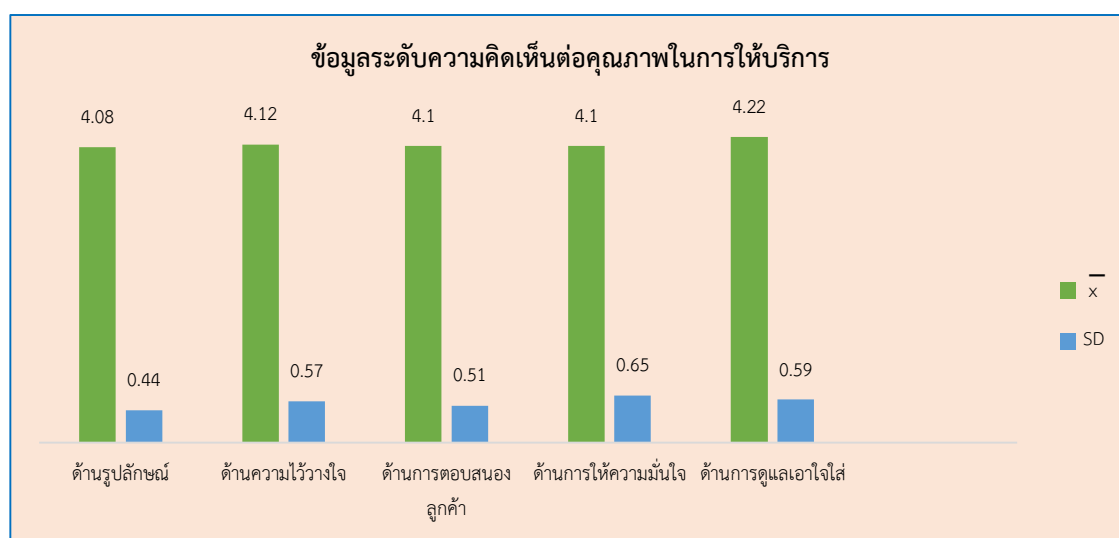
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.90 ระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 38.80 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 64.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.70 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2 -5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 74.20

2. ผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ให้บริการ จำแนกตามประเภทของการใช้บริการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.38 รองลงมาเป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.50 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุดงานบริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร มีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาด้านความไว้วางใจ ($\bar{x} = 4.12$) ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้านการให้ความมั่นใจ ($\bar{x} = 4.10$) และน้อยที่สุดในด้านรูปลักษณ์ ($\bar{x} = 4.08$) เรียงตามลำดับ และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านรูปลักษณ์ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ จุดนั่งรอ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสะอาดเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมาในข้อ พนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ($\bar{x} = 4.08$) และน้อยที่สุดในข้อ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการมีความทันสมัย ($\bar{x} = 4.03$) เรียงตามลำดับ

ด้านความไว้วางใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ การให้บริการของพนักงานมีความเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาในข้อ พนักงานให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อสงสัยแก่ท่านเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.10$) และน้อยที่สุดในข้อ การบริการเป็นไปตามลำดับ ก่อน - หลัง ($\bar{X} = 4.09$) เรียงตามลำดับ

ด้านการตอบสนองลูกค้า พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ การบริการเป็นไปด้วยความรวดเร็วตามกำหนดเวลา ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาในข้อ งานที่ท่านติดต่อได้รับความถูกต้องครบถ้วน ($\bar{X} = 4.08$) และน้อยที่สุดในข้อ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.07$) เรียงตามลำดับ

ด้านการให้ความมั่นใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ง่ายและสะดวก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาในข้อ มีการแนะนำด้วยความสุภาพเป็นอย่างดีโดยสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.09$) และน้อยที่สุดในข้อ พนักงานเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในงานนั้นๆ ($\bar{X} = 4.08$) เรียงตามลำดับ

ด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ พนักงาน พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ตลอดเวลาการให้บริการ ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง ($\bar{X} = 4.23$) และน้อยที่สุดในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง ($\bar{X} = 4.20$) เรียงตามลำดับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร ในภาพรวม ณ ระดับ นัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อไร่ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.90 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 38.80 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 64.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.70 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2 -5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 74.20

ผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ใช้บริการจำแนกตามประเภทของการใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.38 รองลงมาเป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.50 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุดงานบริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53

ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร มีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับและเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้านด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจและด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่าผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพรมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร ในภาพรวม ณ ระดับ นัยสำคัญที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรั้ว จังหวัดชุมพร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. เพื่อให้ประชาชนที่ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดควรมีการปรับปรุงด้านอุปกรณ์ให้ทันสมัยและเพียงพอ
2. ควรจัดทำแผนผังแสดงขั้นตอน ของงานภารกิจต่าง ๆ ติดผนังที่ชัดเจนและหรือมีเอกสารแนะนำขั้นตอนในการให้บริการ มีการจัด บัตรคิวเพื่อความสะดวก
3. เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด เจ้าหน้าที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้แสดงความคิดเห็น/ซักถาม เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ / อธิยาศัยดี / วาจา สุภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์เจาะลึกในส่วนของความพึงพอใจโดยแยกเป็นรายด้าน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับรองให้มีความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สาธิต พุทธชัยงค์. (2559). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร.

ประนอม คำผาและคณะ. (2562). การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ.2562. โครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก.

สุขศิริ ประสมสุข ณ์ทกวี ศิริรัตน์. (2560). การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุมแบน จังหวัดสมุทรสาคร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี

A Study of Online Buying Behaviors Affecting Online Marketing Mix Factors of Consumers in the Thonburi Area

เกสรี สมประสงค์¹ และณัฐพร มาประชา²

Gasree Somprasong and Nattaporn Marpracha

Received: 18 February 2022; Revised: 6 March 2022; Accepted: 15 March 2022

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี 3) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน t-test และ one way ANOVA กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในฝั่งธนบุรี และมีประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ รายได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี พอใจการซื้อสินค้าประเภทสุขภาพและความงาม เช่น หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง ปัจจัยในการซื้อสินค้าออนไลน์คือประหยัดค่าเดินทาง ราคาสินค้าถูกกว่า โดยมีช่องทางการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่าน ช้อปปี้ (Shopee) มีความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน และใช้งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท

คำสำคัญ พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ , ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ , ฝั่งธนบุรี

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม E-mail: gasrees@siamtechno.ac.th เบอร์โทร 086-3138620

² อาจารย์ประจำสำนักงานการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม E-mail: tonsss@hotmail.com เบอร์โทร 0888255533

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the demographic profile, online buying behaviors, and online marketing mix factors of consumers in the Thonburi area 2) to study the buying behaviors of consumers in the Thonburi area, 3) to study the demographic profile of consumers in Thonburi area and its impacts on the online marketing mix factors. The research employed descriptive statistics, t-test and One Way ANOVA with 400 samples obtained by Purposive Sampling. The research samples must dwell in Thonburi area and have had online purchasing experiences. The research findings indicated that gender, age and income of consumers in the Thonburi area have impacted online marketing mix factors. In term of online buying behaviors, it was found that consumers were satisfied with purchasing health and beauty products such as face masks, alcohol and cosmetics. Key influencing factors on shopping online are saving of travel costs and lower prices, while the main online channels of purchasing are Shopee with the frequency of purchasing 1-2 times per month and with the budget of 101-300 baht.

Keywords : Behavior of Online Buying , Online Mixed Marketing , Thonburi Area

บทนำ

สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่คลี่คลาย ทำให้การงานที่เคยรุ่งเรืองก็ซบเซา สภาพคล่องทางการเงินไม่คล่องเหมือนแต่ก่อน ทำให้หลายคนต้องมองหารายได้เสริม อย่างเช่นการขายของออนไลน์ เพราะเป็นธุรกิจที่หลายคนเริ่มต้นทำเองได้ง่าย สามารถเริ่มลงทุนด้วยเงินเพียงหลักพัน หรือหลักหมื่น บางคนมีรายได้จากการขายของออนไลน์ มากกว่าเงินเดือนประจำด้วยซ้ำ แต่การขายของออนไลน์ถึงจะง่าย แต่เชื่อว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จเหมือนกันทั้งหมด เพราะทุกคนก็คิดแบบเดียวกัน ก็มีความแตกต่างกัน เพื่อความสำเร็จของการเริ่มต้นขายของออนไลน์ ของพ่อค้าแม่ค้ามือใหม่หรือมือเก่าที่ขายมานานแล้ว แต่ยอดขายกลับไม่เปลี่ยน เราจะมาบอกเคล็ดลับการขายของออนไลน์ให้เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้าแต่ละกลุ่ม และสินค้าที่ควรเอามาขาย (รมย์ธีรา จิราวิภูเศรษฐ์, 2564)

สมวลี ลิ้มปรีชามร กรรมการผู้จัดการ บริษัท เดอะนิลเส็น คอมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคไทยในก้าวต่อไปหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยการกักตัวอยู่บ้านได้เปลี่ยนพฤติกรรมการรับซื้อและการบริโภคของผู้คนไปเน้นช่องทางออนไลน์มากขึ้น และมีแนวโน้มจะกลายเป็นพฤติกรรมถาวร แม้โควิด-19 จะดีขึ้นในอนาคต แต่ความต้องการซื้อสินค้าจำเป็นผ่านออนไลน์จะมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น รวมถึงผู้บริโภคยังหันมาให้ความสำคัญกับคุณภาพและประสิทธิภาพของสินค้ามากขึ้น มีความอ่อนไหวด้านราคาลดน้อยลง ขณะเดียวกันผู้บริโภคกลุ่มใหม่ เช่น ผู้สูงอายุนิยมซื้อสินค้าออนไลน์สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้โซเชียลมีเดียยังได้กลายเป็นสื่อกระแสหลักและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค กลายเป็นช่องทางที่ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญ โดยพบว่าคนมีพฤติกรรมเข้าไปอ่านข่าวสารโดยเฉลี่ย 12 ครั้งต่อสัปดาห์ (สมวลี ลิ้มปรีชามร 2563) สอดคล้องกับ ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและผู้ร่วมก่อตั้ง บริษัท ไพร์ชซ่า จำกัด หรือ Priceza กล่าวถึง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยว่า ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ตัวเลขตลาดออนไลน์ไทยอาจพุ่งสูงถึง 220,000 ล้านบาท โดยในปี 2563 มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น 35% จากปีก่อน (ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา, 2563)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่มีผลต่อส่วนประสมการตลาดออนไลน์ โดยปัจจัยหลักที่ศึกษาได้แก่ ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ให้สามารถแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี
3. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีเพศต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน
2. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีอายุต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน

3. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีรายได้ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี” ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ที่ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การกำหนดประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์เคยซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ อย่างน้อย 1 ครั้ง และเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ฝั่งธนบุรี

1.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในฝั่งธนบุรี และมีประสบการณ์การซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ ขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 [2] ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)z^2}{E^2}$$

n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ร้อยละ 95 (ระดับ .05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)(1.96)^2}{(.05)^2} \\ &= 384.16 \end{aligned}$$

ใช้ขนาดตัวอย่าง 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามในส่วนนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี คำถามในส่วนนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสินค้าที่ซื้อ ปัจจัยในการซื้อ ช่องทางในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ และงบประมาณในการซื้อ ซึ่งเป็นลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถกำหนดการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามแนวของลิเกิร์ต (Likert) (ธานินทร์, 2551) ระดับความสำคัญ

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะแสดงข้อมูลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะแสดงข้อมูลเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ จะแสดงข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean)

2. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์สมมติฐาน โดยมีการใช้สถิติ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เพศ อายุ และรายได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ one way ANOVA

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ แบ่งเป็นการจำแนกตามเพศ อายุ และรายได้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	259	64.75
อายุ 31 – 40 ปี	95	23.75
รายได้	231	57.75

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเภทของสินค้าที่ซื้อ ปัจจัยในการเลือกซื้อ ช่องทางในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ และงบประมาณในการซื้อ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล

พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทของสินค้าที่ซื้อประเภทสุขภาพและความงาม เช่น หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เป็นต้น	162	40.50
2. ปัจจัยในการซื้อประหยัดค่าเดินทาง / ราคาสินค้าถูกกว่า	251	62.75

3. ช่องทางในการซื้อช้อปปิ้ง (Shopee)	136	34.00
4. ความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน	129	32.25
5. งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท	133	33.25

ส่วนที่ 3 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านการให้บริการส่วนบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ โดยภาพรวม และรายด้าน

ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.11	0.805	มาก
ด้านราคา	4.13	0.836	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.13	0.770	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.17	0.756	มาก
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.04	0.858	มาก
ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	4.03	0.842	มาก
รวม	4.10	0.813	มาก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 เพศ อายุ และรายได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ one way ANOVA พบว่า เพศ อายุ และรายได้ที่ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

ส่วนประสมการตลาดออนไลน์	ลักษณะทางประชากรศาสตร์		
	เพศ	อายุ	รายได้
ด้านผลิตภัณฑ์	√	-	-
ด้านราคา	-	-	-
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-	-	√
ด้านการส่งเสริมการตลาด	-	-	√
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	-	√	√
ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	-	-	-

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมว เสดะเวทิน (2533) ได้กล่าวไว้ว่า เพศหญิง และเพศชาย มีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภรณ์ วัธนกุล (2555) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทยแตกต่างกันในด้านความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย

อายุที่ต่างกัน มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 41-50 ปี ให้ความสนใจต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ด้านการช่องทางการจัดจำหน่าย มากกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-20 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของปุลณซ์ เดชมานนธ์ (2556) ศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัด ผลการศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย ในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธราภรณ์ เมธีการย์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการ

จำหน่ายเครื่องสำอางค์ผ่านเฟซบุ๊ก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางค์ผ่าน เฟซบุ๊ก โดยอายุที่มากขึ้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อลดลง เมื่อเทียบกับผู้ที่มีอายุน้อย อาจเนื่องมาจากเป็นกลุ่มวัยกลางคนที่อยู่ในวัยทำงานมีความมั่นคงในหน้าที่การงานและครอบครัวแล้ว ซึ่งการที่มีความมั่นคงนี้ ทำให้เริ่มมีการใช้จ่ายลดน้อยลง เพื่อคำนึงถึงอนาคตของครอบครัวมากขึ้น

รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาทสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักษธรรม (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคแตกต่างกันตามอายุ รายได้ต่อเดือน ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ซื้อเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ อาจเนื่องจากผู้บริโภคที่มีรายได้มากก็จะสั่งซื้อสินค้าและบริการออนไลน์มากขึ้นตามระดับของรายได้และสอดคล้องกับที่ มนต์ชัย วงษ์กิตติ ไกรวัล (2563) กล่าวว่า ในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อเดือน มีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เท่าเดิมหรือมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าออนไลน์ประเภทสุขภาพและความงาม เช่น หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เป็นต้น สืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคใส่ใจในเรื่องของสุขภาพ ประกอบกับปัจจัยในการซื้อสินค้าออนไลน์คือประหยัดค่าเดินทาง และราคาสินค้าถูกกว่า สำหรับช่องทางการซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็น ช้อปปี้ (Shopee) มีความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน และใช้งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท/ครั้ง ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจฝั่งธนบุรี ควรทำกลยุทธ์ทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว สามารถตอบสนองได้ตลอดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

1.2 ผู้บริโภคที่มี เพศ อายุ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำผลที่ได้ไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดออนไลน์ เพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ และรายได้ต่าง ๆ เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาด ลด แลก แจก แถม มีบริการจัดส่งสินค้าฟรี ซึ่งจะช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประชากรในจังหวัดอื่นๆ หรือ ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น กลุ่ม Gen Y กลุ่ม Gen Z เพื่อหาความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร ซึ่งในการกำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถเข้าใจได้ถึงความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงรายละเอียดของกลุ่มประชากรที่ไม่เคยได้ใช้บริการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ โดยอาจจะใช้วิธีการสอบถามข้อมูลผ่านทางสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือแบบกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจออนไลน์ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ พิทักษ์ภักดิ์ธรรม. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ปุลณซ์ เดชमानนท์. (2556). **การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัด**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ปรมะ เสดะเวทิน. (2533). **ความแตกต่างของประชากรด้านจิตวิทยา**. (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- พัชรภรณ์ เมธีการย์. (2561). **ปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟสบุ๊ก**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล. (2563). **มองความคิดผู้บริโภคผ่านสินค้าที่ซื้อในช่วงวิกฤตโควิด-19** **โลกจะไม่เหมือนเดิมอีกจริงหรือ**. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563, จาก <http://themomentum.co/Covid-19-change-consumer-behavior/>
- รมย์ธีรา จิราวิภูเศรษฐ์. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล**. บทความวิชาการ, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, พิษณุโลก.
- สมวลี ลิ้มปรีชตามร. (2563). **เทรนด์พฤติกรรมผู้บริโภค-ผู้ประกอบการจะไปต่อทิศทางไหนหลังสถานการณ์โควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563, จาก <https://marketeeronline.co/archives/158845> สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562).
- อาภาภรณ์ วัฒนกุล. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย**. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แนวทางการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย/บทความวิชาการ วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น ยินดีรับบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ โดยบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เป็น ผลงานวิจัย/วิชาการที่เคยได้รับการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ ของวารสารอื่น บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขต้นฉบับและการพิจารณาตีพิมพ์ตามลำดับก่อนหลัง โดยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย หมายถึง การนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย
2. บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสาร อีเมลเน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข
3. บทวิจารณ์หนังสือ หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของ หนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม
4. บทความปริทัศน์ หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึก อย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพาทที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

การเตรียมต้นฉบับ

ชื่อเรื่อง	ควรสั้นกะทัดรัดได้ใจความ ครอบคลุม ตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
ชื่อผู้เขียน	พิมพ์ชื่อโดยไม่ใช้คำย่อ มีสถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ โดยอ้างอิงเชิงบรรณทนายหน้าแรก
บทคัดย่อ	เป็นร้อยแก้ว เขียนเฉพาะเนื้อหาที่สําคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย (อย่างย่อ) และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
คำสำคัญ	ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความที่เป็นภาษาอังกฤษ มีเฉพาะคำสำคัญภาษาอังกฤษ
บทนำ	อธิบายถึงความเป็นมาและความสําคัญที่ทํการศึกษา วิจัย ค้นคว้า ของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ สมมติฐานและขอบเขตของการวิจัย
เนื้อเรื่อง	กรณีบทความที่เป็นภาษาไทยควรใช้ภาษาไทยให้มากที่สุด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กะทัดรัดและชัดเจน การใช้คำย่อต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย
กรอบแนวคิดในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านตัวแปร เป็นการอธิบายว่าศึกษาประเด็นใดบ้าง ผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร ใช้ตัวแปรอะไรให้การศึกษา
วิธีดำเนินการวิจัย	อธิบายขั้นตอนการวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการศึกษาหรือการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
สรุปผลการวิจัย	อธิบายสิ่งที่ได้จากการศึกษา ไม่ควรซ้ำกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปประเด็น และสาระสําคัญของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

อภิปรายผล	อธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือการวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบการอธิบาย
ข้อเสนอแนะ	อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ปัญหาที่พบในการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป
เอกสารอ้างอิง	ให้เขียนเอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ตามรูปแบบที่กำหนด

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้รูปแบบของ American Psychological Association (APA)

การอ้างอิงในบทความ กรณีที่ผู้เขียนต้องการการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation)

การอ้างอิงท้ายบทความ เป็นการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ตัวอย่างเช่น

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (พิมพ์ครั้งที่). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ใน **ชื่อบรรณาธิการ**, **ชื่อหนังสือ**. (เลขหน้าบทความ).

เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่) เลขหน้าบทความ.

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่วิจัยสำเร็จ). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา (ระดับ)

ชื่อสาขาวิชา สังกัดของสาขาวิชา ชื่อมหาวิทยาลัย.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. สืบค้นเมื่อ [วัน เดือน ปี] จาก แหล่งสารสนเทศ. [หรือ URL]

การอ้างอิงในเนื้อหา

รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น (ชนะดา วีระพันธ์, 2555, 55-56)

(Peter & Waterman, 1982, pp. 498-499) (Michalska J., 2008, p. 85)

กรณีที่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

2. ผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น ธนกฤต วันดีเมธ (2554, น.90) ได้ศึกษาถึง.....
Robert E. Hegel (1997, p.14) studied.....
กรณีที่ไม่มีปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น
(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

3. ปีที่พิมพ์ ผู้แต่ง (เลขหน้า) กรณีมีการระบุปีที่พิมพ์และผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว (ปีที่พิมพ์และผู้แต่ง สามารถสลับที่กันได้) ให้ระบุเฉพาะเลขหน้าที่อ้างอิงถึงในวงเล็บเท่านั้นเช่น ในปี 2557 ศุภชัย ยาวะประภาส ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จนทำให้การปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลบรรลุผลเหนือกว่าระดับปกติ (น.9)

การส่งต้นฉบับ

1. บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4 ทั้งนี้รวมรูปภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง
2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ ให้กำหนดขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว
3. แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK โดยกำหนดขนาด ดังนี้
 - 3.1 ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 3.2 ชื่อ-สกุลผู้เขียน ทุกท่านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 12 point ตัวหนา ขิดซ้าย
 - 3.3 สถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ ขนาด 12 point อ้างอิงเชิงอรรถ
 - 3.4 บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น และเป็นการสรุปผลงานอย่างรัดกุม ครอบคลุมสาระสำคัญของการวิจัย ความยาวไม่เกิน 400 ตัวอักษร
 - 3.5 คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นการกำหนดสาระสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่ควรยาวมากเกินไป และไม่ควรมากเกิน 3-5 คำ
 - 3.6 บทนำ (ความเป็นมา ความสำคัญ และมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย)
 - 3.7 วัตถุประสงค์ (มูลเหตุของการศึกษาวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ศึกษาวิจัย)
 - 3.8 เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เป็นการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎี หรือบทความที่เกี่ยวข้อง หากเป็นงานวิจัยเฉพาะทางควรมีส่วนนี้ เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้

3.9 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ควรเสนอรูปแบบและแสดงขั้นตอนอย่างกระชับ และชัดเจน

3.10 สรุปผลการวิจัย ควรนำเสนอผลอย่างชัดเจน น่าสนใจ ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา

3.11 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ อภิปรายสิ่งที่ได้จากการวิจัย การนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะต่างๆ

3.12 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ระบุแหล่งอ้างอิงเท่าที่ปรากฏในบทความ